

DET KONGELIGE
MODERNISERINGSDEPARTEMENT

St.prp. nr. 1

(2004–2005)

FOR BUDSJETTERMINEN 2005

Utgiftskapitler: 1–2, 1500–1583, 2445 og 2470

Inntektskapitler: 4500–4583, 5445–5446, 5470 og 5607

Innhold

Del I			
Innledende del	7	<i>Programkategori 01.20 Fellestjenester</i>	67
1 Innledning	9	Kap. 1520 Statskonsult, jf. kap. 4520	67
1.1 Virkeområde	9	Kap. 4520 Statskonsult, jf. kap. 1520	68
1.2 Velferdssamfunnets utfordringer ..	9	Kap. 1522 Statens forvaltningstjeneste, jf. kap. 4522	68
1.3 Omstilling og fornyelse trygger velferden	11	Kap. 4522 Statens forvaltningstjeneste, jf. kap. 1522	71
1.4 Oppfølging av moderniserings- arbeidet	14	<i>Programkategori 01.30 Partistøtte</i>	72
1.5 Forskning og utvikling (FoU)	19	Kap. 1530 Tilskudd til de politiske partier	72
1.6 Sektorovergripende miljøvern- politikk	20	<i>Programkategori 01.40 Pensjoner m.m.</i>	74
2 Oversiktstabeller for budsjettet	21	Kap. 1541 Pensjoner av statskassen	75
		Kap. 1542 Tilskudd til Statens Pensjonskasse	76
		Kap. 1543 Arbeidsgiveravgift til folketrygden	78
		Kap. 1544 Boliglån til statsansatte	78
		Kap. 1546 Yrkesskadeforsikring, jf. kap. 4546	79
		Kap. 4546 Yrkesskadeforsikring, jf. kap. 1546	81
		Kap. 1547 Gruppelivsforsikring, jf. kap. 4547 ..	81
		Kap. 4547 Gruppelivsforsikring, jf. kap. 1547 ..	81
		Kap. 2470 Statens Pensjonskasse, jf. kap. 5470	82
		Kap. 5470 Statens Pensjonskasse, jf. kap. 2470	85
		Kap. 5607 Renter av boliglånsordningen til statsansatte	86
Del II		<i>Programkategori 01.50 Konkurrans- og prispolitikk</i>	87
Nærmere om de enkelte budsjettforslagene ..	27	Kap. 1550 Konkurransetilsynet	91
Programområde 00 Konstitusjonelle institusjoner	29	<i>Programkategori 01.60 Statsbygg</i>	95
<i>Programkategori 00.10 Det kongelige hus</i>	29	Kap. 1580 Bygg utenfor husleieordningen	100
Kap. 0001 H.M. Kongen og H.M. Dronningen	31	Kap. 1581 Eiendommer til kongelige formål, jf. kap. 4581	102
Kap. 0002 H.K.H. Kronprinsen og H.K.H. Kronprinsessen	32	Kap. 4581 Eiendommer til kongelige formål, jf. kap. 1581	103
Programområde 01 Fellesadministrasjon	33	Kap. 1582 Utvikling av Fornebuområdet	103
<i>Programkategori 01.00 Administrasjon mv.</i>	33	Kap. 1583 Utvikling av Pilestredet Park, jf. kap. 4583	104
Kap. 1500 Moderniseringsdepartementet, jf. kap. 4500	41	Kap. 4583 Salg av eiendom i Pilestredet Park, jf. kap. 1583	105
Kap. 4500 Moderniseringsdepartementet, jf. kap. 1500	45	Kap. 2445 Statsbygg, jf. kap. 5445	105
Kap. 1502 Tilskudd til kompetanseutvikling ..	45	Kap. 5445 Statsbygg, jf. kap. 2445	109
Kap. 1503 Midler til opplæring og utvikling av tillitsvalgte	46	Kap. 5446 Salg av eiendom, Fornebu	110
Kap. 1506 Norge.no	46		
Kap. 4506 Norge.no	47		
Kap. 1507 Datatilsynet, jf. kap. 4507	47		
Kap. 4507 Datatilsynet, jf. kap. 1507	49		
Kap. 1508 Spesielle IT-tiltak	49		
Kap. 1509 Internasjonalt samarbeid og utviklingsprogrammer	54		
<i>Programkategori 01.10 Fylkesmannsembetene</i>	56	Forslag til vedtak om bevilgning for budsjetterminen 2005, kapitlene 1-2, 1500-1583, 2445 og 2470, 4500-4583, 5445-5446, 5470 og 5607	112
Kap. 1510 Fylkesmannsembetene, jf. kap. 4510	66		
Kap. 4510 Fylkesmannsembetene, jf. kap. 1510	66		

Figuroversikt

Figur 1.1	Antall yrkesaktive pr. pensjonist, utvalgte år.	9	Figur 1.4	Utvikling i kommunal tjeneste-produksjon og produktivitet 2002–2003.	11
Figur 1.2	Folketrygdens utgifter til alders- og uførepensjon, statens netto kontantstrøm fra olje- virksomheten og disponible petroleumsinntekter etter handlingsregelen. Prosent av BNP for Fastlands-Norge.	9	Figur 1.5	Brukertilfredshet offentlig tjenestetilbud 1992–2003.	11
Figur 1.3	Offentlig sysselsatte som andel av totalt antall sysselsatte 1965–2003.	10	Figur 3.1	Estimert bredbåndsdekning, august 2004 i forhold til mars 2003.	36
			Figur 3.2	Bredbåndstilknytning for private husholdninger i Norge 1999–2004.	36
			Figur 3.3	Årsverk fordelt etter departements- område.	57

DET KONGELIGE
MODERNISERINGSDEPARTEMENT

St.prp. nr. 1

(2004–2005)

FOR BUDSJETTERMINEN 2005

Utgiftskapitler: 1–2, 1500–1583, 2445 og 2470

Inntektskapitler: 4500–4583, 5445–5446, 5470 og 5607

*Tilråding fra Moderniseringsdepartementet av 1.oktober 2004,
godkjent i statsråd samme dag.
(Regjeringen Bondevik II)*

Del I
Innledning del

1 Innledning

Moderniseringsdepartementet skal gjennom egne virkemidler og gjennom koordinering av Regjeringens samlede moderniseringsarbeid bidra til:

- Å skape trygghet for den enkelte gjennom gode og bærekraftige fellesskapsløsninger og et sterkt sikkerhetsnett.
- Bedre utnyttelse av fellesskapets ressurser for å sikre tjenester med høy kvalitet og i tilstrekkelig omfang, tilpasset individet.
- Å skape en enklere hverdag for borgere og næringsliv.

1.1 Virkeområde

Fagproposisjonen omfatter programområde 00 Konstitusjonelle institusjoner og programområde 01 Fellesadministrasjon.

Under programområde 00 Konstitusjonelle institusjoner føres det opp forslag til utgifter for Det kongelige hus.

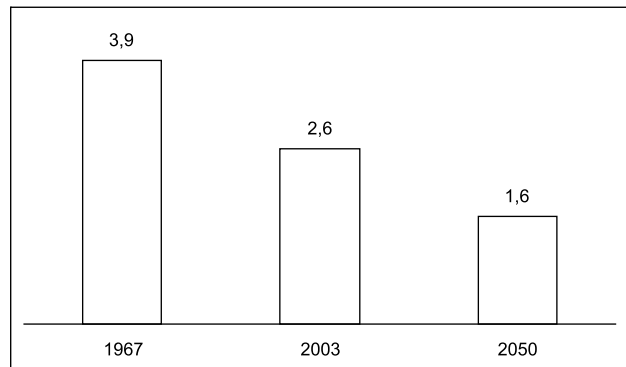
Programområde 01 Fellesadministrasjon omfatter budsjettene for Moderniseringsdepartementet, Datatilsynet, Norge.no, Fylkesmannsembetene, Statskonsult, Statens forvaltningstjeneste, Statens Pensjonskasse, Konkurransetilsynet og Statsbygg. I tillegg omfatter programområde 01 statens tilskuddsordning for partistøtte, tilskuddsmidler avtalt gjennom lønnsforhandlingene i staten, midler til spesielle IT-tiltak og internasjonalt samarbeid og utviklingsprogrammer samt overføringer til statens pensjonsordninger.

1.2 Velferdssamfunnets utfordringer

Norge har et velferdsnivå og en levestandard få land kan konkurrere med. Mye tyder på at de økonomiske utsiktene er gode. Samtidig står vi foran store utfordringer.

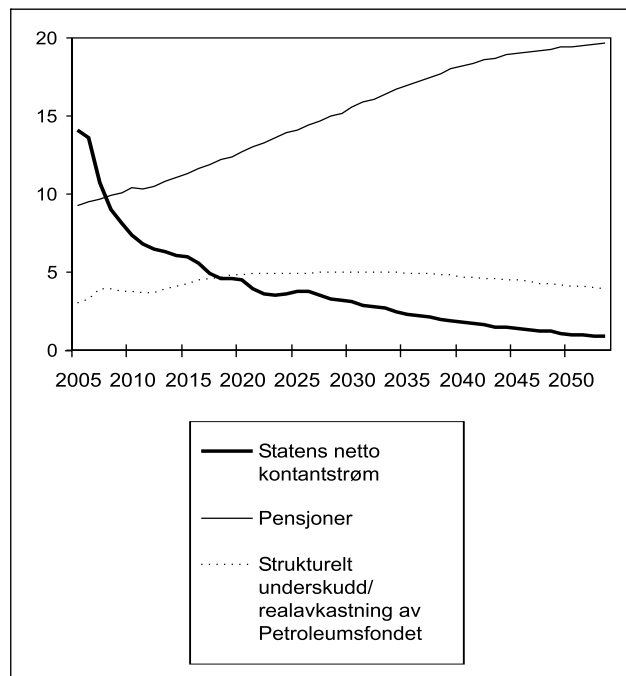
Høyere levealder og lavere fødselstall medfører at antall eldre øker relativt raskt i forhold til befolkningen i yrkesaktiv alder. Flere eldre gir økte utgifter til pensjon, helse og omsorg, mens det blir relativt sett færre yrkesaktive til å stå for verdiskaping og velferdsproduksjon, jf. figur 1.1. Petroleumsinntektene kan bare gi et moderat bidrag til finansieringen av de voksende pensjonsforpliktelsene, jf. figur 1.2. På lengre sikt står offentlig sektor derfor overfor en stor finansiell utfordring som utfordrer de gode velferds-

løsningene. Vår evne til å ta beslutninger og gjennomføre endringer i dag vil i stor grad bestemme nivå og kvalitet på fellesskapsløsningene i fremtiden.

Figur 1.1 Antall yrkesaktive pr. pensjonist, utvalgte år.

Kilde: NOU 2004:1, kortversjon (Statistisk sentralbyrå)

Figur 1.2 Folketrygdens utgifter til alders- og uførepensjon, statens netto kontantstrøm fra oljevirksomheten og disponible petroleumsinntekter etter handlingsregelen. Prosent av BNP for Fastlands-Norge.

Kilde: Finansdepartementet.

Gode og omfattende fellesskapsløsninger i framtiden forutsetter at det finansielle gapet fylles. Ut over modernisering, er det tre alternative måter å dekke differansen mellom de forventede inntekter og utgifter i offentlig sektor: Ved å øke skatter og avgifter, utvide bruken av egenbetaling for offentlige tjenester, eller redusere kvalitet og omfang på tjenestene.

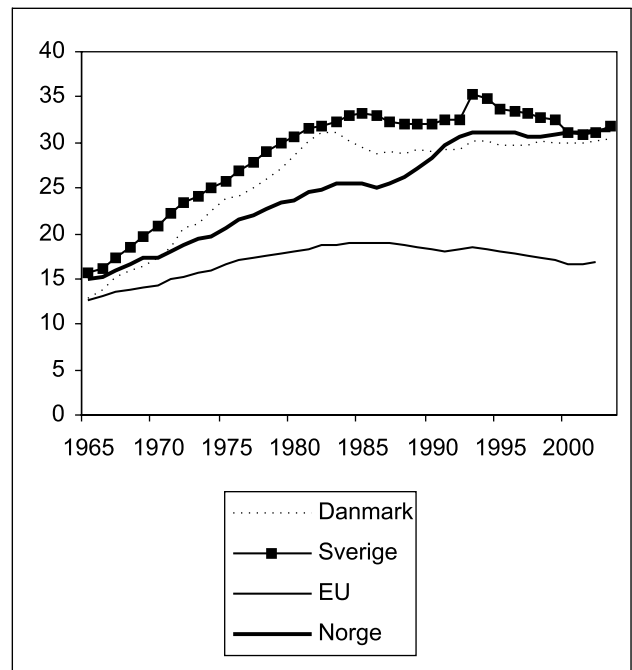
- Skatter og avgifter er nødvendige for å finansiere velferden. Bruk av skatter og avgifter vil imidlertid skape uheldige adferdsvridninger og ineffektivitet i privat sektor. Derfor vil én krone ekstra i offentlige utgifter som finansieres gjennom økt skatt, koste mer enn én krone for økonomien sett under ett. Den samfunnsøkonomiske kostnaden er beregnet til 20 øre per krone som trekkes inn i skatter og avgifter. Det er flere usikkerhetsmomenter knyttet til den eksakte størrelsen på effektivitetstapet, men det er liten tvil om at en sterk økning av skatte- og avgiftstrykket vil lede til et betydelig samfunnsøkonomisk tap.
- Utvidet bruk av egenbetaling og/eller redusert kvalitet og omfang i velferden er alternativer til økte skatter og avgifter. Egenandeler vil bidra til å styre fellesskapets ressurser mot oppgaver der behovene er størst, og vil også kunne stimulere til nyskaping og bedre ressursbruk der det finnes private alternativer. Samtidig vil økt grad av brukerbetaling på sentrale velferdstjenester som helse, pleie og omsorg og utdanning skape større forskjeller.

Verdiskapingen som skjer i privat og offentlig sektor gjennom de varer og tjenester som produseres, danner grunnlaget for velferdsutviklingen og skaper trygghet for de gode fellesskapsløsningene. En økende andel av den samlede etterspørselen i økonomien retter seg mot tjenester, bl.a. som følge av den teknologiske utviklingen. En mer velfungerende og effektiv offentlig sektor er av stor betydning for kvaliteten på de offentlige finansierte tjenestene i årene fremover.

En velfungerende dynamisk og moderne offentlig sektor er også avgjørende for verdiskapingen i privat sektor. Offentlig tjenesteyting og regelverk utgjør viktige rammebetingelser for privat næringsvirksomhet. Dette stiller krav til offentlige reguleringer, til måten det offentlige opptrer på og til virkemiddelbruken i nærings- og distriktpolitikken. En velfungerende helse- og omsorgssektor er viktig for å gi den enkelte trygghet, men er også viktig for å sikre samfunnet nok arbeidskraft. Et godt utdanningssystem bidrar til å bygge opp landets kunnskapskapital og sikrer god tilgang på kvalifisert arbeidskraft til næringslivet og til det

offentlige. God infrastruktur er en nødvendig forutsetning for næringsvirksomhet. En velfungerende offentlig sektor vil derfor være et konkurransefortrinn for norsk næringsliv.

Andelen sysselsatte i offentlig sektor er høy i Norge, jf. figur 1.3. En tredel av de sysselsatte arbeider innenfor det offentlige. Offentlig sektors etterspørsel etter arbeidskraft og vilkårene for offentlig ansatte har derfor stor betydning for det samlede arbeidsmarkedet. For å gi tilstrekkelig rom for verdiskaping i privat sektor er det helt nødvendig at offentlig sektor begrenser sin andel av kompetansen og arbeidskraften.

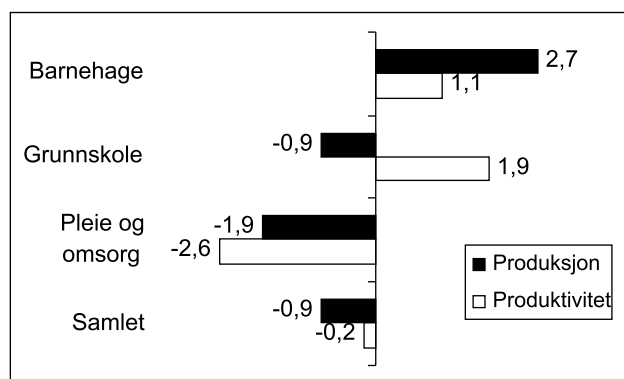

Figur 1.3 Offentlig sysselsatte som andel av totalt antall sysselsatte 1965–2003. Prosent.

Kilde: OECD, Statistisk Sentralbyrå og Finansdepartementet

Oppmerksomheten mot innovasjon og nyskaping må bli like sterk i offentlig sektor som i privat. For å møte utfordringene må vi løse oppgavene i offentlig sektor på smartere og mindre ressurskrevende måter enn i dag. Det foreligger få omfattende studier av produktivitetutviklingen i offentlig sektor. Beregninger utført for enkelte sektorer tyder imidlertid på liten eller negativ produktivitetvekst i offentlig tjenesteyting de siste årene, jf. figur 1.4. Produksjon av velferdstjenester utgjør en betydelig andel av offentlige utgifter. Manglende produktivitetvekst for velferdstjenester sammenlignet med resten av økonomien, medfører at det over tid blir relativt dyrere å produsere disse i forhold til andre goder. Tiltak som stimulerer til økt

produktivitet i offentlig sektor er derfor en viktig betingelse for en bærekraftig utvikling og for å sikre velferden i framtiden.

Figur 1.4 Utvikling i kommunal tjenesteproduksjon og produktivitet 2002–2003. Prosent.

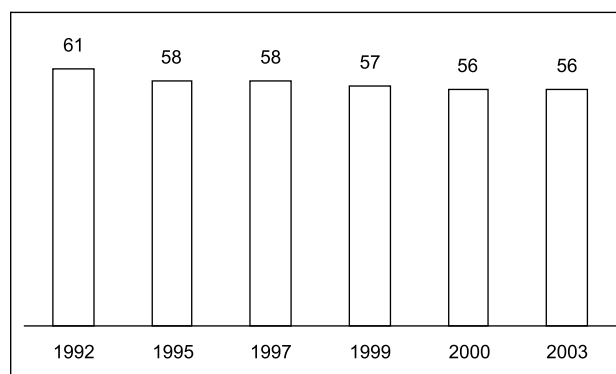
Kilde: Notat fra Det tekniske beregningsutvalget for kommunal og fylkeskommunal økonomi om kommunal produksjon i 2003.

Modernisering og fornyelse av offentlig sektor dreier seg ikke bare om å produsere de samme tjenestene med en høyere kvalitet og med færre ressurser. Like viktig er det å tilpasse tjenestene til enkeltmenneskers ulike behov. Det norske samfunnet er mangfoldig. Nye etniske grupper er kommet til, og det har blitt større variasjon i familie- og samlivsformer. Viktige fremskritt er økende yrkesdeltaking blant kvinner og utvikling av arbeidsformer som øker den enkelte arbeidstakers behov for fleksibilitet. Det er også en tendens til økende grad av individualisering. Vi ønsker i større grad å forme og styre våre liv selv. Færre ønsker A4-løsninger og mange vil unngå standardiserte mønstre. Offentlige tjenester har til nå i stor grad vært standardiserte eller regelbaserte. Dette har i hovedsak vært motivert ut fra likhetshensyn og effektivitetshensyn. Offentlig sektor må tilpasse seg en ny virkelighet. Innfrielse av individuelle ønsker og behov krever en fleksibel offentlig finansiert tjenesteproduksjon som setter innbyggerne i fokus. Mer individuelt tilpassede tjenester øker også muligheten for bedre målretting av tjenestene.

Innbyggerne vil i løpet av livet måtte forholde seg til mange forskjellige statlige og kommunale instanser. Kunnskap om rettigheter, regelverk og organisering er i stor grad nødvendig for at folk flest skal kunne ivareta sine interesser. For mange oppleves møtet med det offentlige som tidkrevende. Mange føler seg små i møte med systemet og opplever det vanskelig å fremme sin sak. Det er derfor et viktig mål å gjøre møtet med det offentlige enklere og litt gladere for folk flest. I dette

arbeidet er det viktig at det offentlige tar i bruk ny teknologi på en bedre måte.

Brukerundersøkelser indikerer at tilfredshet med offentlige tjenester har en svakt fallende tendens, jf. figur 1.5. Årsaken kan være manglende individuell tilpasning av tjenestene og at møtet med det offentlige byråkratiet oppleves vanskelig, tungvint og tidkrevende. En annen årsak kan være at høyere velstand i seg selv bidrar til å øke etterspørselen etter og forventningene til tjenester fra det offentlige. Det er et tankekors at mens offentlig finansiert velferd og privat velstand øker, synker innbyggernes tilfredshet. En fallende tendens er likefullt en indikasjon på endrede behov og forventninger hos innbyggerne, som representerer en kraftig utfordring for offentlig sektor. Dersom vi ikke møter denne utfordringen kan resultatet bli gradvis svakere oppslutning om fellesskapsløsninger og svekket legitimitet for offentlig sektor. Det er ingen ønsket utvikling.

Figur 1.5 Brukertilfredshet offentlig tjenestetilbud 1992–2003. Indeks for tilfredshet med tjenestene.*
* Spørsmål: «Hvor fornøyd/misfornøyd er du med det offentlige tjenestetilbudet totalt sett i kommunen?» Indeksforklaring: 100, alle er fornøyd. 0, alle er misfornøyd.

Kilde: TNS Gallup.

1.3 Omstilling og fornyelse trygger velferden

Vi skal overlate samfunnet i bedre forfatning til neste generasjon enn da vi selv overtok. Modernisering og fornyelse er en viktig del av forvalteropp-gaven vår. Samfunnet skal bli bedre forberedt til å møte fremtiden. Med bakgrunn i utfordringene beskrevet over, er omstilling og fornyelse helt nødvendig for å trygge velferden til nåværende og kommende generasjoner. Konsekvensene av å ikke gjøre endringer er:

- Reduksjon i tjenestetilbudet finansiert av det offentlige over tid.

- En utvikling der tjenester som vi i dag tar for gitt at velferdsstaten finansierer, i økende grad må besørges direkte av borgerne selv.
- Offentlige tjenester som ikke møter endringene i innbyggernes og næringslivets behov.
- Svak økonomisk utvikling som følge av at næringslivet ikke har gode nok rammevilkår.

Resultatene av moderniseringsarbeidet gjør oss bedre i stand til å møte de langsiktige finansielle utfordringer gjennom økt verdiskaping i offentlig og privat sektor, og gjennom flere og bedre målrettede tjenester tilpasset innbyggernes og næringslivets behov. Modernisering og fornyelse dreier seg om å ta vare på og videreutvikle de viktige fellesskapsoppgavene – med nye løsninger:

- For at møtet med det offentlige skal bli enklere for innbyggere og næringsliv, er god tilgang på informasjon viktig. Det må også bli lettere å fremme sin sak overfor det offentlige. Økt bruk av informasjonsteknologi skal forenkle dialogen mellom innbyggere, næringsliv og offentlig sektor. Andre virkemidler er offentlige servicekontorer og samordning av viktige velferdstjenester.
- Forenkling av statlig regelverk skal gjøre det lettere for innbyggere og næringsliv å forholde seg til og orientere seg om rettigheter og plikter. Å fjerne regelverk som pålegger næringslivet unødige byrder, er et viktig bidrag til verdiskapingen i privat sektor.

- Økt handlefrihet gjennom delegering innen staten, friere tilknytningsform for statlige tjenesteprodusenter og desentralisering til kommunene gir bedre muligheter for å tilpasse tjenestene til brukernes ulike behov. Konkurransen og valgfrihet mellom tjenesteprodusenter om brukertilpassede løsninger skal gi økt produktivitet og bedre kvalitet. Å slippe til flere private tjenesteprodusenter, bidrar til dette. Større selvstendighet og lokalt ansvar krever at lokale enheter belønnes etter resultater. I fravær av konkurranse er resultatbaserte finansieringsformer, kvalitetsstandarder og brukerundersøkelser virkemidler som kan sikre at tjenesteproduksjonen på en best mulig måte dekker behovet.
- Den statlige personalpolitikken er et virkemiddel som understøtter det øvrige reformarbeidet. Medarbeiderne må gis rom og oppmuntres til å utnytte sin kunnskap til innbyggernes og næringslivets beste. Harmonisering av arbeidsvilkårene i offentlig og privat sektor kan bidra til økt verdiskaping og en bedre utnyttelse av kompetansen i samfunnet.

Oversikten i boks 1.1 viser at virkemidlene i moderniseringsarbeidet anvendes innen flere sektorer for å realisere de overordnede målene i moderniseringsarbeidet. Virkemidlene er under kontinuerlig vurdering ut fra hvilke erfaringer igangsatte tiltak gir. Regjeringen vil styrke arbeidet med å evaluere og vurdere konsekvensene av reformene.

Boks 1.1 Oversikt Utvalgte reformer i regjeringens moderniseringsarbeid

- *Økt produktivitet og kvalitet gjennom fristilling og konkurranseutsetting på samferdselsområdet*
Omorganisering av vegsektoren i form av fristilling av vegvesenets produksjonsvirksomhet til Mesta AS, konkurranseutsetting og omstilling av forvaltningsdelen er beregnet å gi en samlet effektiviseringsgevinst på om lag 850 mill. kroner i 2007. På jernbaneområdet forberedes etappevis konkurranseutsetting om rett til å drive rutegående persontransport med tog på Gjøvikbanen
- *Valgfrihet – utvidelse av fritt sykehusvalg og nettbasert informasjon på sykehussektoren:*
Det frie sykehusvalget er utvidet til å omfatte alle godkjente private sykehus som har avtaler med regionale helseforetak. Eget nettsted (sykehusvalg.net) skal sikre valgfrihet på et informert grunnlag. Nettstedet inneholder oversikt over ventetider til ca. 90 diagnoser, samt informasjon om kvalitet ved det enkelte behandlingssted.
- *Valgfrihet og brukerreting – reformen i grunnskolingen:*
Lokal disponering av inntil 25 pst. av timetallet gir tilpasning til den enkelte elev og lokale forhold. Oppheving av reglene for klassedeling gir økt lokal handlefrihet. Gjennom ny friskolelov, har foreldre fått større muligheter til å velge skole. I tillegg er det innført et nasjonalt system for kvalitetsvurdering og utvikling i grunnskolingen.
- *Brukerretting – økt frihet til kommunene:*
En videreføring av arbeidet med å redusere antallet og omfanget av øremerkede tilskudd, skal gi økt selvstyre. Regjeringen arbeider også med å forenkle regelverk og tilsyn for å redusere overstyringen av kommunesektoren. Økt selvstyre gjør det lettere for kommunene å tilpasse tjenestene til innbyggernes behov.
- *Brukerretting – samordning av sentrale velferdstjenester:*
Samordning av trygd, arbeid og sosiale tjenester skal gi en mer brukerrettet arbeids- og velferdsforvaltning som kan bidra til at flere kommer i arbeid eller aktiv virksomhet, og færre blir værende passive stønadsmottakere. Forsøk i kommuner der ulike modeller for samarbeid prøves kan bidra til å utvikle løsninger der brukerne opplever et helhetlig og samordnet hjelpeapparat. Et offentlig utvalg (NOU 2003:13) har utredet ulike organisatoriske modeller for en samordning av Aetat, trygdeetaten og sosialtjenesten. Regjeringen vil våren 2005 legge fram forslag om ny organisering for Stortinget.
- *Forenkling – byggesaksbehandling:*
Innføring av saksbehandlingsfrister og utvidelse av antall saker som følger forenklet behandling gjør det lettere for både næringsliv og privatpersoner å forholde seg til regelverket. Endringene gjør regelverket mer forutsigbart og bidrar til lavere byggekostnader.
- *Forenkling – økt bruk av elektroniske tjenester:*
Muligheten til å levere selvangivelsen pr. sms., elektronisk meldekort i Aetat for personer under yrkesrettet attføring og etablering av en felles elektronisk rapporteringsportal til det offentlige (Altinn) er eksempler på tiltak som gir brukerne en enklere hverdag ved bruk av ny teknologi.
- *Forenkling og avregulering – gjennomgang av toll- og avgiftssystemet:*
Tollsatsene på rundt 1200 industrivarer og 170 landbruksvarer er fjernet. Kvotereglene for reisende er forenklet og liberalisert.

1.4 Oppfølging av moderniseringsarbeidet

Boks 1.2 Moderniseringsdepartementet

Moderniseringsdepartementet er opprettet for å være spydspiss og koordinerende departement i Regjeringens moderniseringsarbeid. Med ansvaret for den nasjonale IT-politikken skal departementet bidra til å etablere effektive og publikumsvennlige IT-løsninger i det offentlige. Med ansvaret for den generelle konkurransepolitikken og den næringsrettede konkurransepolitikken skal departementet føre en politikk for økt verdiskaping til beste for forbrukere samt små og mellomstore bedrifter. Med ansvaret for de ansatte i staten skal departementet sikre en inkluderende og stimulerende personalpolitikk og arbeids- og ansettelsesvilkår som sikrer mobilitet mellom staten og privat sektor. Med ansvaret for organisering av staten skal departementet bidra til en stat med bedre effektivitet og gode tjenester for innbyggerne.

Med endringene i departementsstrukturen fikk Moderniseringsdepartementet et helhetlig ansvar for viktige områder i moderniseringsarbeidet: konkurransepolitikken, IT-politikken og forvaltnings- og personalpolitikken. Departementet skal også ivareta helheten i moderniseringsarbeidet i staten og bidra til å realisere målene og prinsippene i Regjeringens arbeid med modernisering, brukerretting og forenkling i offentlig sektor.

Moderniseringsarbeidet skjer i hovedsak i det enkelte fagdepartement. Moderniseringsdepartementet skal gjennom sitt tverrsektorielle ansvar bidra til en koordinering og samordning av arbeidet, herunder også sikre helhet i forslag til reformer, omstillinger og bruk av virkemidler. Overvåking og oppfølging av sentrale mål er derfor en sentral del av arbeidet.

Arbeidet med å styrke Regjeringens faglige beslutningsgrunnlag er et viktig tverrsektorielt saksområde. Realiseringen av målene i moderniseringsarbeidet forutsetter at beslutningene i offentlig sektor bygger på god informasjon om konsekvensene for alle berørte aktører, herunder næringsliv og enkeltpersoner. For å realisere målene er det også ønskelig å sikre en mer løpende vurdering av nytte og kostnader samt videreutvikle styringsredskaper som fremmer produktivitet.

En helhetlig statlig konkurransepolitikk

Landets ressurser skal utnyttes best mulig. Både kunnskap og erfaring tilsier at konkurranse er det beste virkemidlet for å oppnå effektiv ressursbruk. Virksom konkurranse bidrar til at bedriftene blir effektive. Dette fremmer landets konkurransevne. Samtidig bidrar konkurransen til at forbrukerne får gode produkter til rimelige priser. I markeder med effektiv konkurranse kommer forbrukerne i fokus.

Det viktigste virkemiddel for å sikre god konkurranse er konkurranselovgevingen. Et regelverk som forbyr skadelige konkurransebegrensninger og inneholder effektive sanksjonsmidler, er en nødvendig forutsetning for å hindre markedsdominans og utøvelse av markedsrett. Med den nye lovgivningen som trådte i kraft 01.05.2004, er denne forutsetningen på plass. Loven har mer omfattende forbud mot konkurranseskadelig adferd enn den tidligere konkurranseloven, og legger opp til et mer omfattende tilsyn med foretaks-sammenslutninger. Den nye loven legger til rette for at konkurransemyndighetene ved håndheving av loven kan rette oppmerksomhet mot konkurransen i regionale og lokale markeder i større grad enn tidligere.

Effektiv håndheving av konkurransereglene er imidlertid utilstrekkelig dersom offentlige myndigheter ikke samtidig skaper rammebetingelser som legger til rette for konkurranse. Konkurransepolitikken må derfor favne bredere enn håndheving av konkurranseregler overfor næringslivet. Et viktig mål for Regjeringens konkurransepolitikk er at hensynet til konkurranse skal tillegges vekt på lik linje med andre samfunns hensyn ved utformingen av politikken på andre områder. Dette står sentralt i Regjeringens handlingsplan for styrkingen av konkurransepolitikken, jf programkategori 01.50. Økt vektlegging av konkurranse som virkemiddel for å oppnå bedre ressursbruk, er ikke minst viktig i tilknytning til offentlig vare- og tjenesteproduksjon. På den måten kan brukerne settes i fokus og kostnadene holdes nede. Bruk av konkurranse som virkemiddel er en viktig del av Regjeringens moderniseringsarbeid.

For å styrke konkurransepolitikken har Regjeringen besluttet å samle ansvaret for konkurransepolitikken hos moderniseringsministeren. Ansvaret for regelverket for offentlige anskaffelser og for statsstøtteregelverket er overført fra Nærings- og handelsdepartementet til Moderniseringsdepartementet. Regelverket for offentlige anskaffelser skal sikre velfungerende markeder gjennom reell konkurranse om leveranser til stat og kommuner. Etterlevelse av reglene for offentlig støtte er viktig

for å begrense effektivitetstapet av konkurranse-
vridninger mest mulig. Disse saksområdene er
nær beslektet med den tradisjonelle konkurranse-
retten. En samling i samme departement bidrar til
en mer kraftfull konkurransepolitikk.

Sentrale tiltak og virkemidler i konkurranse- politikken:

- Konkurranselovgivningen er et effektivt verk-
tøy for å sikre velfungerende markeder.
- Den overordnede styringen av Konkurransetil-
synet skal sikre en effektiv utøvelse av den
løpende konkurransepolitikken, herunder en
effektiv håndheving av konkurranselovgivnin-
gen.
- Departementet skal, sammen med Konkurransetil-
synet, bidra til at konkurransehensyn blir
tillagt tilstrekkelig vekt på alle politikkområder.
- Regelverket for offentlige anskaffelser skal
gjennomgås med sikte på å nå målene om økt
verdiskaping gjennom økt konkurranse, effek-
tiv ressursutnyttelse, hensiktsmessige rutiner
og redusert byråkrati.

En helhetlig IT-politikk

Regjeringen ser IT som en nøkkel både i det stat-
lige moderniseringsarbeidet og for å skape økt
oppslutning generelt om modernisering og forenk-
ling i samfunnet. Samlingen av IT-politikken i det
nye Moderniseringsdepartementet gir muligheter
til raskere å etablere effektive og publikumsvenn-
lige IT-løsninger i det offentlige.

Tjenester som innbyggerne i dag bruker unød-
vendig mye tid på, enten gjennom henting av skje-
maer eller gjennom å stå i kø på et offentlig kontor,
lar seg løse raskere og enklere elektronisk. Inn-
byggerne vil kunne møte det offentlige tilbudet på
en internettportal istedenfor på en mengde offent-
lige kontorer.

En lang rekke land ser IT-utvikling som et sta-
dig viktigere virkemiddel for å øke egen konkur-
ranseevne og sikre verdiskaping og velferdsutvik-
ling. Som et av verdens fremste brukerland på IT,
må Norges ambisjoner være høye. Regjeringens
visjon er at Norge skal være ledende internasjonalt
når det gjelder å tilby elektroniske tjenester fra det
offentlige og i å anvende IT til å skape nye forret-
ningsmuligheter i næringslivet.

Regjeringen har tre overordnede mål for IT-
politikken, formulert i planen eNorge 2005:

- *Effektivitet og kvalitet i offentlig sektor* – informa-
sjonsteknologi skal brukes til å effektivisere
offentlig sektor og tilby nye og bedre tjenester
til borgere og bedrifter.

- *Verdiskaping i næringslivet* – utvikling og bruk
av informasjonsteknologi skal bidra til verdiska-
ping gjennom økt innovasjon og konkurranse-
kraft i norsk næringsliv.
- *Deltakelse og identitet* – alle skal kunne utnytte
informasjonsteknologiens muligheter. IT skal
bidra til å bevare og videreutvikle vår kulturarv,
identitet og våre språk.

Det vil videre bli utarbeidet en ny eNorge-plan for
perioden etter 2005.

En moderne elektronisk forvaltning

Elektronisk forvaltning handler om å gjøre tilgan-
gen til offentlig forvaltning, informasjon og tjenes-
ter enklere, fortrinnsvis gjennom utstrakt selvbet-
jening gjennom elektroniske kanaler. Elektronisk
saksbehandling skal være den foretrukne arbeids-
form i offentlige virksomheter og føre til at ressur-
ser overføres fra administrasjon til tjenesteproduk-
sjon.

Det er ikke gitt at IT-investeringer alene bidrar
til effektivisering. Det trengs i tillegg investeringer
i kompetanse, bedre organisering av virksomheter
og tilrettelegging av prosesser som understøttes av
IT. Forvaltningens IT-systemer må kunne sam-
handle på tvers av sektorer og nivåer og med IT-
systemer i næringslivet. Unødvendige hindringer
mellom de offentlige etatene må bygges ned.

Internett-portal til offentlige tjenester

Det skal i løpet av 2005 utvikles en internett-portal
slik at innbyggerne kan møte det offentlige via en
felles inngang. Dialogen med det offentlige skal
bygges opp på innbyggernes premisser og ikke ut
fra sektorenes og forvaltningens struktur og
behov. Det er store gevinster å hente gjennom økt
gjenbruk av personopplysninger mellom offentlige
etater. Økt gjenbruk kan både gi bedre tjenester og
mer effektiv saksgang. Offentlige etater skal legge
til rette for en god og trygg utveksling av person-
opplysninger seg i mellom, som ivaretar innbyg-
gernes behov for og ønsket om personvern.

Trygg og sikker kommunikasjon

Regjeringen vil styrke arbeidet med å gjøre elek-
tronisk signatur tilgjengelig for forvaltningen,
bedrifter og befolkningen på en enkel og rimelig
måte. Dette skal gjøres gjennom en sterkere koor-
dinering av offentlig sektors behov for bruk av
slike løsninger, og ved å gi det offentlige en tydeli-
gere rolle som krevende kunde. Samarbeid med
privat sektor om felles bruk av elektronisk ID og

elektronisk signatur vil være en vesentlig faktor for å få en bred utrulling av løsningene. Gjennom en sikker påloggingsløsning vil flere offentlige tjenester kunne tilbys elektronisk via Internett.

Utvikling og gjenbruk av elektroniske innholdsressurser

Regjeringen vil sørge for rammebetingelser som muliggjør utvikling av en konkurransedyktig norsk innholdsindustri. IT-utviklingen gjør at data fremstilt for forvaltningsformål også er blitt en viktig kilde til verdiskaping og innovasjon. Kjente eksempler er geografiske og meteorologiske data. I 2005 tas det sikte på å etablere et felles regelverk for tilgang til offentlige data.

Ytterligere forenkling for næringslivet

Regjeringen vil legge til rette for økt verdiskaping i næringslivet gjennom bruk av IT. Myndighetene skal bidra gjennom et oppdatert regelverk, ved å stimulere til forskning og utvikling, legge til rette for elektronisk infrastruktur og for øvrig opptre som en krevende kunde. Offentlige innkjøp skal i økende grad foretas elektronisk. Rapporteringsbyrden for næringslivet skal ytterligere reduseres, ved at offentlige etater tar i bruk Altinn som felles kanal for elektronisk innrapportering til det offentlige.

Sikre at alle lag av befolkningen er med

IT gir nye muligheter bl.a. i arbeidslivet og til demokratisk deltakelse. Folk som ikke behersker teknologien, kan lett bli hengende etter både kompetansemessig og yrkesmessig. Det er en målsetting at alle grupper av befolkningen i alle deler av landet har muligheter til å benytte elektroniske tjenester.

I 2005 vil Moderniseringsdepartementet ha særlig oppmerksomhet mot å:

- Akselerere utviklingen av offentlige elektroniske tjenester mot innbyggere og næringsliv, herunder etablering av én felles internettportal for offentlige tjenester rettet mot innbyggerne.
- Videreføre tilskuddsordningen HØYKOM. Ordningen skal stimulere til økt bruk av bredbånd, spesielt i distriktene. I tillegg skal den bidra til effektivisering og modernisering av offentlige tjenesteyting samt utvikle nye og bedre tjenester rettet mot publikum og næringsliv.

- Tilgjengeliggjøre og gjenbruke data i det offentlige, både som grunnlag for næringsutvikling og for effektivisering av offentlig sektor.
- Videreføre arbeidet om offentlig IT-arkitektur for en mer enhetlig elektronisk forvaltning.
- Etablere en felles infrastruktur for elektronisk ID og elektronisk signatur i det offentlige for å bidra til en bedre og sikrere bruk av elektronisk kommunikasjon i og med forvaltningen.

Personalpolitikk i staten

Moderniseringsdepartementet er overordnet arbeidsgiverinstans og part i det statlige tariffområdet. Det arbeidet som utføres i statsforvaltningen har stor betydning for borgerne og virksomhetene. Personalpolitikken er et sentralt virkemiddel for å kunne realisere målsettingene i Regjeringens overordnede moderniseringspolitikk og legge til rette for at brukerne av offentlige tjenester møter kompetente ansatte.

Delegering på det administrative og personalpolitiske området

Det er på den enkelte arbeidsplass ledelsen og medarbeiderne skaper resultater. Skal virksomhetene møte enkeltmenneskene på deres egne premisser og på en mer individuelt tilpasset måte, må personal- og lønnspolitikken sikre den enkelte statlige virksomhet gode rammevilkår og tilstrekkelige virkemidler til å brukerrrette, effektivisere og forenkle sine tjenester. Regjeringens vektlegging av delegering og desentralisering tar utgangspunkt i at kunnskapen om hva som er gode løsninger i det enkelte tilfellet er størst lokalt. Økt lokalt handlingsrom, blant annet på det administrative området, vil bidra til bedre brukertilpasning av tjenestene og sikre god ressursutnyttelse. På noen områder kan likevel hensyn til likebehandling og kostnadskontroll tilsi at det fortsatt er behov for sentrale føringer og reguleringer.

En sentral utfordring fremover vil være å legge til rette for at statlige virksomheter innenfor rammen av en forsvarlig inntektspolitikk, kan bruke lønnspolitikken og lønnsdannelsen som virkemiddel for å nå sine mål. Samtidig bør lønns- og forhandlingssystemet bidra til å understøtte målsettingen om forenkling, desentralisering, delegering, brukerorientering og harmonisering med det øvrige arbeidsliv. Moderniseringsdepartementet vil i løpet av 2005 vurdere hvordan statens sentrale arbeidsgiverrolle skal utøves i forhold til lønns- og forhandlingssystemet i det statlige tariffområdet.

Støtte til statlige virksomheters omstillingsarbeid

Hvordan de ansatte involveres og deres kompetanse utnyttes er avgjørende for omstillingen av offentlig sektor skal bli lønnsom på sikt. Moderniseringsdepartementet legger vekt på å samle erfaringer og kunnskap om hva som virker og gir ønskede resultater. Departementet vil gjennomføre temamøter, gi rådgivning og bistand samt fortløpende vurdere virkemiddelbruken for å bidra til gode omstillingsprosesser.

I forbindelse med flyttingen av statlige tilsyn, utviklet departementet i samarbeid med tilsynene en modell for individuell karriereplanlegging. Moderniseringsdepartementet vil stimulere også andre statlige virksomheter til å bruke karriereplanlegging som personalpolitisk virkemiddel i forbindelse med omstillingsprosesser. Seks pilotprosjekter er nå igangsatt. Departementet etablerer et læringsnettverk og vil innhente og spre erfaringer fra disse både lokalt og sentralt.

Ledelses- og organisasjonsutvikling

Økt lokalt handlingsrom og mindre sentral regulering, stiller også andre krav til god ledelse både på lokalt og sentralt nivå. For å stimulere til mer aktive valg og lokale tilpasninger og samtidig sikre formidling av felles verdier innen forvaltningen, er det viktig å styrke ledelsen på alle nivåer.

Moderniseringsdepartementet vil særlig ha fokus på to grupper av ledere; toppledere i statsforvaltningen samt ledere i ytre, lokale enheter som møter brukerne direkte. Toppledere skal oppmuntres til å styre gjennom krav til mål- og resultatoppnåelse og de lokale lederne skal stimuleres til å ta det lederansvaret som følger med økt delegering og desentralisering.

Departementets erfaringer med topplerprogrammet som ble gjennomført i 2004, er positive. Programmet er et viktig element i moderniseringen av offentlig sektor. Topplerprogrammet vil bli videreført i 2005. Departementet har støttet et forsøk med utvikling av skreddersydde lederutviklingstiltak. I samarbeid med A-etat er det satt i gang en pilot rettet mot lederne i A-etat lokalt i Oslo. Endring i lederstil, arbeidsform og organisering kan gjøre saksbehandlingen mer effektiv og serviceorientert. Programmet blir avsluttet i 2004. Det vil i 2005 bli lagt opp til formidling av erfaringene fra dette pilotarbeidet.

Regjeringen har satt som mål å ha minst 40 pst representasjon av begge kjønn i ledende stillinger i staten innen 01.07.2006. Det er det enkelte departement og virksomhet som er ansvarlig for at dette målet nås, men Moderniseringsdepartementet vil

videreføre de sentrale tiltak som er igangsatt for å støtte arbeidet mot dette målet, herunder et mentorprogram for kvinnelige ledere, et prosjekt for mobilitet blant ledere i sentralforvaltningen og vil også ha et særlig fokus på prosessen rundt rekruttering av toppledere.

Et mer inkluderende arbeidsliv i staten.

Statlige virksomheter skal bidra sterkere til et inkluderende arbeidsliv. Nedgang i sykefraværet, økt pensjoneringsalder og integrering av personer med nedsatt funksjonsevne er viktige mål for statlige virksomheter. Et inkluderende arbeidsliv kan også bidra til økt etnisk mangfold blant statlig ansatte, noe som er nødvendig for å løse oppgavene i et samfunn med stadig større kompleksitet.

Departementet la i 2004 frem en tiltaksplan for å rekruttere flere personer med nedsatt funksjonsevne i staten. Målet er at 5 pst. av nytilsatte i staten i de neste to årene skal rekrutteres fra denne målgruppen. Et panel skal følge utviklingen på området og gi departementet råd om nye tiltak dersom utviklingen gjør det nødvendig. Moderniseringsdepartementet skal også initiere et trainee-program for høyt utdannede personer med nedsatt funksjonsevne. Det er videre et mål å øke andelen ansatte med innvandrerbakgrunn i staten. Tiltak for rekruttering og bedre integrering av personer med innvandrerbakgrunn skal bidra til dette. Statlig personalpolitikk skal videre lette omstilling og forhindre utstøting av eldre arbeidstakere. Oversikter over sentrale utviklingstrekk i forvaltningen og registre med data om statens tjenestemenn vil bli videreført, men struktur og tilrettelegging skal gjennomgås, bl.a. med sikte på at dataene kan brukes mer aktivt.

Harmonisering av regelverket for ansettelse og arbeidsvilkår i statlig og privat sektor

For å gi rom for økt verdiskaping er det viktig at offentlig sektor ikke legger beslag på en for stor andel av kompetansen og arbeidskraften. Etter spørsel etter arbeidskraft fra offentlig sektor og vilkårene for offentlig ansatte har derfor stor betydning for det samlede arbeidsmarkedet. For offentlig sektor er det et mål å kunne konkurrere om nøkkelpersonell og sikre seg det mangfold av ideer og impulser man får gjennom et bredt rekrutteringsgrunnlag.

Nåværende arbeidsmiljølov og tjenestemannslov innebærer at det er til dels betydelig forskjeller mellom ansettelses- og arbeidsvilkårene for ansatte i statlig og privat sektor. Dette medfører liten mobilitet mellom sektorene. Både offentlig og

privat sektor vil være tjent med større utveksling av personer og kompetanse. Regjeringen ønsker derfor større grad av harmonisering av arbeidsvilkårene i offentlig og privat sektor. Dette er én av målsettingene for arbeidet med forslag til en ny arbeidslivslov.

En ny arbeidslivslov vil skape behov for en omfattende revisjon av dagens tjenestemannslov og antakelig en avvikling av flere særregler som i dag kun gjelder for statlig ansatte. Departementet sendte sommeren 2004 et forslag om ny embets- og tjenestemannslov på høring. I forslaget la departementet blant annet vekt på å kunne legge til rette for at myndighet og ansvar skal kunne delegeres til de enkelte statlige virksomheter. Lovarbeidet vil bli fulgt opp i 2005 med fremleggelse av lovforslag til Stortinget.

I personalpolitikken vil Moderniseringsdepartementet i 2005 særlig legge vekt på:

- Økt delegering av virkemidler til de lokale statlige virksomheter.
- En gjennomgang av det sentrale administrative og personalpolitiske regelverket med sikte på å fjerne sentrale føringer som kan hemme effektivitet og lokal tilpassning.
- Tilrettelegging for et mer inkluderende arbeidsliv i staten, herunder oppfølging av handlingsplanen for personer for nedsatt funksjonsevne.
- En bedre harmonisering av lov- og avtaleverk mellom privat og statlig sektor.

Topplederprogrammet i staten fortsetter i 2005 med fokus på reformstrategi og –arbeid. Det vil bli arrangert en rekke nettverksmøter i løpet av året. Erfaringene fra topplederprogrammets første fase vil bli presentert på en konferanse for alle lederne i statsforvaltningen i begynnelsen av 2005.

En bedre organisert statsforvaltning

En godt organisert stat er avgjørende for å sikre effektiv ressursbruk og bedre offentlige tjenester. Moderniseringsdepartementet skal understøtte fagdepartementenes og sektorenes moderniseringsinnsats. Departementet gir råd og anbefalinger om hvordan staten bør utøve sitt ansvar i ulike sektorer. Dette gjelder spørsmål om regionalisering, organisering, finansiering og arbeidsdeling mellom ulike typer statlige organer, fristilte virksomheter og private aktører. Målsettingen er å sikre helhet og sammenheng i måten staten opptrer på.

Et sentralt prinsipp i organiseringen av offentlig virksomhet er at det skal etableres klare skiller mellom forvaltnings- og myndighetsoppgaver, tjenesteproduksjon og tilsynsoppgaver. Videre

skal fokus, spesielt innenfor tjenesteproduksjon, dreies mot brukernes ønsker og behov, uavhengig av om brukeren er innbygger, næringsdrivende eller annen offentlig virksomhet. Statlige tjenester skal forbedres i et samspill og i konkurranse mellom offentlige og private aktører. Det skal derfor arbeides systematisk for større grad av konkurranse på alle områder, både hvor det er velfungerende marked og på områder hvor konkurranseutsetting kan bidra til å skape et mer velfungerende marked.

Departementet arbeider også med å utvikle bedre tilpassede styringsvirkemidler og gir råd om hvordan styringen av ulike statlige virksomheter kan innrettes best mulig. Styringen rettes inn mot tiltak i form av kvalitetsforbedring, økt produksjon eller redusert ressursbruk. Statens styringsutfordring er imidlertid ikke bare knyttet til hvordan produksjonen skjer mest mulig effektivt, men også til hvilke typer løsninger som vil være treffsikre og effektive i forhold til å påvirke samfunnsutviklingen i ønsket retning.

En rekke statsetater har regionalisert sin virksomhet, dvs. valgt en geografisk inndeling for sitt ytre apparat som avviker fra fylkesinndelingen. I stor grad er det hensynet til sektorenes interne behov som er styrende for valg av inndeling. Samtidig er det viktig at valg av inndeling og organisering på regionalt nivå også drøftes i forhold til andre overgripende hensyn. Departementet vurderer konsekvenser av regionaliseringen bredt – blant annet i forhold til hensynet til samordning av statlig virksomhet overfor kommunesektoren, hensynet til effektiv samhandling mellom statsetater og hensynet til oversiktighet og servicegrad for brukerne.

Omstilling og organisasjonsformer i staten

Konkurransesponering og organisering av oppgaver og funksjoner i egne selskaper er sentrale virkemidler for å nå målsettingen om en offentlig sektor som bruker fellesskapets ressurser best mulig. I denne forbindelse arbeider departementet for bedret veiledning ved fristilling av statlig virksomhet til selvstendig rettssubjekt. Dette gjelder viktig informasjon om valg av ulike tilknytningsformer samt veiledning og informasjon knyttet til beslutningsprosess og gjennomføring av fristilling.

Ensartet praksis mht. saksbehandling og rettsikkerhet for innbyggerne er av avgjørende betydning. Også når en av prinsipielle, økonomiske eller andre årsaker setter ut myndighets- og forvaltningsoppgaver til selvstendige rettssubjekt. Dette skal sikres gjennom retningslinjer for eventuell

utsetting av forvaltningsoppgaver til selvstendige rettssubjekt og private aktører.

Styring og resultatorientering i staten

Delegering og desentralisering av ansvar og myndighet skal gi et større mangfold av løsninger. Moderniseringsdepartementets arbeid for å bedre styringen av statens virksomhet handler i stor grad om å tilpasse styringen til den enkelte virksomhets særegenhet og behov. Statens oppgaver retter seg mot en lang rekke ulike formål og aktivitetene har ofte lite til felles. Dette innebærer at organisering, finansiering og styring av de ulike virksomhetene vil være forskjellig. En god og tilpasset styring sørger for at det arbeides målrettet, at produksjonen skjer til lave kostnader, at virksomheten gir de ønskede resultater og raskt kan tilpasse seg til endrede behov og forutsetninger. Gjennom bruk av piloter tester departementet ut ulike tilnæringsmåter og mulige tiltak til styringsforbedring. Målet er å generere overordnet kunnskap om hvordan styring av offentlig virksomhet kan effektiviseres.

Det er vesentlig for god styring å ha et godt informasjonsgrunnlag. Regjeringens moderniseringsprogram slår fast at alle statlige virksomheter skal gjennomføre systematiske brukerundersøkelser for å styrke grunnlaget for mer målrettet tjenesteyting og bedre styring av virksomheten. Brukerundersøkelser er ett av mange styringsinformasjonsverktøy som skal gi mer systematisk tilbakemelding til virksomhetene og oppdragsgiverne om ressursbruk, effektivitet, resultater og hvordan brukerne oppfatter tjenesten. Andre eksempler på slike verktøy er systematisk sammenlikning/referansetesting og kvalitetsmålings-systemer. Moderniseringsdepartementets arbeid for bedre styring av statlige virksomheter omfatter også bruk av ulike finansieringsformer og belyser forholdet mellom finansiering og styring. Departementet vil videreføre arbeidet med å systematisk dokumentere og analysere tilstanden og utviklingen på dette området i statsforvaltningen.

Moderniseringsdepartementet skal i 2005 ha spesielt fokus på:

- Ulike former for og kombinasjoner av styring, organisering og finansiering av statens virksomhet og spre informasjon om løsninger som virker.
- Styring som er tilpasset virksomhetens særegenhet og som sikrer god resultatoppnåelse.
- Å veilede og gi råd ved valg av organisasjonsformer, spesielt ift. utskillelse av statens virksom-

het i egne selskaper, bruk av styrer og stiftelser, opprettelse av nemnder og øvrige faglige uavhengige organer og vurdering av offentlig-private samarbeid (OPS-prosjekter).

- Å bidra til at Regjeringens og Stortingets beslutninger tas på et best mulig beslutningsgrunnlag.
- Oppfølging av utredningen «Mellom stat og marked» om selvstendige organisasjonsformer i staten, behov for statsforetaksformen og behov for eventuelle tilpasninger i denne tilknytningsformen.
- Den samlede statlige bygge- og eiendomsforvaltning. Målet er å få frem forslag som vil gi en mest mulig effektiv statlig bygge- og eiendomsforvaltning og sikre at aktørene har riktige incentiver for å bidra til dette.
- Utgi en publikasjon med samlet og bred fremstilling om tilstanden og utviklingen i statsforvaltningen. Publikasjon vil være et viktig virkemiddel for å spre kunnskap om utviklingen av forvaltningen. I tillegg til innsamling av data og analyser skal en i publikasjonen presentere viktige reformer og større omorganiseringer som har funnet sted i 2003–2004.

1.5 Forskning og utvikling (FoU)

Modernisering av offentlig sektor skal underbygges og styrkes gjennom bruk av forskningsresultater. Det skal utvikles bedre dokumentasjon og faktagrunnlag om resultatoppnåelse på bakgrunn av ressursinnsats både kvantitativt og kvalitativt.

Et annet viktig satsningsområde for departementets forskningsinnsats er produktivitetsutviklingen innen offentlig administrasjon og tjenesteyting.

Departementet vil gjøre bruk av det som allerede finnes av forskning og forskningsmiljøer i Norge. Det finnes en rekke miljøer av høy kvalitet som i dag forsker på utvikling av offentlig sektor generelt og produktivitetsutvikling spesielt. Departementet vil videre satse på oppfølging av eksisterende forskningsengasjementer som viktige premissleverandører i moderniseringsarbeidet. Dette gjelder bl.a. fortsatt medvirkning i arbeidslivsprogrammet og programmet 'Kommunikasjon, IKT og medier', begge i regi av NFR. I tillegg kommer nye tiltak som løpende oppfølging av moderniseringsarbeidet i EU via ARENA og etablering av et nytt konkurransepolitisk forskningsprogram.

1.6 Sektorovergripende miljøvern- politikk

Miljøutfordringene knytter seg i hovedsak til virksomhet under Statsbygg og Statens forvaltningstje-

neste, og det vises derfor til omtale under programkategori 01.60 og kap. 1522.

2 Oversiktstabeller for budsjettet

Utgifter fordelt på kapitler

					(i 1 000 kr)
Kap.	Betegnelse	Regnskap 2003	Saldert budsjett 2004	Forslag 2005	Pst. endr. 04/05
Det kongelige hus					
0001	H.M. Kongen og H.M. Dronningen	108 221	114 853	111 087	-3,3
0002	H.K.H. Kronprinsen og H.K.H. Kronprinsessen	9 735	14 951	15 372	2,8
Sum kategori 00.10		117 956	129 804	126 459	-2,6
Sum programområde 00		117 956	129 804	126 459	-2,6
Administrasjon mv.					
1500	Moderniseringsdepartementet, jf. kap. 4500	301 571	297 460	225 624	-24,1
1502	Tilskudd til kompetanseutvikling	18 985	25 000	12 500	-50,0
1503	Midler til opplæring og utvikling av tillitsvalgte	154 880	154 870	136 177	-12,1
1506	Norge.no, jf. kap 4506			11 200	
1507	Datatilsynet, jf. kap. 4507	19 599	21 154	21 923	3,6
1508	Spesielle IT-tiltak			80 832	
1509	Internasjonalt samarbeid og utvklingsprogrammer			7 500	
Sum kategori 01.00		495 035	498 484	495 756	-0,5
Fylkesmannsembetene					
1510	Fylkesmannsembetene, jf. kap. 4510	1 163 421	995 562	1 026 592	3,1
Sum kategori 01.10		1 163 421	995 562	1 026 592	3,1
Fellestjenester					
1520	Statskonsult, jf. kap. 4520	117 565	125 005	8 000	-93,6
1522	Statens forvaltningstjeneste, jf. kap. 4522	392 660	288 070	302 491	5,0
Sum kategori 01.20		510 224	413 075	310 491	-24,8
Partistøtte					
1530	Tilskudd til de politiske partier	260 101	261 767	267 567	2,2
Sum kategori 01.30		260 101	261 767	267 567	2,2
Pensjoner m.m.					
1541	Pensjoner av statskassen	15 870	15 551	16 800	8,0
1542	Tilskudd til Statens Pensjonskasse	1 758 474	5 105 800	5 132 200	0,5
1543	Arbeidsgiveravgift til folketrygden	275 945	275 945	276 000	0,0

(i 1 000 kr)

Kap.	Betegnelse	Regnskap 2003	Saldert budsjett 2004	Forslag 2005	Pst. endr. 04/05
1544	Boliglån til statsansatte	-1 178 939	2 800 000	1 200 000	-57,1
1546	Yrkesskedeforsikring, jf. kap. 4546	68 810	101 600	62 700	-38,3
1547	Gruppelivsforsikring, jf. kap. 4547	76 578	72 552	80 500	11,0
2470	Statens Pensjonskasse, jf. kap. 5470	-2 272	-26 199	-11 896	-54,6
	Sum kategori 01.40	1 014 465	8 345 249	6 756 304	-19,0
	Konkurrans- og prispolitikk				
1550	Konkurransetilsynet, jf. kap.4550	65 111	87 894	103 893	18,2
	Sum kategori 01.50	65 111	87 894	103 893	18,2
	Statsbygg				
1580	Bygg utenfor husleieordningen	860 386	782 130	923 020	18,0
1581	Eiendommer til kongelige formål, jf. kap. 4581	30 490	67 148	75 372	12,2
1582	Utvikling av Fornebuområdet	110 559	111 637	81 000	-27,4
1583	Utvikling av Pilestredet Park, jf. kap. 4583	28 663	26 138	27 000	3,3
2445	Statsbygg, jf. kap. 5445	237 429	1 213 712	1 721 412	41,8
	Sum kategori 01.60	1 267 527	2 200 765	2 827 804	28,5
	Sum programområde 01	4 775 885	12 802 796	11 788 407	-7,9
	Arbeidsmarked				
1590	Aetat, jf. kap. 4590	2 056 169	1 979 791		-100,0
1594	Arbeidsmarkedstiltak, jf. kap. 4594	4 386 898	4 885 861		-100,0
1595	Ventelønn mv., jf. kap. 4595	433 305	454 000		-100,0
	Sum kategori 19.00	6 876 371	7 319 652		-100,0
	Arbeidsmiljø og sikkerhet				
1570	Arbeidstilsynet, jf. kap. 4570	281 746	275 782		-100,0
1572	Petroleumstilsynet, jf. kap. 4572		134 556		-100,0
1573	Statens arbeidsmiljøinstitutt, jf. kap. 4573	81 288	72 350		-100,0
1574	Arbeidsforskningsinstituttet, jf. kap. 4574	2 000			
	Sum kategori 19.10	365 034	482 688		-100,0
	Sum programområde 19	7 241 406	7 802 340		-100,0
	Arbeidsliv, folketrygden				
2541	Dagpenger	11 105 334	10 770 000		-100,0
2542	Statsgaranti for lønnskrav ved konkurs mv., jf. kap. 5704	695 475	600 000		-100,0
2543	Ytelser til yrkesrettet attføring	8 876 558	10 134 000		-100,0
	Sum kategori 33.30	20 677 368	21 504 000		-100,0
	Sum programområde 33	20 677 368	21 504 000		-100,0
	Sum utgifter	32 812 615	42 238 940	11 914 866	-71,8

Inntekter fordelt på kapitler

					(i 1 000 kr)
Kap.	Betegnelse	Regnskap 2003	Saldert budsjett 2004	Forslag 2005	Pst. endr. 04/05
Administrasjon mv.					
4500	Moderniseringsdepartementet, jf. kap. 1500	3 176		180	
4506	Norge.no, jf. kap. 1506			20	
4507	Datatilsynet, jf. kap. 1507	875			
	Sum kategori 01.00	4 051		200	
Fylkesmannsembetene					
4510	Fylkesmannsembetene, jf. kap. 1510	232 013	13 297	13 749	3,4
	Sum kategori 01.10	232 013	13 297	13 749	3,4
Fellestjenester					
4520	Statskonsult, jf. kap. 1520	38 232			
4522	Statens forvaltningstjeneste, jf. kap. 1522	117 652	18 223	18 584	2,0
	Sum kategori 01.20	155 885	18 223	18 584	2,0
Pensjoner m.m.					
4546	Yrkesskadeforsikring, jf. kap. 1546	92 256	58 419	180 500	209,0
4547	Gruppelivsforsikring, jf. kap. 1547	39 581	27 604	34 400	24,6
5470	Statens Pensjonskasse, jf. kap. 2470			16 000	
5607	Renter av boliglånsordningen til statsansatte	816 205	618 000	326 000	-47,2
	Sum kategori 01.40	948 043	704 023	556 900	-20,9
Konkurrans- og prispolitikk					
4550	Konkurransetilsynet, jf. kap. 1550	1 745			
	Sum kategori 01.50	1 745			
Statsbygg					
4581	Eiendommer til kongelige formål, jf. kap. 1581	600	108	112	3,7
4583	Salg av eiendom i Pilestredet Park, jf. kap. 1583	152	140 000		-100,0
5445	Statsbygg, jf. kap. 2445	647 717	710 000	710 000	0,0
5446	Salg av eiendom, Fornebu	119 410	334 451	33 920	-89,9
	Sum kategori 01.60	767 879	1 184 559	744 032	-37,2
	Sum programområde 01	2 109 616	1 920 102	1 333 465	-30,6
Arbeidsmarked					
4590	Aetat, jf. kap. 1590	145 481	44 369		-100,0
4594	Arbeidsmarkedstiltak, jf. kap. 1594	703	2 841		-100,0
4595	Ventelønn, jf. kap. 1595	44 361	80 000		-100,0
	Sum kategori 19.00	190 546	127 210		-100,0

(i 1 000 kr)

Kap.	Betegnelse	Regnskap 2003	Saldert budsjett 2004	Forslag 2005	Pst. endr. 04/05
Arbeidsmiljø og sikkerhet					
4570	Arbeidstilsynet, jf. kap. 1570	29 796	21 251		-100,0
4572	Petroleumstilsynet, jf. kap. 1572		52 900		-100,0
4573	Statens arbeidsmiljøinstitutt, jf. kap. 1573	15 581	9 324		-100,0
	Sum kategori 19.10	45 378	83 475		-100,0
	Sum programområde 19	235 924	210 685		-100,0
Arbeidsliv, folketrygden					
5704	Statsgaranti for lønnskrav ved konkurs mv., jf. kap. 2542	104 639	90 000		-100,0
5705	Statsgaranti for lønnskrav ved konkurs, dagpenger	84 588	50 000		-100,0
	Sum kategori 33.30	189 228	140 000		-100,0
	Sum programområde 33	189 228	140 000		-100,0
	Sum inntekter	2 534 767	2 270 787	1 333 465	-41,3

Utgifter fordelt på postgrupper

(i 1 000 kr)

Post-gr.	Betegnelse	Regnskap 2003	Saldert budsjett 2004	Forslag 2005	Pst. endr. 04/05
01-23	Driftsutgifter	7 004 131	10 058 731	7 215 651	-28,3
24-24	Driftsresultat	-596 969	-225 153	-226 850	0,8
30-49	Nybygg, anlegg mv	1 917 314	2 433 423	3 022 229	24,2
50-59	Overføringer til andre statsregnskaper	145 878	159 836	183 092	14,5
70-79	Overføringer til private	25 521 200	26 902 603	520 744	-98,1
90-99	Utlån, avdrag mv.	-1 178 939	2 909 500	1 200 000	-58,8
	Sum under departementet	32 812 615	42 238 940	11 914 866	-71,8

Poster med tittel «kan overføres»

Under Moderniseringsdepartementet blir stikkordet foreslått knyttet til disse postene utenom postgruppe 30–49

(i 1 000 kr)

Kap.	Post	Betegnelse	Overført til 2004	Forslag 2005	Begrunnelse for stikkordet
1500	22	Klagenemnda for offentlige anskaffelser		2 668	
1502	70	Tilskudd		12 500	
1508	21	Senter for informasjonssikring		1 965	
1508	22	Samordning av IT-politikken		8 375	
1508	50	Tilskudd til høyhastighetskommunikasjon		69 092	
1509	70	Tilskudd		7 500	
1522	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold		16 285	
1550	22	Flyttekostnader		27 918	
1580	31	Videreføring av byggeprosjekter		829 400	
1580	32	Prosjektering av bygg		65 500	
1580	36	Kunstnerisk utsmykking		13 120	
1581	30	Ekstraordinært vedlikehold, Bygdø kongsgård		43 400	
1581	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold		12 158	
1582	30	Investeringer, Fornebu		81 000	
1583	21	Spesielle driftsutgifter		2 000	
1583	30	Investeringer, Pilestredet Park		25 000	
2445	30	Igangsetting av byggeprosjekter		77 100	
2445	31	Videreføring av byggeprosjekter		1 649 700	
2445	32	Prosjektering av bygg		55 030	
2445	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold		79 154	
2445	49	Kjøp av eiendommer		40 030	
2470	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold		35 352	

Del II
Nærmere om de enkelte budsjettforslagene

Programområde 00 Konstitusjonelle institusjoner

Programkategori 00.10 Det kongelige hus

Utgifter under programkategori 00.10 fordelt på kapitler

					(i 1 000 kr)
Kap.	Betegnelse	Regnskap 2003	Saldert budsjett 2004	Forslag 2005	Pst. endr. 04/05
0001	H.M. Kongen og H.M. Dronningen	108 221	114 853	111 087	-3,3
0002	H.K.H. Kronprinsen og H.K.H. Kronprinsessen	9 735	14 951	15 372	2,8
	Sum kategori 00.10	117 956	129 804	126 459	-2,6

Allmenn omtale

I tillegg til bevilgningene under kap. 1 H.M. Kongen og H.M. Dronningen og kap. 2 H.K.H. Kron-

prinsen og H.K.H. Kronprinsessen, tas det sikte på å benytte følgende midler til kongelige formål under disse kapitlene i 2005:

		(i 1000 kr)
<i>Moderniseringsdepartementet</i>		
Kap. 1581	Eiendommer til kongelige formål	75 372
<i>Utenriksdepartementet</i>		
Kap. 104	Kongefamiliens offisielle reiser til utlandet	13 525
<i>Forsvarsdepartementet</i>		
Div. kapitler	(H.M. Kongens adjutantstab)	2 700
Kap. 1732	Sjøforsvaret (Kongeskipet og K/B Stjernen)	15 700
<i>Justisdepartementet</i>		
Kap. 441	Oslo politidistrikt (eskortetjeneste)	Oppgis ikke

H.M. Kongens disposisjonsrett til de statlige kongelige eiendommer

Det har vært foretatt en utredning om H.M. Kongens rett til å disponere statlige faste eiendommer. I det etterfølgende gjengis utredningens definisjon av disposisjonsretten.

Generelt

De kongelige eiendommer i Norge er eiet av staten eller av Kongen selv, og er viktige symbolbærere både for nasjonen og monarkiet.

Kongens disposisjonsrett til de statlige kongelige eiendommene utgjør sammen med apanasjen og relevante bestemmelser i Grunnloven de økonomiske rammevilkår som ligger til grunn for det norske monarkiet.

De mest fremtredende av de kongelige eiendommene er eiet av staten og stilt til disposisjon for Kongen. Disse er:

- Det Kongelige Slott
- Bygdø kongsgård (hovedbygning med sidebygning og park)
- Oscarshall
- Gamlehaugen
- Stiftsgården

I 1905 overtok Kong Haakon disposisjonen av de eiendommene som tidligere hadde vært disponert av kong Oscar II. Disse eiendommene var: Det Kongelige Slott, Bygdø kongsgård (hovedbygning med sidebygning og park), Bygdø kongsgård (gårdsbruket), Oscarshall og Det Ankerske Paleet. (Kong Oscar II hadde i tillegg til disposisjonsretten mottatt driftstilskudd fra staten for Bygdø kongsgård, denne tilskuddsordningen ble ikke opprettholdt for Kong Haakon.)

Det Ankerske Paleet hadde blant annet tjent som kongebolig i daværende Christiania fram til slottet var ferdig i 1849, men hadde etter 1905 liten bruksverdi for Kongehuset. Disposisjonsretten ble derfor frafalt i 1908 mot at staten opprettet et fond (Paleefondet), hvis avkastning skulle brukes til vedlikehold av de øvrige kongelige eiendommer. Etter at Skaugum kom i Kongefamiliens eie ble pengene øremerket for bruk til vedlikehold av Skaugum. Den reelle verdi av grunnkapitalen i Paleefondet minket slik at avkastningen i 1960- og 1970-årene ikke ga noe betydelig bidrag til Skaugums vedlikehold. Grunnkapitalen ble brukt til vedlikehold av Skaugum i 1986.

Deler av møblene fra Det Ankerske Paleet ble etter hvert overført til slottet, og representerer i dag en av slottets mest betydelige møblemener.

Stiftsgården ble brukt som residens for Bernadottene ved kroningene på attenhundretallet, men fikk fast status som kongelig residens først i forbindelse med kroningen i 1906. Trondheim kommune påtok seg den gang hovedutgiftene til den istandsetting som var nødvendig. Senere har det vært staten (Statsbygg), som har påtatt seg slike utgifter og som har forvaltet eiendommen med parkanlegg. Kongefamilien har disponert eiendommen til representasjon og som bolig ved opphold i Trondheim.

Gamlehaugen ble kjøpt av staten som nasjonaleiendom og kongebolig etter at Christian Michelsen døde i 1925. Dette er den eneste av de kongelige eiendommene som er i statens eie hvor premissene tilknyttet eiendommens bruk er nedskrevet. (Stortingsproposisjon nr. 85 1925). Eiendommen ble i den første tiden forvaltet gjennom en egen stiftelse som ble opprettet i forbin-

delse med at eiendommen ble nasjonaleiendom. Etter at stiftelsens midler tok slutt (1963) har staten, ved Statsbygg, forvaltet eiendommen med parkanlegg. Kongefamilien har disponert eiendommen til representasjon, og som bolig ved opphold i Bergen.

Hensikt med disposisjonsretten

Disposisjonsretten skal dekke følgende formål:

- Eiendommene som er stilt til rådighet for Kongen skal være arenaer for utøvelse av monarkiets oppgaver/funksjoner. Dette er de konstitusjonelle oppgaver som er beskrevet i Grunnloven. Eiendommene skal også brukes til oppgaver og funksjoner av representativ, seremoniell, tradisjonsbærende, honorerende og kulturformidlende art.
- Eiendommene skal dekke behovet for bolig til monark med ektefelle og eventuelt hjemmeboende barn, samt for tronfølger med ektefelle og hjemmeboende barn.
- Eiendommene skal dekke behov for lokaler til det kongelige hushold, forvaltning og administrasjon med tilhørende infrastruktur.

Disposisjonsrettens omfang

Kongens disposisjonsrett omfatter bruksrett (faktisk bruk og utnyttelse) til de statlige eiendommer, bygningsmasse og utearealer, innenfor rammen av disposisjonsrettens hensikt.

Eiendommene skal være utstyrt for sitt formål ved at de stilles til disposisjon fullt utrustet med inventar, driftsutstyr, sikkerhetssystemer, brannsikring, opplegg for tele og data og andre tekniske installasjoner.

Staten dekker nødvendige forvaltnings-, drifts-, og vedlikeholdskostnader for eiendommene med tilhørende utstyr. Organiseringen av dette, samt omfang og ambisjonsnivå, avtales mellom angeldende departement og Det Kongelige Hoff.

Bruk, samt forvaltning, drift og vedlikehold av eiendommene skal utføres som om de var fredet ved forskrift.

I den grad eiendommene av praktiske/historiske grunner er permanent møblert/utrustet av Kongen privat, er det statens ansvar å finansiere vedlikehold av gjenstandene.

Disposisjonsretten medfører ingen rett til å avhende eller bortfeste eiendommer, bygningsmasse eller eiendeler. Sanering av bygninger, eller oppføring av nye bygninger fordrer at det er enighet om dette mellom angeldende departement og Det Kongelige Hoff.

Bygg på eiendommene som ikke benyttes innenfor rammen av disposisjonsrettens hensikt (personal/utleieboliger), omfattes ikke av ovenstående med hensyn til utrusting av inventar, driftsutstyr, sikkerhetssystemer, tele, data og andre tekniske installasjoner.

Spesielt for Stiftsgården og Gamlehaugen

Disse eiendommer brukes normalt ikke daglig av den kongelige familie. Det Kongelige Hoff er heller ikke daglig representert. Begge eiendommene består av en representativ/museal del, og en boligdel.

Den representative/museale del kan brukes til omvisninger når Kongefamilien ikke bruker eiendommen. Denne virksomhet utøves av staten.

Staten kan også drive annen kulturformidlende virksomhet (utstillinger, konserter etc.) i denne del av eiendommene, men slik virksomhet skal koordineres med Det Kongelige Hoff.

Representativ virksomhet på eiendommene og bruk av boligdel er forbeholdt kongefamilien.

Ved Gamlehaugen skal i tillegg bestemmelsene i Stortingsproposisjon nr. 85 (1925) legges til grunn for disposisjonsretten.

De private eiendommene

De private eiendommene er:

- Kongsseteren
- Mågerø
- Prinshytta (Sikkilsdalen)

Kongens apanasje skal dekke utgiftene til forvaltning, drift og vedlikehold av de private kongelige eiendommer. Dette omfatter så vel bygningsmasse som inventar og utrustning.

Statens ansvar for disse eiendommene er begrenset til installering og drift av tekniske/fysiske sikringstiltak.

Kap. 0001 H.M. Kongen og H.M. Dronningen

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2003	Saldert budsjett 2004	Forslag 2005
01	Apanasje	7 000	7 308	7 454
50	Det Kgl. Hoff	101 221	107 545	103 633
	Sum kap 0001	108 221	114 853	111 087

Post 01 Apanasje

Bevilgningen anvendes til personlige utgifter for H.M. Kongen og H.M. Dronningen, herunder utgifter i forbindelse med diverse offisielle oppgaver, og til drift og vedlikehold av egne eiendommer.

Post 50 Det Kgl. Hoff

Bevilgningen anvendes til kongehusets utgifter til offisielle oppgaver, samt organisasjon og infrastruktur. Bevilgningen skal også dekke utgifter til løpende indre vedlikehold og utvikling av de kongelige eiendommene Slottet, Bygdø kongsgård (hovedhuset m/sidebygning og omliggende park) og Oscarshall. Det er i tillegg lagt inn midler i bevilgningsforslaget til et særskilt prosjekt for å reetablere lysekroner i Slottets store festsal. Prosjektet har en ramme på 8,5 mill. kroner.

Med bakgrunn i en rapport utarbeidet av Politidirektoratet, er det iverksatt fysiske sikringstiltak på en rekke av de statlige og private kongelige eiendommene. I St.prp. nr. 44 (2002–2003) ble det foreslått bevilget 13 mill. kroner fordelt på to år til gjennomføring av de bygningsmessige tiltakene.

Sikkerheten til H.M. Kongen og kongefamilien er et statlig ansvar, uavhengig av oppholdssted. Dette innebærer at staten har ansvar for finansiering og drifting av nødvendige sikkerhetstiltak for kongefamilien. Det Kongelige Hoff har gjennomført nye analyser for å kvalitetssikre kostnadsoverslagene for gjenstående sikringstiltak. Økt behov for midler er beregnet til 10,7 mill. kroner, hvorav 4 mill. kroner ble foreslått bevilget ved behandlingen av revidert nasjonalbudsjett for 2004. De gjenstående 6,7 mill. kroner er lagt inn i bevilgningsforslaget.

Kap. 0002 H.K.H. Kronprinsen og H.K.H. Kronprinsessen

(i 1 000 kr)				
Post	Betegnelse	Regnskap 2003	Saldert budsjett 2004	Forslag 2005
01	Apanasje	4 700	4 907	5 005
50	H.K.H. Kronprinsens og H.K.H. Kronprinsessens stab mv.	5 035	10 044	10 367
	Sum kap 0002	9 735	14 951	15 372

Post 01 Apanasje

Bevilgningen anvendes til personlige utgifter for H.K.H. Kronprinsen og H.K.H. Kronprinsessen, herunder enkelte utgifter i forbindelse med offisielle oppgaver, samt til drift og vedlikehold av egne eiendommer.

Post 50 H.K.H Kronprinsens og H.K.H. Kronprinsessens stab mv.

Bevilgningen skal dekke utgifter til kronprinsparets stab på Slottet og betjening på Skaugum, samt utgifter forbundet med kronprinsparets offisielle oppgaver.

Programområde 01 Fellesadministrasjon

Programkategori 01.00 Administrasjon mv.

Utgifter under programkategori 01.00 fordelt på kapitler

					(i 1 000 kr)
Kap.	Betegnelse	Regnskap 2003	Saldert budsjett 2004	Forslag 2005	Pst. endr. 04/05
1500	Moderniseringsdepartementet, jf. kap. 4500	301 571	297 460	225 624	-24,1
1502	Tilskudd til kompetanseutvikling	18 985	25 000	12 500	-50,0
1503	Midler til opplæring og utvikling av tillitsvalgte	154 880	154 870	136 177	-12,1
1506	Norge.no, jf. kap 4506			11 200	
1507	Datatilsynet, jf. kap. 4507	19 599	21 154	21 923	3,6
1508	Spesielle IT-tiltak			80 832	
1509	Internasjonalt samarbeid og utviklingsprogrammer			7 500	
	Sum kategori 01.00	495 035	498 484	495 756	-0,5

Inntekter under programkategori 01.00 fordelt på kapitler

					(i 1 000 kr)
Kap.	Betegnelse	Regnskap 2003	Saldert budsjett 2004	Forslag 2005	Pst. endr. 04/05
4500	Moderniseringsdepartementet, jf. kap. 1500	3 176		180	
4506	Norge.no, jf. kap 1506			20	
4507	Datatilsynet, jf. kap. 1507	875			
	Sum kategori 01.00	4 051		200	

Allmenn omtale

Ved opprettelsen av Moderniseringsdepartementet er tidligere kap. 914 Spesielle IT-tiltak overført fra Nærings- og handelsdepartementets programkategori 17.10 Informasjonsteknologi, infrastruktur og rammebetingelser til denne programkategorien og gitt nytt kap. 1508 Spesielle IT-tiltak. I tillegg er bl.a. Modinis- og eTen programmet

overført fra Nærings- og handelsdepartementets kap. 924 Internasjonalt samarbeid og utviklingsprogrammer post 70 Tilskudd, til nytt kap. 1509 Internasjonalt samarbeid og utviklingsprogrammer. Deler av kap. 913 Standardisering i Nærings- og handelsdepartementets, dvs. underpost 70.3 Forenkling av handelsprosedyrer er overført til ny post 70 under kap 1508. I tillegg er det opprettet nytt kap. 1506 Norge.no.

Anmodningsvedtak

Under Stortingets behandling av St.meld. nr. 49 (2002–2003) – Breiband for kunnskap og vekst, fattet Stortinget flere anmodningsvedtak. I det følgende rapporteres det om oppfølging av disse. Moderniseringsdepartementet har hatt hovedansvaret for besvarelsen av anmodningsvedtakene 247, 248, 249 og 250. Samferdselsdepartementet har hatt hovedansvaret for besvarelsen av anmodningsvedtakene 245, 246 og 251. Besvarelsen av anmodningsvedtak nr. 252 er omtalt i St.prp. nr. 1 (2004–2005) under Nærings- og handelsdepartementet.

Anmodningsvedtak nr. 245

«Stortinget ber Regjeringen bidra til løsninger som kan skape reell konkurranse i bredbåndsmarkedet»

Samferdselsdepartementet mener det er en reell konkurranse i det norske bredbåndsmarkedet. Markedet er preget av rask utbygging, stor etterspørsel, fallende priser, økende kvalitet og en konsolidering blant de største alternative tilbyderne. Reell konkurranse i det norske telemarkedet sikres gjennom den sektorspesifikke reguleringen av elektronisk kommunikasjon, herunder de plikter som er lagt på aktører med sterk markedsstilling (SMP).

Bredbåndsmarkedet er et forholdsvis nytt marked. Større bedrifter, kommuner og institusjoner har lenge hatt linjer for overføring av høyhastighetskommunikasjon, men det er først i de siste 5–6 årene at bredbåndsløsninger har blitt tilgjengelig for flere brukergrupper. Privathusholdninger og mindre virksomheter har tatt i bruk tjenester og etterspurt bredbåndsløsninger. Dette er i stor grad en følge av den teknologiske og markedsmessige utviklingen, herunder konvergensutviklingen. Norge ligger godt an på internasjonale sammenligninger når det gjelder befolkningens tilgang til og bruk av IKT og bredbåndskommunikasjon.

Til tross for at bredbånd til privatmarkedet er nytt, er det i dag ca. 130 bredbåndstilbydere i Norge og bredbåndskommunikasjon kan leveres over en rekke ulike teknologier. Markedet er i en kraftig vekst. I løpet av første halvår 2004 steg andelen norske husholdninger med bredbåndstilknytning fra 18 pst. til 24 pst. Det betyr at hver fjerde husholdning faktisk har et bredbåndabonnement i dag.

Selv om Telenor fortsatt har en stor markedsandel, og selv om det fortsatt vil være behov for å pålegge Telenor spesiell regulering som aktør med sterk markedsstilling, mener Samferdselsde-

partementet at det er en reell konkurranse i det norske bredbåndsmarkedet i dag. Dette støttes bl.a. av rapporten Bredbånd – dekning og tilknytning, Teleplan august 2004, der det fremgår at Norge er det landet i Norden hvor den tidligere nasjonale monopolisten har lavest markedsandel for ADSL med 57 pst. Deretter følger Finland med 63 pst., Sverige med 68 pst. og Danmark der TDC har hele 79 pst. av ADSL markedet. ADSL er i dag den klart største bredbåndsteknologien i privatmarkedet.

Bredbåndsmarkedet reguleres på lik linje med telekommunikasjon generelt. Det betyr at myndighetene kan gripe inn overfor aktører med sterk markedsstilling for å sikre en virksom konkurranse. Innen bredbåndsmarkedet er det i dag kun Telenor som har en slik posisjon i Norge. De er derfor pålagt å gi andre aktører tilgang til sitt nett. Post- og teletilsynet fører tilsyn med tilgangsvilkårene. Regulering av grossistprisene på Telenors produkter (ADSL, leide linjer m.m.) er et viktig virkemiddel for å sikre en sunn konkurranse i markedet. Over tid vil vi få flere sterke tilbydere i det norske markedet ved siden av Telenor. Det vil kunne redusere behovet for regulering av tilgangsvilkår.

Anmodningsvedtak nr. 246

«Stortinget ber Regjeringen etablere en ordning med informasjonsplikt når det offentlige gjennomfører gravevirksomhet, slik at muligheten for samtidig legging av rørgater for strekking av fiber sikres.»

Problemstillingen ble drøftet i Samferdselsdepartementets rapport Fremføringsveier for telenett (2001). I rapporten ble det foreslått at kommunene i første omgang skulle oppfordres aktivt gjennom veiledning til å koordinere gravearbeider i sine områder. Samtidig ble det foreslått at forskrifter som fremtvinger koordinert utbygging burde vurderes dersom oppfordringen ikke fungerte tilfredsstillende. Samferdselsdepartementet sendte i mars 2002 ut en veileder om bredbånd til kommunene der det fokuseres på behovet for en samordning av fremføringsveier lokalt.

Gravearbeider skal som regel meldes til kommunen eller til andre offentlige instanser. Ikke alle gravearbeider fanges opp av kommunen etter dagens regler. Eksempelvis er graving for kabler og reparasjon ved rør- og ledningsbrudd helt fritatt fra saksbehandling etter plan- og bygningsloven i medhold av forskrift dersom tiltaket ikke er i strid med arealplan etter plan- og bygningsloven. Gravearbeider som medfører vesentlige terrenginngrep kan ikke foretas i strid med formål angitt i kommu-

neplanens arealdel eller reguleringsplan, uten dispensasjon eller planendring.

Stortinget ber spesielt om etablering av informasjonsplikt når det offentlige gjennomfører gravvirksomhet. Aktuelle gravearbeider i denne sammenheng kan imidlertid også skje i privat regi. Det er en tendens til at kommunene overlater stadig mer av planlegging, opparbeidelse og vedlikehold av lokal infrastruktur til private. Gjennom veiledning og eNorge 2005 har Regjeringen derfor fokusert på det offentliges rolle og muligheter til å samordne gravearbeider som utføres av private og offentlige aktører. Det er likevel viktig å følge opp ulike offentlige instanser spesielt, enten de opptrer som forvaltningsmyndighet i forhold til ekspropriasjon eller som eier av grunn. For eksempel forvalter Statens vegvesen store arealressurser for framføring langs vegnettet. Det foregår for tiden et forskriftsarbeid i tilknytning til forvaltningen av grøfter og gravetillatelser etter vegloven, og informasjonsplikt vil bli vurdert i dette arbeidet.

Det er i dag store forskjeller mellom kommunene i hvilken grad samordning av føringsveier følges opp i planarbeidet. Dagens planverk, med rulling av kommune- og kommunedelplaner, vil ofte være en god forankring for denne typen samordningsaktiviteter. Det vil være hensiktsmessig at framføringsveier for bredbånd vurderes i sammenheng med annen infrastruktur i kommuneplanen. Planlagte fremføringsveier og større gravearbeider blir da gjort offentlig kjent gjennom høring av planene. De fleste bykommunene har opprettet gode rutiner for samordning av graveaktiviteter og utarbeider særskilte planer for å få bygget ut bredbånd til flest mulig innbyggere i kommunen.

Selv om flere kommuner har tatt grep om samordningen, bør det kartlegges hvorvidt ulike typer samordning av graving fungerer. For det tilfellet at informasjons- og veiledningstiltakene i denne sammenheng viser seg å ikke være tilstrekkelig, bør det ses nærmere på forslaget om å fastsette forskrifter som fremtvinger en varslingsplikt for private og offentlige aktører som forestår eller gjennomfører gravearbeider. Forskriften må i tilfelle ha hjemmel i det lovverk gravingen eventuelt skal behandles etter. Samferdselsdepartementet vil gjennomføre en slik kartlegging i løpet av høsten 2004.

Anmodningsvedtak nr. 247

«Stortinget ber Regjeringen legge til rette for å øke takten i bredbåndsutbyggingen slik at målet om bredbånd til alle husstander, bedrifter og offentlige institusjoner kan nås i løpet av 2007. Regjeringen bes kommentere status for fremdrift i budsjettene.»

Det er sterk vekst i bredbåndsmarkedet. I perioden fra mai 2003 til august 2004 har bredbånddekningen i privatmarkedet økt fra 64 pst. til 81 pst. Det betyr at over 1,5 millioner husstander i dag kan få bredbånd fra minst en leverandør til konkurransedyktige vilkår. Alle deler av landet har tatt del i den sterke veksten i bredbånddekningen. Antall kommuner uten noen dekning i privatmarkedet er også blitt betydelig redusert. Per august 2004 står 28 kommuner helt uten et bredbåndstilbud sammenlignet med 215 kommuner i mai 2003. Figur 3.1 viser estimert bredbånddekning i privatmarkedet for august 2004 og mai 2003. Hvite flekker indikerer kommuner uten noe bredbånddekning. Jo mørkere farge, desto høyere er den prosentvise bredbånddekningen i kommunen.

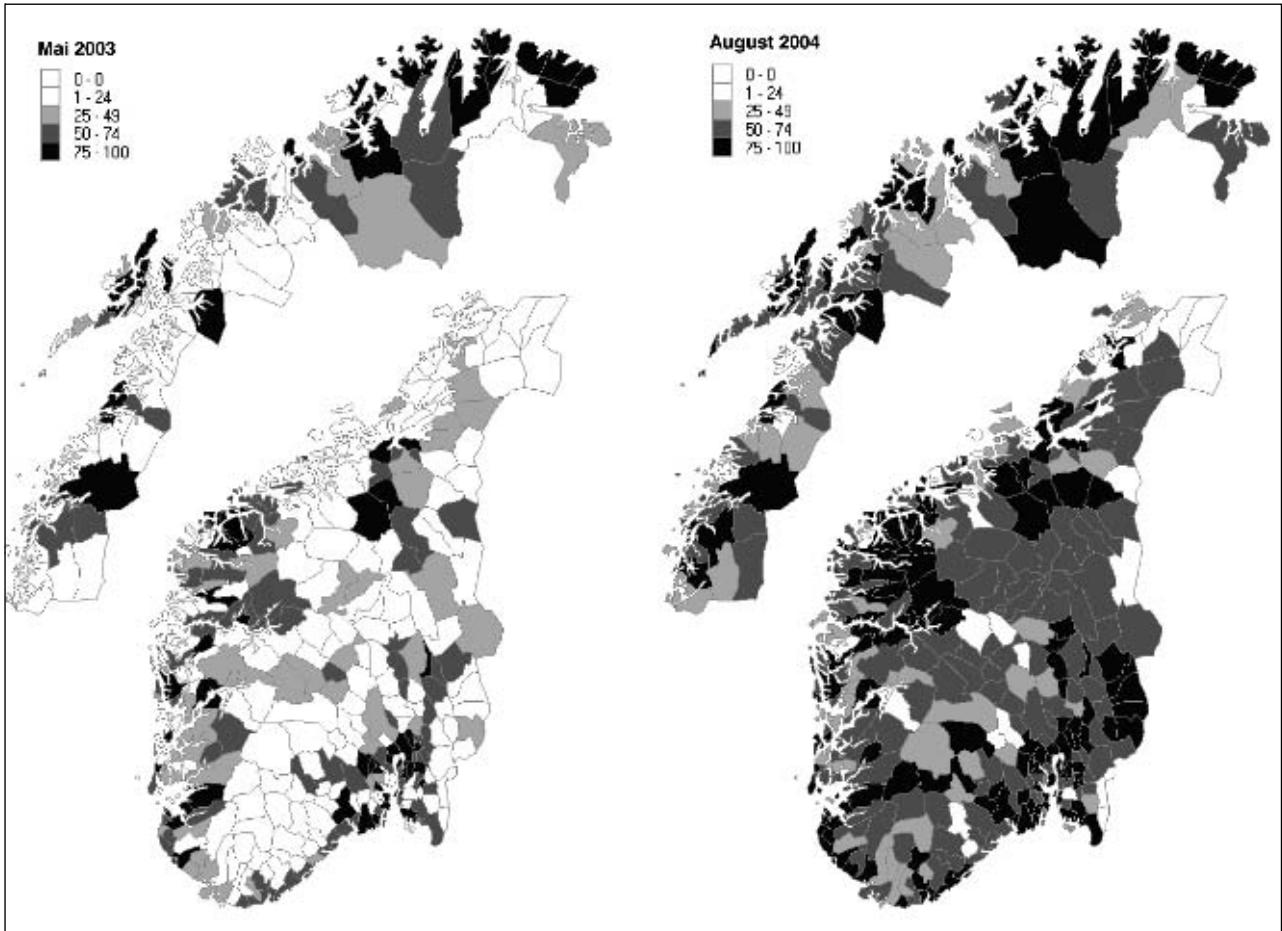
I St.meld. nr. 49 (2002–2003) ble det rapportert om status pr. mai 2003. I brev av 16.02.2004 fra Nærings- og handelsdepartementet til Stortingets næringskomité ble det vist til utviklingen fra mai 2003 til mars 2004.

I følge Post- og teletilsynet er det i dag om lag 130 tilbydere av bredbånd i Norge. De fleste av disse dekker et begrenset geografisk område innenfor én eller noen få kommuner. En betydelig andel av den utbygging som har skjedd i kommuner som var uten dekning, er utført av små, lokale operatører eller regionale kraftverk.

Konsulentselskapet Teleplan forventer fortsatt betydelig vekst i bredbånddekningen og videre reduksjon av antall kommuner uten dekning i løpet av 2004 og 2005. Teleplan mener det er realistisk å forvente at om lag 90 pst. av befolkningen vil ha markedsbasert tilbud om bredbånd i løpet av 2005. Videre har Telenor annonsert at de alene vil ha en bredbånddekning på minst 92–93 pst. prosent løpet av 2006. Videre har Telenor nå annonsert at selskapet vil tilby xDSL dekning på opptil 10Mb/s til alle kommuner/kommunesentra i løpet av 2005. Selskapet vil også tilby bredbånd til skoler og bibliotek i henhold til eNorge – planens ambisjoner.

Veksten i bredbåndtilknytninger i privatmarkedet har det siste året vært høyere enn i noen tidligere år. Teleplan estimerer at det ved utgangen av 1. halvår var 475 000 bredbåndstilknytninger i privatmarkedet, sammenlignet med 358 000 ved årsskiftet 2003/2004. Veksten er i hovedsak drevet av økt etterspørsel etter ADSL, men det er også sterk vekst i radio og fibertilknytninger. En viktig årsak til den sterke veksten i antall tilknytninger er økt priskonkurranse blant bredbåndstilbyderne.

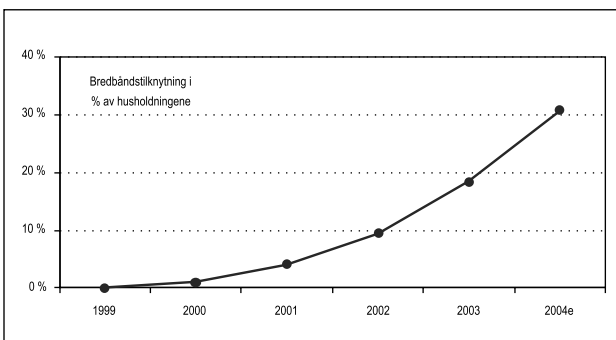
Teleplan forventer fortsatt sterk vekst i bredbåndstilknytningene de neste årene som følge av fortsatt sterk konkurranse og derigjennom ytterligere prisreduksjoner for bredbåndstilknytninger. I tillegg vil introduksjon av IP-telefoni som erstat-

Figur 3.1 Estimert bredbånddekning, august 2004 i forhold til mars 2003.

Kilde: Teleplan

ning for fasttelefoni, ventelig bidra til at flere vil etterspørre bredbånd for å redusere sine samlede kostnader for telefoni og Internett. Teleplan forventer at over 30 pst. av husholdningene vil ha bredbånd ved utgangen av 2004. Figur 3.2 viser utviklingen i bredbåndstilknytninger siden bredbånd ble kommersielt lansert i 1999.

Figur 3.2 Bredbåndstilknytning for private husholdninger i Norge 1999–2004.

Kilde: Teleplan

Bredbåndsutbredelsen har også gått raskt i bedriftsmarkedet. Fra august 2003 til utgangen av desember 2003 steg andelen bedrifter med bredbåndstilknytning fra omlag 15 pst. til 22 pst. Det er god grunn til å anta at denne utviklingen har fortsatt frem mot august 2004.

Det har også vært en betydelig vekst i andelen offentlige institusjoners tilknytning til bredbånd. For perioden mai 2003 til mars 2004 har andelen kommuneadministrasjoner med bredbåndstilknytning økt fra 69 pst. til over 80 pst. For bibliotek har andelen økt fra 62 pst. til om lag 76 pst. For grunnskoler har andelen tilknyttet bredbånd vært konstant.

Et annet utviklingstrekk er at mange institusjoner som allerede hadde en bredbåndstilknytning, har oppgradert sine tilknytninger til høyere hastigheter. Spesielt kan det synes som om mange institusjoner som hadde en overføringskapasitet innenfor intervallet 1,99Mb/s–512Kb/s, har oppgradert til hastigheter over 2Mb/s. Dette utviklingstrekket synes å gjelde både for grunnskoler, bibliotek og

kommuneadministrasjoner. Tallene viser fremgang i forhold til resultatene i 2003. Mange kommuner opplyser dessuten om pågående aktiviteter med oppgradering i løpet av 2004.

Anmodningsvedtak nr. 248

«Stortinget ber Regjeringen legge inn en økning i statsbudsjettet for 2005, under Høykom, for å stimulere til økt bruk av bredbånd.»

Høykom-programmet har vært aktivt i to perioder av tre år, med 2004 som siste vedtatte virkeår. Med bakgrunn i programmets gode resultater og et fortsatt behov for en viss stimulans av bredbåndsutviklingen, foreslår Regjeringen at programmet videreføres for tre nye år (2005–2007). Bevilgningen til Høykom er økt fra 66,5 mill. kroner i 2004 til 69,1 mill. kroner i 2005. For omtale av programmets resultater og videre planlagte innretning vises det til kap. 1508.

Anmodningsvedtak nr. 249

«Stortinget ber Regjeringen i statsbudsjettet for 2005 legge inn et beløp som skal brukes i geografiske områder hvor en helt klart ser at det ikke er mulig med en markedsregulert utbygging. Premissene for bruken av midlene klargjøres i budsjettet for 2005.»

Delprogrammet Høykom-distrikt ble etablert fra budsjettåret 2004 som en særskilt støtteordning for distriktene, og programmet er foreslått videreført for tre nye år (2005–2007). Programmet er innrettet mot sonene A, B og C i det distriktpolitiske virkeområdet. Disse sonene har vist seg å samsvare godt med de områdene av landet som har et begrenset markedsbasert bredbåndstilbud. Det har vært betydelig interesse for programmet i 2004 og innretningen synes å ha truffet godt i forhold til programmets målgruppe. Samtidig har etableringen av Høykom-distrikt som et delprogram under den ordinære Høykom-ordningen bidratt til å begrense de administrative kostnader og gitt synergi mellom programmene. Regjeringen foreslår på bakgrunn av dette å videreføre og styrke Høykom-distrikt som et delprogram under det ordinære Høykom-programmet. For omtale av programmets videre planlagte innretning vises det til kap. 1509.

Anmodningsvedtak nr. 250

«Stortinget ber Regjeringen i forbindelse med framleggelsen av budsjettet for 2005, å utrede spørsmålet om et eget fond for å øke takten i utbyggingen av bredbånd. Regjeringen bes i denne sammenheng å se på EUs bruk av strukturfond og Sveriges erfaringer med bruk av bredbåndsfond.»

En vurdering av hvilken effekt et bredbåndsfond vil ha på utbyggingstakten i Norge må sees i lys av hvor stor andel markedet vil dekke uten noen form for statlige tilskudd, de erfaringer land med liknende ordninger har høstet, samt andre mekanismer for å stimulere bredbåndsmarkedet. Nedenfor gis en gjennomgang av Sveriges erfaringer med bruk av bredbåndsfond. I tillegg gis en vurdering av hvordan midler fra EUs strukturfond har blitt anvendt for utbygging av bredbånd i vekstsvake og spredtbygde regioner i Europa. Til slutt gis en vurdering av behovet for og effekten av etablering av slike typer ordninger i Norge.

Bredbåndsfond i Sverige

Sverige har ved å avsette betydelige statlige midler til infrastrukturutbygging valgt en annen tilnærming til utbygging av bredbåndsinfrastruktur enn Norge og de fleste andre OECD land, som i hovedsak har overlatt infrastrukturbyggingen til markedet. Svenske myndigheter har etablert en tilskuddsordning¹ for bredbånd som i korte trekk går ut på at staten har satt av inntil 5,25 mrd. svenske kroner til støtte til etablering av bredbåndsinfrastruktur i perioden 2000–2005. Midlene fordeler seg med 1,1 mrd. kroner til skattelette til husholdninger og bedrifter² og 4,15 mrd. kroner til utbygging av stamnett, regionale nett og bredbåndstilknøyninger i grisgrendte strøk. I tillegg kommer Affärsverket Svenska Kraftnäts satsing på 2,5 mrd. kroner til etablering av et alternativt stamnett. Tilskuddsordningen er nærmere beskrevet i bredbåndsmeldingen, St.meld. nr. 49 (2002–2003), side 71–73. I tillegg mottar Sverige for perioden 2000–2006 21 mrd. kroner fra EUs strukturfond, hvorav en andel av disse midlene ventes å gå til bygging av digital infrastruktur. Hittil har om lag 1,17 mrd. kroner av det totale fondet på 5,25 mrd. kroner blitt utbetalt. Dette fordeler seg på 1,12 mrd. kroner til støtte av kommunale bredbåndsprosjekter og 45 mill. kroner i skattereduksjon til kommuner med høye tilknytningskostnader.

¹ Følgende dokumenter regulerer tilskuddsordningen for bredbånd i Sverige: Lagen (2000:1335) om kreditering på skattekonto av stöd till kommuner för anläggande av telenät, i förordningarna (2000:1469) om stöd till kommuner för anläggande av lokala telenät, (2001:350) om stöd till kommuner för anläggande av ortssammanbindande telenät m.m., (2001:349) om stöd till kommuner för upprättande av IT-infrastrukturprogram, (2003:62) om stöd till kommuner för anläggande av anslutning till rikstäckande stamnät och i förordningen (2004:619) stöd till kommuner för etablering av telenät m.m. på orter och i områden där telenätet är efter-satt.

² Norge har også en ordning med skattefritak for arbeidsgivers datautstyr i hjemmet som også omfatter bredbånd, jf St.meld.nr. 49 (2002–2003) s 94–95.

Den svenske bredbåndspolitikken er evaluert og funnene er presentert i rapporten: «Bredbåndspolitikken – en utvärdering i halvtid (A2003:015)³». Rapportens hovedkonklusjoner er at de offentlige midlene som har blitt kanalisert til markedet gjennom støtteordningen har vært av avgjørende betydning for etablering av it-infrastruktur i tynt befolkede områder. Et problem i utviklingen er imidlertid at de nettene som nå etableres er heterogene i forhold til rollefordeling, forretningsmodeller og teknologivalg. Evalueringen inneholder flere anbefalinger til det videre arbeidet, herunder:

- Regjeringen bør stimulere utformingen av kommunale it-politiske planer med fokus på virksomhet og innhold.
- Konkurransemyndighetene bør følge hvordan konkurranse og åpenhet i nettet påvirkes av vertikal integrasjon i forskjellige henseende.
- Regjeringen bør avvete inngripen i markedet og gi markedet tid til selvsanering.

Sistnevnte anbefaling gjenspeiler et generelt problem knyttet til offentlige støtteordninger⁴ av denne typen: Markedsmekanismene forstyrres, og markedets forventninger om fremtidige tilskudd til utbygging av infrastruktur kan ha som konsekvens at utviklingen i områder som ellers ville blitt bygget ut uten noen form for statlig støtte, bremses opp. Videre kan ulønnsomme prosjekter holdes kunstig i live ved hjelp av offentlige tilskudd, og på den måten forskyve eller forhindre en konsolidering av markedet som på sikt ville kunne skapt lønnsomhet gjennom stordriftsfordeler.

Svenske myndigheter har fremhevet betydningen av tidlig å få etablert en bredbåndsinfrastruktur i verdensklasse. Når denne er på plass vil dette gjøre det attraktivt for innholdsleverandørene å komme på banen. I Norge har bredbåndsutviklingen derimot blitt drevet fram av et selvforsterkende samspill mellom utbygging av infrastruktur og tilgang til innhold, tjenester og kompetanse. I Norge er denne tilnærmingen reflektert i Høykomprogrammet som er innrettet mot å stimulere utvikling av bredbåndsanvendelser, noe som i neste instans skal stimulere etterspørselen etter bredbånd og dermed en markedsbasert utbygging. Sverige, på sin side, har etter det departementet kjenner til, ingen store offentlige programmer som er innrettet mot anvendelser av bredbånd.

³ Bredbåndspolitikken – en utvärdering i halvtid – Delrapport til ITPS utvärdering av den svenske IT-politiken (A2003:015)

⁴ OECD 2001: Broadband Infrastructure Deployment: The role of Government Assistance

EUs strukturfondmidler

EUs strukturfond består av regionalfond (ERDF), sosialfond (ESF), jordbruksfond (EAGGF) og fiskerifond (FIFG). Til sammen skal de bidra til å øke den økonomiske og sosiale samhørigheten mellom medlemslandene, og være et instrument for å minske regionale ubalanser og forskjeller i økonomisk utvikling.

For perioden 2000–2006 har EU avsatt til sammen 195 mrd. euro til strukturfondene, noe som utgjør om lag en tredjedel av EUs totale budsjett. Strukturfondmidlene er hovedsakelig fordelt på tre mål.

1. Å fremme utviklingen og den strukturelle tilpassningen av regioner som henger etter i utviklingen (69,7 pst. – 135,9 mrd. euro)
2. Å støtte den økonomiske og sosiale omstillingen i regioner med strukturelle problem (industri, landbygd, tettsteder og fiske, 11,5 pst. – 22,5 mrd. euro)
3. Å støtte tilpassningen og moderniseringen av politikken og systemene for utdanning, yrkesutdanning og sysselsetting. (12,3 pst. – 24,05 mrd. euro)

En studie av 150 EU-regioner og tre nasjonale programmer anslår at strukturfondmidlene vil gi et betydelig bidrag til informasjonssamfunnet. Studien anslår at i perioden 2000 til 2006 vil om lag 10 mrd. euro eller 7,3 pst. av strukturfondmidlene gå til IKT-prosjekter. For perioden 1994–1999 var dette tallet 2 pst. Dette betyr at strukturfondmidlene bygger opp under e-Europe målsettingene fastsatt av medlemsstatene i Lisboa 2000.

Andelen av midler som anvendes på IKT varierer mellom de ulike regionene, fra 0,6 euro-358 euro pr. innbygger. Videre funn fra studien viser at:

- Halvparten av regionene, hvorav en høy andel er såkalte mål 1 regioner, gir prioritet til IKT-prosjekter.
- Størrelsen på og ambisjonene på de regionale prosjektene som omhandler IKT er avhengig av flere faktorer som befolkningstetthet, kunnskap og kompetanse og grad av modenhet i markedet.
- Blant de 20 regionene som har høyest utgifter til IKT per innbygger er seks i Hellas, fire i UK og to i Spania.

Studien peker også på områder, hvor regionene bedre kan nyttiggjøre seg bruken av strukturfondmidler:

- Regionene bør investere mer i strategiutvikling og oppbygging av regional kunnskap, spesielt

når det gjelder definisjon av regionale behov og valg av prosjektforn.

- Regionale IKT-prioriteringer bør være drevet av tiltak som tar sikte på å påvirke regionalt tilbud og etterspørsel, og bør se utbygging av telekommunikasjonsinfrastruktur, tilgang til applikasjoner og tjenester og kompetanse i sammenheng.
- Indikatorer og data bør utvikles, spesielt på regionalt nivå, for å kunne følge utviklingen når det gjelder å redusere problemer knyttet til «digitale skillelinjer» i og mellom regioner.

I Høykom-programmet er flere av momentene i punktene over ivare tatt.

Behovet for tilbudsstimulering i Norge

Som omtalt ovenfor er bredbåndsmarkedet fortsatt i sterk utvikling. Departementet anslår at markedet vil ha dekket om lag 95 pst. av alle husholdningene innen utgangen av 2006. Etablering av store offentlige støtteordninger i en for tidlig fase vil kunne legge en betydelig demper på de mange lokale initiativene og bremse opp bredbåndsutviklingen. Utvikling av nye teknologier gir nå muligheter for å tilby bredbånd til områder bredbåndstilbyderne hittil ikke har funnet regningssvarende. Videreutvikling av eksisterende teknologier bidrar også til å øke dekningsgraden.

I Sverige definerte man i 2001 hvilke geografiske områder som ville være kvalifisert for støtte fra et bredbåndsfond. 270 av Sveriges 290 kommuner har områder som vil kunne bli omfattet av ordningen. En slik ordning hvor det dannes forventninger om fremtidige tilskudd til utbygging av infrastruktur, kan ha som konsekvens at utviklingen i områder som ellers ville blitt bygget ut uten noen form for statlig støtte, bremser opp. Regjeringen er derfor skeptisk til en politikk hvor det avsettes betydelige statlige midler til infrastrukturbygging før markedet har fått anledning til å virke tilstrekkelig. Dette er også i tråd med OECD⁵s syn som tilrår myndighetene å ta hensyn til markedsmessige forhold som økt konkurranse, før man setter i gang store programmer for å subsidiere bredbåndsinfrastruktur.

Tilbuds- og etterspørselsforhold i bredbåndsmarkedet bør være avgjørende for teknologivalg og dimensjonering av nettinfrastrukturen. Offentlige institusjoner, lokalt næringsliv og husholdningene vil sammen representere en «tung» etterspørsels-side. Markedsmekanismen vil bidra til at tilbudet dimensjoneres til å dekke denne etterspørselen

både når det gjelder volum og produktutforming. Et eksempel på at opplegg for etterspørselsaggregering virker, er teleoperatøren British Telecoms etablering av registreringsskjema for etterspørsel etter bredbånd.⁶ De har nylig annonsert at de vil kunne oppnå 100 pst. bredbånddeknning i England i løpet av 2005 dersom lokalt næringsliv og offentlig sektor går sammen og systematisk etterspør bredbånd.

Som del av et videreført Høykom-program vil Høykoms veiledningstjeneste yte bistand til prosjekter for systematisk aggregering av etterspørsel etter bredbånd. Videre skal Høykom-programmet stimulere offentlige etater til å anvende moderne høyhastighets informasjons- og kommunikasjontechnologi til å utvikle bedre tjenester til innbyggere og næringsliv med sikte på en mer brukerrettet forvaltning.

Markedsaktørene synes i stor grad å bruke teknologier hvor overføringskapasiteten i nettene kan økes uten store tilleggsinvesteringer. En slik trinnvis utbygging av bredbåndnettene reduserer risikoen for overinvestering i infrastruktur, samtidig som aktørene har mulighet til oppgradere kapasiteten for å imøtekomme økte krav til båndbredde som nye tjenester og mer avansert innhold krever.

Som omtalt ovenfor, forventes det at 7,4 pst. av EUs strukturfondmidler for perioden 2000–2006 vil anvendes på IKT-prosjekter, herunder utbygging av bredbåndsinfrastruktur. Ordningen med Næringsrettede Utviklingsmidler som kompensasjon for bortfall av differensiert arbeidsgiveravgift i Norge, har mange likhetstrekk med EUs strukturfond. Over statsbudsjettet for 2004 er det satt av 510 mill. kroner til næringsrettede utviklingstiltak i de regionene som er omfattet av omleggingen av den differensierte arbeidsgiveravgiften. Av dette er 395 mill. kroner nå fordelt fylkesvis. De næringsrettede utviklingsmidlene forventes å øke frem mot 2007, etter hvert som overgangsordningene fases ut. Etter det Regjeringen kjenner til, er det for 2004 planlagt betydelige midler til prosjekter med fokus på utbygging av elektronisk infrastruktur – i størrelsesorden 10–15 pst. (mellom 50 og 75 mill. kroner) av midlene for 2004. Dette kan ha betydning i områder hvor markedsaktørene ennå ikke har funnet det kommersielt lønnsomt å bygge ut. En ulempe ved denne type støtteordning er at man forut for tildelingen ikke gjennomfører noen analyse av hvorvidt disse områdene etter hvert ville fått et bredbåndstilbud uten noen form for tilskudd. Regjeringen er derfor opptatt av at ordningen praktiseres med varsomhet slik at konkurransen og markedsdynamikken i minst mulig grad blir forstyrret.

⁵ OECD, The Development of Broadband Access in Rural and Remote Areas, May 2004

⁶ PublicTechnology.net, 22.juni 2004

Med bakgrunn i status og prognoser for bredbåndsmarkedet som omtalt ovenfor, finner ikke Regjeringen det riktig å sette av store statlige midler til etablering av et bredbåndsfond. Regjeringen vil samtidig følge utviklingen nøye og løpende innhente statistikk for utviklingen i bredbåndsmarkedet. Regjeringen vil med bakgrunn i dette materialet løpende vurdere behovet for ytterligere tiltak for å legge til rette for Stortingets målsetning om et bredbåndstilbud til alle bedrifter, offentlige institusjoner og husholdninger i løpet 2007.

Anmodningsvedtak nr. 251

«Stortinget ber Regjeringen i forbindelse med statsbudsjettet for 2005 å fremlegge en vurdering av samordning av utbygging av bredbånd.»

Den norske bredbåndspolitikken bygger på prinsippene om et åpent marked med virksom konkurranse, bruk av regulatoriske virkemidler for å forhindre at dominerende aktører misbruker sin stilling, teknologinøytralitet og effektiv bruk av samfunnets ressurser. Som det fremgår av OECDs og EUs vurderinger av det norske markedet, har denne politikken vist seg å fungere godt. Liberaliseringen av telesektoren har ført til bedre utnyttelse av eksisterende infrastruktur og etablering av ny infrastruktur. Dette har gitt en positiv utvikling i form av etablering av nye aktører og nye tjenester til næringslivet og forbrukerne. Det er for tiden ca. 130 tilbydere av bredbåndskommunikasjon som konkurrerer i sluttbrukermarkedet (www.telepriser.no). Norge har oppnådd en av de beste bredbånddekningene i verden til tross for store geografiske utfordringer. Økt bevissthet rundt det offentliges rolle som etterspørger av IKT-tjenester, kombinert med en aktiv opplæring og påvirkning mot særlig kommunale myndigheter, har vært vellykket.

I dagens situasjon med et fullliberalisert telemarked (siden 01.01.1998) er det i hovedsak tre aktuelle måter man kan fremme samordning på:

Samordning i regi av markedet

Samordning av utbygging av bredbånd er en sentral del av dynamikken i et liberalisert telemarked. Effektiv bruk av samfunnets ressurser sto sentralt i utarbeidelsen av ekomloven (lov 04.07.2003 nr. 83 om elektronisk kommunikasjon).

Bredbåndsmarkedet er et forholdsvis nytt marked og er preget av mange ulike teknologier og forretningsmodeller. Dette er utviklingstrekk som er typiske for markeder i en tidlig utviklingsfase, men til forskjell fra tekniske hindringer, som ulik sporbredde for tog og ulike spenninger i strømnnett, sikrer standardiseringsarbeidet på teleområ-

det, samt konvergensutviklingen og økt bruk av internett, at de ulike bredbåndsteknologiene kan fungere på tvers av ulike teknologier og nett.

Vi ser stadig ulike former for samordning i markedet gjennom konsolidering, fusjoner og oppkjøp. Et eksempel er at bredbåndstilbyderen Catch Communications kjøpte konkurrenten BlueCom og dermed ble den nest største tilbyderen i bedriftsmarkedet og tredje størst i privatmarkedet. Denne typen oppkjøp er vanligvis motivert av å sikre stordriftsfordeler, som igjen krever en betydelig samordning av infrastruktur og teknologi. Etter Regjeringens mening er et godt fungerende marked den mest effektive måten å samordne utbyggingen av bredbånd.

Det er en fare for at enkelte aktører kan tilegne seg en dominerende stilling i markedet gjennom oppkjøp. For å hindre en slik utvikling kan myndighetene, gjennom håndhevelse av den nye konkurransereguleringen, hindre de dominerende aktørene i markedet å konsolidere sin stilling på denne måten.

I bredbåndsbatten er det viktig å skille mellom fysisk nett og såkalt logisk nett. Et fysisk nett består av fiberlinjer, radiosamband, kobberkabler etc., samt løsninger som leverer tjenester over nettet. Logisk nett er sammenhengende nett basert på avtaler om overføring over de fysiske nettene. På denne måten vil mange aktører ha mulighet for å levere tjenester av en definert kvalitet uten å måtte ha et sammenhengende fysisk nett tilgjengelig (f.eks. Internett). Få aktører har egne fysiske nett og de samme nettene vil kunne brukes for ulike teknologier. Fasttelefoni, mobilkommunikasjon, bredbåndstjenester m.m. bruker alle ressurser i det samme transportnettet. Det blir derfor ikke bygget noen dedikerte parallelle fysiske nett for å bære de ulike teknologiene. Fremføringen skjer i hovedsak gjennom leieavtaler og samarbeidsavtaler mellom markedsaktørene. Dette er en effektiv utnyttelse av samfunnets ressurser og sikrer en effektiv bruk og oppgradering av den eksisterende infrastrukturen.

Under stortingsbehandlingen av bredbåndsmeldingen kom det frem at det ofte er dyrt og tidkrevende å etablere avtaler for å opprette et logisk nett med en rekke ulike eiere av fysiske nett. Telenor (som eier fysisk nett de fleste steder) har derfor et konkurransefortrinn når det gjelder å etablere et logisk nett som skal frem mange steder i landet. Det er ulike initiativer på gang i markedet for å redusere denne ulempen for de alternative tilbydne. Bl.a. har en rekke tilbydere av transport- og aksessnett tatt til orde for en bredbåndsbørs etter modell av kraftbransjen. Bredbåndsansjonen (bestående av seks store kraftselskaper) er et annet eksempel på at det etableres samarbeidsmo-

deller for å hente ut stordriftsfordeler og nå ut til større områder.

Samferdselsdepartementet mener at et åpent og godt fungerende telemarked er det mest effektive virkemiddelet for å samordne utbyggingen av bredbånd i Norge. En effektiv samordning gjennom fusjoner, oppkjøp og ulike former for samarbeidsavtaler på kommersielt grunnlag er en sentral del av dynamikken i markedet.

Samordning gjennom etterspørsel

De statlige satsingene på utstrakt bruk av elektronisk kommunikasjon innen f.eks. undervisnings- og helsesektoren bidrar til en vesentlig teknisk, men også geografisk og forretningsmessig, samordning av nett i Norge. Uninett (undervisningssektoren) og etableringen av Helsenett gir føringer for nettstrukturer, sikkerhetsløsninger og kvalitet. Denne samordningen vil tilta ytterligere nå når disse tjenestene også skal kunne leveres i alle kommuner.

Vi har en rekke eksempler på kommuner som har gått sammen om å aggregere etterspørsel i sine områder for å få bedre og billigere tjenester til innbyggerne, næringsliv og egen virksomhet, f.eks. gjennom felles anbud. Slike tiltak bidrar til en betydelig grad av samordning lokalt.

Bruk av offentlig etterspørsel som samordningstiltak vil måtte forholde seg til regelverk for offentlige anskaffelser og Norges forpliktelser etter EØS-avtalen, herunder EUs direktiver om elektronisk kommunikasjon (innarbeidet i lov om elektronisk kommunikasjon). Regelverket skal forhindre at det gis støtte til enkeltaktører i markedet på bekostning av andre. Det vises for øvrig til vurderingen av bruk av fond i besvarelsen av anmodningsvedtak nr. 250 (2003–2004).

Regjeringen vurderer en aktiv bruk av offentlig etterspørsel til å være et godt virkemiddel for å oppnå samordning av utbygging gjennom etterspørsel lokalt (kommunene), og for å fremme samordning av standarder og løsninger på tvers av ulike nett i Norge (sektorsatsingene). Gjennom etablering av Moderniseringsdepartementet vil denne form for samordning bli styrket.

Samordning gjennom regulering

I tillegg til de regulatoriske virkemidlene som er beskrevet i besvarelsen av vedtak nr. 245, og som benyttes for å sikre konkurransen ved bestemmelser om tilgang og prising av grossistledet, finnes det enkeltbestemmelser som er egnet til å fremme samordning av bredbåndsnett. De mest aktuelle virkemidlene som kan benyttes er:

- Samtrafikk etter ekomloven pgf. 4–2.
- Samlokalisering etter ekomloven pgf. 4–4.
- Kommuner og etaters bruk av lov og regelverk for å samordne fremføring av ulike typer infrastruktur.

Det stilles i dag en rekke krav i forskrifter som regulerer kvalitet og sikkerhet i offentlige telefonnett. F.eks. skal de kunne ivareta nødanrop, opprinnelsesmarkering og kommunikasjonskontroll. Det stilles også tekniske krav til støy, stråling etc. som er med på å sette visse standarder for utbyggingen.

Sentralt grunnlagsmateriale for vurderingen av samordning av utbygging av bredbånd er EU kommisjonens Connecting Europe at High Speed: National Broadband Strategies, Brussels 12.05.2004, OECD The Development of Broadband Access in Rural and Remote Areas, Paris 10.05.2004, og rapporten Bredbånd og samordning, Nærings- og handelsdepartementet/Telesafe Consulting 14.05.2004.

Kap. 1500 Moderniseringsdepartementet, jf. kap. 4500

Post	Betegnelse	(i 1 000 kr)		
		Regnskap 2003	Saldert budsjett 2004	Forslag 2005
01	Driftsutgifter	157 017	170 298	146 031
21	Spesielle driftsutgifter	103 554	84 086	76 925
22	Klagenemnda for offentlige anskaffelser, <i>kan overføres</i>			2 668
50	Norges forskningsråd	40 200	42 247	
71	Tilskudd til forskning og informasjon	800	829	
	Sum kap 1500	301 571	297 460	225 624

I forbindelse med opprettelsen av det nye Moderniseringsdepartementet er postene 50 Norges forskningsråd og 71 Tilskudd til forskning og informasjon overført til det nye Arbeids- og sosialdepartementet. Videre er Klagenemnda for offentlige anskaffelser overført fra Nærings- og handelsdepartementet til Moderniseringsdepartementet og budsjettert under ny post 22.

Moderniseringsdepartementet er det ledende og koordinerende departement i Regjeringens moderniseringsarbeid. I tillegg til de overordnede politikkområder som er omtalt i innledningens del 1.3 nevnes følgende saker.

Dokumentasjon og kritisk analyse av statlig ressursbruk

Offentlige ressurser må brukes mer effektivt og målrettet. Regjeringen tar derfor sikte på økt bruk av analyser som kan identifisere problemer og se løsninger av betydning for moderniseringen av offentlig sektor – basert på langsiktig samfunnsøkonomisk lønnsomhet. Analysearbeidet skal fokusere på ressursbruken i offentlig sektor og hvorvidt det offentlig når sine mål på en effektiv måte. Aktuelle vurderingstemaer vil være sammenhengen mellom virkemiddelbruken på ulike departementsområder, hvorvidt det finnes ressursmessige og organisatoriske «flaskehalser» som reduserer effektiviteten, eller hvor bruk av ressurser innen tverrgående politikkområder antas å gi størst effekt. Analysekapasiteten skal inngå i det løpende moderniseringsarbeidet og være et supplement til departementenes eget analysearbeid.

Moderniseringsdepartementet vil, i samråd med berørte departementer, ha en bestillerfunksjon for slike tverrsektorielle, kritiske analyser. Regjeringen ser det som hensiktsmessig å benytte eksisterende forsknings- og utredningsmiljøer, fremfor å etablere en egen, ny virksomhet for formålet.

Tilpassede finansieringsformer

Departementet arbeider med bruk av ulike finansieringsformer og forholdet mellom finansiering og styring. Arbeidet bygger på en gjennomgang av finansieringssystemer for statlige virksomheter, herunder resultat- og aktivitetsbaserte ordninger.

Forbedret kvalitet på statens utredningsarbeid

Det er et mål å forbedre kvaliteten på statens utredningsarbeid for å sikre at politiske beslutninger fattes på et best mulig faglig grunnlag. Videre skal det demokratiske ideal om bred medvirkning

ivaretas. Utredningsinstruksen er en kvalitetsstandard for utarbeidelse av utredninger og beslutningsgrunnlag for regjering og Storting. Instruksen er regjeringens viktigste virkemiddel i arbeidet for å bedre kvaliteten på utredninger i forvaltningen. Departementet arbeider aktivt for å bedre departementenes etterlevelse av Utredningsinstruksen.

«Min side»

Stadig flere offentlige tjenester blir tilgjengelig på nett. Med en sikker signaturløsning på plass i løpet av 2005 vil omfanget av digitale tjenester øke ytterligere. Regjeringen vil gjøre tilgangen til elektroniske tjenester enklest mulig for innbyggerne. Første versjon av inngangsportalen «Min side» vil bli etablert i 2005 og være borgernes felles inngangsdør til offentlige tjenester på nett. «Min side» vil gi tilgang til digitale tjenester uavhengig av hvilken sektor eller hvilket forvaltningsnivå som tilbyr tjenestene. «Min side» vil også gi innbyggerne mulighet til å kontrollere oppføringer om seg selv registrert i ulike offentlige registre. Arbeidet med en felles inngangsport for offentlige tjenester vil bli gitt høy prioritet.

Personvern

Personvern handler om beskyttelsen av den enkelte og ivaretagelsen av privatlivets fred. Samfunnsutviklingen går mot en mer omfattende registrering av personopplysninger. Personopplysninger utveksles i stadig større grad mellom ulike offentlige og private organer i Norge og over landegrensene. Satsningen på IT gjør det stadig mer utfordrende, men samtidig viktigere å ivareta personvern hensyn.

Regjeringen har det overordnet ansvaret for at personvernet ivaretas for alle tiltak som innebærer utveksling av personopplysninger, og at tiltakene, sett under ett, ikke gir for stor belastning for den enkelte. Regjeringens viktigste redskap i personvernpolitikken er et aktivt Datatilsyn, jf. kap. 1507 Datatilsynet.

Brukerundersøkelser, systematisk sammenlikning og kvalitetsmålinger mv.

Styringsinformasjonsverktøy omfatter ulike metoder og verktøy som gir en mer systematisk tilbakemelding til virksomheter og oppdragsgiverne om ressursbruk, effektivitet, resultater og hvordan brukerne oppfatter tjenesteytingen. Regjeringens moderniseringsprogram slår fast at alle statlige virksomheter skal gjennomføre systematiske bru-

kerundersøkelser for å styrke grunnlaget for en mer målrettet, brukervennlig og effektiv tjenesteyting.

I 2005 skal Moderniseringsdepartementet:

- Foreta en kartlegging av erfaringene med brukerundersøkelser i forvaltningen.
- Vurdere mulige felles tiltak for å bedre gjennomføringen av brukerundersøkelsene og bruken av resultatene i den daglige styringen av virksomhetene.

Tilknytningsformer

Statlige tjenester skal forbedres i et samspill med og i konkurranse mellom offentlige og private aktører. Det arbeides derfor systematisk for større grad av konkurranse på alle områder hvor det er et velfungerende marked, eller hvor konkurranseutsetting kan bidra til å skape et mer velfungerende marked.

En undersøkelse av gjennomførte fristillinger av statlige virksomheter siden 1992 konkluderte med behov for bedre veiledning og bedre evaluering av fristillingsprosesser. Departementet vil i løpet av 2004/2005 ferdigstille en veileder om fristilling av statlig virksomhet til selvstendige rettsubjekt. Veilederen vil også gi samlet informasjon knyttet til beslutningsprosess og gjennomføring av fristilling når beslutning er fattet. Det vil også bli gitt veiledning om bruk av stiftelser. Dette er en oppfølging av Stortingets behandling av Innst.S. nr. 177 (1998–1999).

I løpet av 2004 er det gjennomført en bred høring om utredningen «Mellom stat og marked» (NOU 2003:34) om selvstendige organisasjonsformer i staten, behov for statsforetaksformen og behov for eventuelle tilpasninger i denne tilknytningsformen. Departementet vil i løpet av 2005 komme tilbake til forslag om oppfølging av utvalgets tilrådinger.

I 2005 skal departementet:

- Følge opp hvilke anmodninger fra Stortinget om en mer kritisk holdning til bruk av stiftelser som tilknytningsform der staten har et styrings- eller kontrollbehov.
- Evaluere fristillinger ut fra formålet med fristillingen og foreta eventuelle endringer av reguleringsregimet på det aktuelle området.

Retningslinjer for utsetting av myndighets- og forvaltningsoppgaver

Departementet gjennomførte i 2003 en kartlegging av omfang og praksis for bruk av private aktører eller andre selvstendige rettsubjekter til å utføre forvaltningsoppgaver. I denne sammenheng

ble også behovet for å etablere felles kriterier for vurdering av utsetting av forvaltningsoppgaver til private aktører, samt retningslinjer for oppfølging og kontroll med private aktørers forvaltningsutøvelse vurdert.

I løpet av 2004 skal det utarbeides retningslinjer med kriterier for eventuell utsetting av forvaltningsoppgaver til selvstendige rettsubjekter og private aktører.

Organisering og styring av faglige uavhengige organer

Flere offentlige virksomheter har i løpet av de siste tiårene fått en delvis faglig uavhengig stilling. Da kan det oppstå en gråsoner mellom faglig og administrativ styring. Dette fordi hensynet til organets faglige selvstendighet må veies opp mot departementets behov for overordnet koordinering og styring.

Departementet arbeider med en veileder i organisering og styring av faglig uavhengige organer. Departementet vil spesielt se på hvordan man best kan håndtere utfordringer som oppstår ved overgangen fra et ordinært forvaltningsorgan til et organ med en mer uavhengig stilling.

Sammensetningen og omfanget av statlige styrever, råd og utvalg

Moderniseringsdepartementet har ansvaret for å utarbeide stortingsmeldingen om styrever, råd og utvalg. Frem til neste stortingsmelding som legges frem i 2006 skal departementet:

- Utvikle og implementere tiltak som vil bidra til å nå Regjeringens mål for sammensetning og reduksjon av antall medlemmer i kollegiale organer.
- Utvikle en veileder i styreverarbeid i staten som kan bidra til økt kompetanse for både eierdepartement, ledere og medlemmer av styrene og virksomhetens ledelse.
- Revidere retningslinjene for bruk av styrever i staten.

Organisering av statlig klagebehandling

Forvaltningslovens hovedregel er at klage over enkeltvedtak i statsforvaltningen avgjøres av overordnet forvaltningsorgan. I en undersøkelse utført av Statskonsult (Rapport 2003:19) beskrives imidlertid en utvikling hvor klagebehandlingen i staten i økende grad blir lagt til særskilt oppnevnte klagenemnder. Det påpekes at praktiseringen av hovedmodellen (klage til overordnet organ) har endret seg betydelig det seneste tiåret gjennom at depar-

tementene i stor grad har flyttet ansvaret for klagebehandlingen til direktoratene. Det er behov for å vurdere hvilke konsekvenser denne utviklingen har på forhold som rettssikkerhet, politisk styrbarhet og målsettingen om en helhetlig og brukervennlig forvaltning.

Moderniseringsdepartementet har på den bakgrunn igangsatt et prosjekt for å vurdere måten klagesaksbehandlingen er organisert på i statsforvaltningen. Prosjektet vil bli videreført i 2005.

Prosjektet Statens kulturhistoriske eiendommer

Prosjektet Statens kulturhistoriske eiendommer startet opp ved årsskiftet 2003/2004. Prosjektet ledes av Moderniseringsdepartementet, i samråd med en referansegruppe med representanter fra Miljøverndepartementet, Forsvarsdepartementet/FB, Utdannings- og forskningsdepartementet, Kultur- og kirke departementet, Riksantikvaren, Statsbygg og ABM-utvikling. Sekretariatet er samlokalisert med Riksantikvaren.

Det er en hovedoppgave for prosjektet å koordinere og legge til rette for at sektormyndighetene kan utarbeide landsverneplaner der dette ikke allerede er gjort. Landsverneplanene vil samlet beskrive statens eiendomshistorie, basert på et representativt utvalg eiendommer som kilder. Landsverneplanen vil omfatte eiendommer som sektormyndighetene eier og leier samt eiendommer som ikke lenger er i statlig eie.

Rapport

I 2004 har prosjektet videreført arbeidet med å fremskaffe et grunnlag for landsverneplanarbeidet. For å forenkle arbeidet med registrering og dokumentasjon, er det bl.a. laget en veileder og eksempelsamling om temaet. («Veileder og eksempelsamling for katalogdelen i en landsverneplan»). Ved utgangen av 2004 vil det på grunnlag av prosjektets web-baserte register foreligge dokumentasjon og verktøy slik at sektormyndighetene kan starte opp arbeidet med landsverneplaner. Det er Riksantikvaren som, i samråd med forvalterne, foretar den endelige, kulturminnefaglige kvalitets-sikringen av det utvalget etatene har kommet frem til.

Prosjektet har hatt løpende kontakt med registranter og kontaktpersoner i de ulike virksomhetene. Det vises også til Årsrapporten for 2003.

Innen utgangen av 2004 vil prosjektet ferdigstille et forslag til forvaltningsstrategi for statens kulturhistoriske eiendommer.

Likestilling internt i departementet

Det er relativ lik fordeling mellom kjønnene i departementet sett under ett. Om lag 54 pst. av de ansatte er kvinner og om lag 46 pst. er menn. Fordelingen mellom avdelingene varierer noe.

Departementet hadde i 2003 24 ansettelser. Av disse ble det tilsatt 15 menn og 9 kvinner.

Blant topplederne utgjorde kvinneandelen 12,5 pst. i 2003, mens det blant mellomlederne var om lag 45 pst. kvinner.

Det ble ikke gjennomført lokale lønnsforhandlinger i 2003, men i de lokale lønnsforhandlingene i 2002 gikk 60 pst. av forhandlingspotten til kvinner, det vil si mer enn en pro rata fordeling skulle tilsi.

I departementet tar kvinner ut om lag 40 pst. av antall overtidstimer. Det har i 2003 vært en liten økning i overtiden totalt og størst økning i antall menn som jobber overtid.

Arbeidet med å få en jevnere kjønnsfordeling – spesielt i lederstillinger, videreføres. I kunngjøringer av ledige lederstillinger oppfordres kvinner til å søke. Det legges videre vekt på at kvinner får utviklingsoppgaver på lik linje med menn. Ved sammensetning av interne grupper og prosjekter tilstrebes en lik kjønnsfordeling.

Budsjett

Post 01 Driftsutgifter

Bevilgningsforslaget dekker departementets lønns- og driftsutgifter mv. Posten dekker videre utgiftene til Personvernemnda og løpende oppdrag som var igangsatt i Statskonsult før opprettelsen av Statskonsult AS.

Post 21 Spesielle driftsutgifter

Bevilgningen under posten dekker utgifter til bl.a. moderniseringsarbeidet, kjøp av tverrsektorielle, kritiske analyser av statlig ressursbruk og enhetlig tilgang til offentlige data («Min side»). Det er også avsatt bevilgning til tiltak for å rekruttere og beholde flere personer med nedsatt funksjonsevne i statlig forvaltning. Prosjektet Statens kulturhistoriske eiendommer utgiftsføres i sin helhet over denne posten. Videre dekker bevilgningsforslaget departementets FoU-arbeid.

Post 22 Klagenemnda for offentlige anskaffelser, kan overføres

Nemnda ble opprettet 01.01.2003 for å gi raskere og rimeligere klagemuligheter ved brudd på regelverket for offentlige anskaffelser. Tilstrømmingen

av klagesaker første to år viser at det har vært et reelt og udekket behov for tvisteløsning ved konkurranse om offentlige innkjøp. Den uforutsette høye pågangen av saker har medført behov for endringer i forhold til den organisering det var lagt

opp til ved opprettelsen av nemnda, bl.a. er sekretariatets bemanning styrket. Samtidig har alle medlemmene i nemnda deltatt i langt flere saker enn forventet. Det er særlig de små og mellomstore bedriftene som har benyttet seg av klageadgangen.

Kap. 4500 Moderniseringsdepartementet, jf. kap. 1500

(i 1 000 kr)				
Post	Betegnelse	Regnskap 2003	Saldert budsjett 2004	Forslag 2005
02	Ymse inntekter			180
16	Refusjon av fødselspenger/adopsjonspenger	1 653		
17	Refusjon lærlinger	75		
18	Refusjon sykepenger	1 449		
	Sum kap 4500	3 176		180

Post 02 Ymse inntekter

Posten gjelder inntekter fra gebyrer i tilknytning til klagenemnda for offentlige anskaffelser.

Kap. 1502 Tilskudd til kompetanseutvikling

(i 1 000 kr)				
Post	Betegnelse	Regnskap 2003	Saldert budsjett 2004	Forslag 2005
01	Driftsutgifter	11		
70	Tilskudd, <i>kan overføres, kan nyttes under post 01</i>	18 974	25 000	12 500
	Sum kap 1502	18 985	25 000	12 500

Allmenn omtale

Som en del av hovedtariffavtalen avsatte Staten og tjenestemannsorganisasjonenes hovedsammenslutninger ved lønnsoppgjøret i 2004 25 mill. kroner til kompetanseutvikling, jf. St.prp. nr. 72 (2004–2005).

Midlene skal benyttes i tariffperioden 01.05.2004 til 30.04.2006 for å stimulere til økt satsning på kompetanseutvikling, basert på virksomhetenes behov. Satsingen skal primært omfatte:

- Tiltak for organisasjons- og lederutvikling.
- Tiltak for økt brukerorientering og tjenesteutvikling.
- Tiltak for utvikling av metoder og verktøy for forvaltning av kompetanse.
- Oppfølging av intensjonsavtalen om et inkluderende arbeidsliv.

- Tiltak for rekruttering og integrering av arbeidstakere med minoritetsbakgrunn.

Midlene fordeles etter regler fastsatt av departementet i samråd med tjenestemennenes organisasjoner. Det utarbeides regelmessige rapporter som redegjør for bruken av midlene.

Rapport

Midlene fordeles bl.a. etter bekjentgjøring gjennom personalmeldinger. Størsteparten blir fordelt til kompetanseutviklingsprosjekter i statlige virksomheter. Støtten blir innvilget etter søknad og er basert på at virksomhetene selv delfinansierer prosjektene.

Kap. 1503 Midler til opplæring og utvikling av tillitsvalgte

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2003	Saldert budsjett 2004	Forslag 2005
70	Tilskudd	117 068	114 546	106 218
71	Bidrag fra arbeidstakerne	37 811	40 324	29 959
	Sum kap 1503	154 880	154 870	136 177

Allmenn omtale

Bevilgningen er en del av hovedtariffavtalen for perioden 01.05.2004–01.05.2006.

Staten og organisasjonene har tariffavtale om at staten skal bevilge tilskudd til tjenestemannsorganisasjonenes opplærings- og utviklingstiltak. Avtalen ble opprettet etter mønster av tilsvarende avtale mellom LO og NHO. Ordninger er også etablert i andre tariffområder i privat sektor og i kommunesektoren.

Ifølge avtalen skal midlene nyttes som støtte til organisasjonenes opplæring av tillitsvalgte i staten, bl.a. i organisasjons- og tillitsvalgtarbeid, miljø- og vernearbeid, sykefravær, medbestemmelse, personalpolitiske spørsmål, omstilling, effektivisering og samfunnsøkonomi m.m.

Etter gjeldende tariffavtale er prosentsatsen til tilskudd fastsatt til totalt 0,24 pst. av årlig utbetalt lønn etter hovedregulativet (A-tabell). Forslaget er beregnet på grunnlag av årsverk og lønnsmasse i staten pr. 01.10.2003. Beløpet korrigeres når lønns- og sysselsettingsstatistikken pr. 01.10.2004 foreligger våren 2005.

Arbeidstakerne bidrar til finansieringen ved trekk på 200 kroner pr. år av bruttolønn etter A-

tabellen. Arbeidstakernes bidrag fremkommer under post 71. Arbeidsgivernes tilskudd er ført opp under post 70.

I forbindelse med overføring av forhandlingsansvaret for undervisningspersonalet med virkning fra 01.05.2004, er det enighet om å legge til rette for en omstillingsperiode fra 01.05.2004 til 30.04.2008. Et av elementene er at det bevilges OU-midler over post 70 til undervisningspersonalets organisasjoner med henholdsvis 20 mill. kroner i 2004 og 2005, og 10 mill kroner i 2006 og 2007, dog ikke mer enn tilsvarende for statsansatte.

I tariffavtalen er staten forpliktet til å følge opp avtalen med tilsvarende opplærings- og informasjonstiltak som dekkes av virksomhetenes budsjett.

Rapport

Midlene fordeles av Moderniseringsdepartementet til hovedsammenslutningene og de frittstående forhandlingsberettigede organisasjonene. Organisasjonene utarbeider årlige rapporter hvor det redegjøres for bruken av midlene.

Kap. 1506 Norge.no

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2003	Saldert budsjett 2004	Forslag 2005
01	Driftsutgifter			11 200
	Sum kap 1506			11 200

Allmenn omtale

Norge.no ble lansert 24.01.2000, etter at Regjeringen og styret i Kommunenes sentralforbund hadde besluttet at det skulle etableres en felles inngang til all offentlig informasjon på Internett. Tjenesten skal bidra til at forvaltningen fremstår som helhet-

lig. Både borgerne og forvaltningen er målgruppe for tjenesten. Norge.no har også i oppgave å kvalitetssikre alle offentlige nettstedene og har en sentral opplysningstjeneste basert på fasttelefon, mobiltelefon, e-post og e-dialog. I 2004 åpnet en engelsk versjon, norway.no.

Fylkesmannen har hatt ansvar for den daglige driften og utviklingen av portalen. Det foreslås at ansvaret for tjenesten overføres fra fylkesmannen og at tjenesten organiseres som egen virksomhet fra 01.01.2005. Hensikten med utskillelsen er å styrke pådriver- og utviklingsrollen til norge.no og gi virksomheten en sterkere koordinerende rolle innenfor portal- og tjenesteutvikling i offentlig sektor.

Norge.no vil få ansvar for å drifte og utvikle LivsIT, et prosjekt utviklet av Statskonsult, hvor brukere av offentlige nettsteder kan få informasjon om offentlige tjenester ut fra sin livssituasjon – uav-

hengig av hvilke offentlige organ som tilbyr tjenesten.

Budsjett

Post 01 Driftsutgifter

Bevilgningen skal dekke utgifter til selve fristillingen, økt satsning på kvalitetsutvikling av offentlige nettsteder, rådgivning til offentlige virksomheters nettsteder og videreutvikling av norway.no. I tillegg skal bevilgningen dekke ordinære lønns- og driftsutgifter.

Kap. 4506 Norge.no

(i 1 000 kr)				
Post	Betegnelse	Regnskap 2003	Saldert budsjett 2004	Forslag 2005
01	Salg av informasjonstjenester			20
	Sum kap 4506			20

Post 01 Salg av informasjonstjenester

Under posten føres salg av informasjonstjenester.

Kap. 1507 Datatilsynet, jf. kap. 4507

(i 1 000 kr)				
Post	Betegnelse	Regnskap 2003	Saldert budsjett 2004	Forslag 2005
01	Driftsutgifter	19 599	21 154	21 923
	Sum kap 1507	19 599	21 154	21 923

Allmenn omtale

Datatilsynets virksomhet er regulert i lov om behandling av personopplysninger (personopplysningsloven) samt lov om helseregistre og behandling av helseopplysninger. Datatilsynet foretar saksbehandling, informasjons-, veilednings- og kontrollvirksomhet. Personvernemnda er klageinstans.

Datatilsynet skal ivareta og styrke personvernet. Den enkelte skal beskyttes slik at personvernerinteresser ikke krenkes gjennom behandling av personopplysninger. Datatilsynet skal identifisere farer for personvernet og bistå med råd og veiledning om hvordan disse kan unngås eller begren-

ses. Personopplysninger skal behandles i samsvar med grunnleggende personvern hensyn som behovet for vern av personlig integritet og privatlivets fred.

Datatilsynet overvåker personvernets stilling i samfunnet også på områder der tilsynet ikke har direkte vedtakskompetanse. Personverninteressene kan bli utfordret når det introduseres nye virkemidler på ulike arenaer. Personvern kan komme i konflikt med andre interesser og mål som kriminalitetsbekjempelse og effektivisering, f.eks. ved bruk av IKT. Datatilsynet skal informere om den samfunnsmessige utviklingen når det gjelder behandling av personopplysninger og om problemstillinger som knytter seg til slik behandling.

Personopplysningsloven legger i stor grad ansvaret på den enkelte når det gjelder å ivareta sitt eget personvern. Datatilsynet skal derfor skape aktiv debatt og oppmerksomhet omkring sentrale personvernspørsmål. Både offentlige og private virksomheter som behandler personopplysninger, er pålagt å ivareta personverninteressene.

Rapport

Rapport er også avgitt i St.meld. nr. 43 (2003–2004) om Datatilsynets og Personvernemndas årsmeldinger for 2003.

Tilsynsaktiviteten

Målet for tilsynsaktiviteten var å gjennomføre 70 kontroller/tilsyn innen utvalgte strategiområder. Det ble gjennomført 79 tilsyn i 2003 der 36 var knyttet til kameraovervåkning, arbeidsliv, primærhelsetjenesten og telekommunikasjon. 43 ble gjennomført ved større helseforetak og i kommunesektoren.

Tilsynsvirksomheten avdekket manglende kunnskap om regelverket. Videre oppfattet flere virksomheter arbeidet med å etablere tilfredsstillende internkontrollsystem for personvern som krevende.

Informasjonsvirksomheten

Under tilsynets arbeid med informasjon og veiledning ble aktiv kommunikasjon benyttet som virkemiddel også i 2003. Det ble registrert over 1 500 nyhetsinnslag om Datatilsynet og personvernrelaterte saker på medienes internettsider. På Datatilsynets hjemmeside ble det i 2003 publisert over 70 egenproduserte nyhetsartikler. Det ble utarbeidet seks nye veiledere om henholdsvis:

- Innhenting og bruk av personopplysninger på Internett.
- Retningslinjer for innhenting og bruk av personopplysninger fra barn og unge.
- Publisering av bilder på Internett.
- Reservasjon mot direkte markedsføring.
- Adressevekling.
- En veileder for personvernombud.

Saksbehandling

Den største kategorien saker som ble behandlet av tilsynet i 2003 var relatert til forskning og helse.

Datatilsynet har oppfylt kravet til behandlingstid på maksimum 5 uker for enklere saker som hjelp til den registrerte mht. innsynsbegjæring,

begjæring om sletting, spørsmål om reservasjon og spørsmål om bruk av fødselsnummer.

Datatilsynet oppfylte kravet til behandlingstid på maksimum 10 uker i forbindelse med kompliserte saker som krever egne policyavklaringer. På enkelte saksområder for – eksempel i tilknytning til helseforetak, ble saksbehandlingstiden mer enn 10 uker. Datatilsynet ga 470 konsesjoner i 2003.

Høringsuttalelser

Datatilsynet avga 135 høringsuttalelser i 2003, bl.a. om endring i reglene om offentliggjøring av skattemister, forskrift om tuberkuloseregisteret, forslag til reseptbasert legemiddelregister, ny hvitvaskingsforskrift og forslag om allment tilgjengelig elektronisk postjournal for departementene og direktoratene. Personvernspørsmål var mangelfullt ivare tatt i flere av høringssakene.

Oppfølging av regelverket på personvernområdet

I 2003 bisto Datatilsynet departementet med revideringen av personopplysningsforskriften. Med virkning fra 01.01.2004 ble deler av forskriftskompetansen delegert til tilsynet. Datatilsynet deltok i flere råd og utvalg, bl.a. Politiregisterutvalget, Metodeutvalget og Datakrimutvalget.

Veiledningsvirksomhet

Det ble gjennomført 80 veiledningsmøter i 2003. Datatilsynet deltok med foredragsholdere på 78 ulike seminarer og konferanser. Datatilsynet markedsførte ordningen med personvernombud overfor virksomheter og kommuner.

Resultatmål

Datatilsynet skal i 2005 følge opp hovedmålet om å ivareta og styrke personvernet. Virkemidlene er i hovedsak beskrevet i personopplysningsloven pgf. 42.

Datatilsynet skal:

- Gjennomføre minst 130 tilsyn innen prioriterte områder.
- Bidra til at personvernet blir tilstrekkelig vektlagt, bl.a. ved deltagelse i råd, utvalg og samarbeidsfora nasjonalt og internasjonalt og gjennom høringsuttalelser.
- Drive målrettet informasjonsvirksomhet og skape bevissthet om personvernspørsmål gjennom veiledningsvirksomhet.

- Ha saksbehandlingsfrister der enkle saker i gjennomsnitt behandles innen 5 uker og kompliserte saker innen 10 uker.

Budsjett**Post 01 Driftsutgifter**

Bevilgningen dekker løpende lønns- og driftsutgifter, samt utgifter til informasjonsvirksomhet. Datatilsynet hadde 28 årsverk i 2003.

Kap. 4507 Datatilsynet, jf. kap. 1507

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 2003	Saldert budsjett 2004	Forslag 2005
01	Driftsinntekter	109		
16	Refusjon av fødselspenger/adopsjonspenger	618		
18	Refusjon av sykepenger	148		
	Sum kap 4507	875		

Post 01 Driftsinntekter

På posten føres tilfeldige inntekter.

Datatilsynet kan fastsette tvangsmulkt, jf. personopplysningslovens pgf. 47. Eventuelle inntekter

i den forbindelse inntektsføres under kap. 5309 Tilfeldige inntekter i statsregnskapet.

Kap. 1508 Spesielle IT-tiltak

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 2003	Saldert budsjett 2004	Forslag 2005
21	Senter for informasjonssikring, <i>kan overføres</i>			1 965
22	Samordning av IT-politikken, <i>kan overføres</i>			8 375
50	Tilskudd til høyhastighetskommunikasjon, <i>kan overføres</i>			69 092
70	Tilskudd til elektronisk samhandling og forenkling av forretningsprosesser			1 400
	Sum kap 1508			80 832

Post 21 Senter for informasjonssikring, kan overføres

Senter for informasjonssikring (SIS) ble etablert som et 3-årig prøveprosjekt 01.04.2002. Prosjektet avsluttes 31.12.2004. Det er inngått en dialog med øvrige berørte departementer og private interessenter for å komme frem til en permanent organisering av SIS. Målet er å komme frem til en optimalisert dekning av det norske samfunnets behov for varsling og rådgivning. Brukerne av enheten vil

være bedrifter og offentlige institusjoner. Andre kan benytte tjenesten for å beskytte sine systemer og nettverk mot IT-angrep, gjennom rask iverksettelse av forebyggende og skadebegrensende tiltak.

Det vurderes en modell som vil ta utgangspunkt i at berørte interessenter går sammen om å finansiere den fremtidige varslings- og rådgivningsaktiviteten. En endelig avklaring ventes i løpet av høsten 2004.

Bevilgningen på posten dekker en videreføring av sentrets funksjoner i 2005.

Formål

Prosjektets formål har vært å innhente erfaringer med nasjonal koordinering av arbeid med å møte trusler mot viktige IT-systemer, bl.a. hendelsesrapportering, varsling, analyse og erfaringsutveksling. I forsøksperioden har senteret vært lokalisert til SINTEF i Trondheim med UNINETT som samarbeidspartner.

Senterets hovedoppgaver i forsøksperioden har vært å:

- Framskaffe et helhetlig bilde av truslene mot norske IKT-systemer.
- Formidle informasjon, kompetanse og kunnskap om trusler og tiltak.
- Ha kontakt og samarbeid med tilsvarende organisasjoner i andre land.

Senterets virksomhet har vært bygget på et samarbeid mellom offentlig og privat sektor og har vært basert på forutsetningene om konfidensiell informasjonsbehandling, likeverd og frivillig informasjonsutveksling. Senterets aktiviteter har inngått i et samspill med eksisterende tiltak for å styrke informasjonssikkerheten, blant annet enheten for varslingsystem for digital infrastruktur (VDI) i Nasjonal sikkerhetsmyndighet. Det er utarbeidet kvartalvise trusselrapporter basert på datamaterialet om de innrapporterte hendelsene.

Erfaringene fra forsøksperioden med SIS blir viktige for valget av fremtidig organisering, lokalisering og finansiering av senteret.

Resultatrapport 2003

SIS har i hovedsak arbeidet med å opprette og videreutvikle et kontaktnett mellom senteret og en rekke av landets største virksomheter. SIS har i perioden også vært en aktiv deltaker innenfor en rekke aktuelle samarbeidsfora innen informasjonssikkerhet. SIS har en egen web-tjeneste (www.norsis.no) hvor senteret foretar en løpende dokumentasjon av de mest aktuelle trusler mot norske IKT-systemer. Web-tjenesten har om lag 50 000 besøk i måneden. I mai 2004, da Sasser-ormen herjet på Internett, var besøksantallet oppe i 70 000. Trusselvurderingene baseres på informasjon hentet fra åpne kilder, innrapporterte hendelser og fra organisasjoner. SIS har gjennom sin virksomhet bidratt med informasjon, kunnskap og kompetanse rundt IT-sikkerhetshendelser og tiltak gjennom utstrakt foredragsvirksomhet, artikler i media og aktuell informasjon presentert på senterets web-sider. Det er etablert kontakt med liknende organisasjoner i de nordiske land, Storbritannia og USA.

Post 22 Samordning av IT-politikken, kan overføres

Bevilgningen dekker utgifter til samordning av IT-politikken.

Formål

Regjeringen vil skape gode rammebetingelser og legge til rette for tiltak som fremmer spredning, utvikling og bruk av IT i Norge.

Moderniseringsdepartementets samordningsansvar for IT-politikken innebærer å realisere eNorge-planen, bl.a. gjennom å:

- Være pådriver overfor andre departementer på viktige IT-områder og tilføre støtte og kompetanse til slike aktiviteter i regi av disse departementene.
- Identifisere og følge opp sektorovergripende spørsmål knyttet til informasjonssamfunnet og initiere og koordinere tiltak av tverrgående karakter.
- Samordne bredbåndspolitikken.
- Være pådriver for utviklingen av elektroniske tjenester i offentlig sektor.
- Utarbeide oversikter og strategier for utvikling av den samlede IT-politikken.
- Koordinere deltakelse internasjonalt på IT-området.
- Følge opp Nasjonal strategi for informasjonssikkerhet for å bidra til utbredelse av en sikkerhetskultur for hele det norske samfunn.
- Arbeide for å etablere en samfunnsinfrastruktur for elektroniske signaturer.

Som koordineringsdepartement for IT-politikken har Moderniseringsdepartementet et hovedansvar for at innsatsen og prioriteringene på IT-området støtter opp om en helhetlig politikk og fremmer utviklingen på IT-området. I 2005 vil Moderniseringsdepartementet ha særlig oppmerksomhet mot å akselerere utviklingen av offentlige elektroniske tjenester mot innbyggere og næringsliv, herunder etablering av én felles internettportal for offentlige tjenester rettet mot innbyggerne. Departementet vil også prioritere arbeid med å utvikle løsninger for elektronisk identifikasjon, autorisering og signatur. Det vil åpne nye muligheter for innbyggernes elektroniske kommunikasjon med det offentlige. Det skal videre utarbeides en ny eNorge-plan som vil erstatte den nåværende som utløper i 2005.

Resultatrapport 2003

Den nåværende eNorge-planen ble lansert i 2002 og en rekke fagdepartementer har utarbeidet egne IT-strategier og planer under eNorge-paraplyen. Oppfølgingen av eNorge-planen er nært knyttet mot EUs mange ambisiøse initiativ på IT-området og spesielt EUs handlingsplan for informasjonssamfunnet, eEurope 2005. Med bakgrunn i dette har departementet deltatt i en rekke møter og samarbeidsfora på nordisk og europeisk nivå.

Som ledd i oppfølgingen av eNorge ble det i 2003 utarbeidet to tilstandsrapporter for IT-utviklingen i Norge og avholdt regionale høringskonferanser samt en nasjonal statuskonferanse for eNorge-arbeidet.

Strategi for elektronisk innhold 2002–2004 identifiserte utfordringer og status og etablerte fire hovedmålsetninger på feltet:

- Å sørge for god tilgang på elektronisk kvalitetsinnhold i Norge ved hjelp av en dynamisk og internasjonalt konkurransedyktig norsk innholdsnetting.
- Å sørge for konkurranse og mangfold i alle ledd i produksjonen og spredningen av elektronisk innhold i Norge.
- Å bevare norsk kultur og språk gjennom tilgang til materiale som representerer vår «nasjonale hukommelse».
- Å stimulere innholdsproduksjon som er med på å modernisere offentlig sektor.

Rammebetingelsene for produsentene av elektronisk innhold er belyst gjennom rapporten Næringspolitikk for elektronisk innhold. For å sikre innholdsprodusenter god tilgang til offentlige innholdsressurser som kan benyttes til kommersiell videreføring, har en interdepartemental arbeidsgruppe utarbeidet forslag til nødvendige lovendringer og tiltak. Behovet for offentlige innholdsressurser i utdannings- og biblioteksektorene er undersøkt i en egen rapport. Den følges opp av et pilotprosjekt som skal bidra til økt innholdssamarbeid mellom disse to sektorene. Det er videre blitt arbeidet med standarder gjennom pilotprosjekter innen bl.a. helsedata, persondata, geodata, samisk IT og språkteknologi. Støtte til SAFT-prosjektet (del av en EU-handlingsplan for sikker bruk av internett) er et viktig tiltak for å styrke tilliten til elektronisk innhold. Myndighetenes arbeid med å styrke elektronisk forretningsdrift har bl.a. vært forankret i Fellesforum for elektronisk handel i regi av Nærings- og handelsdepartementet.

Post 50 Tilskudd til høyhastighetskommunikasjon, kan overføres

Den foreslåtte bevilgning skal dekke videreføring av HØYKOM-ordningen. Programmets etablerte organisering videreføres. Det innebærer en tilskuddsordning med normalt 50 pst. egenandel og at ordningen blir administrert av Norges forskningsråd.

Allmenn omtale

I 1999 ble det etablert en 3-årig tilskuddsordning for å bidra til at offentlige virksomheter over hele landet etterspør og tar i bruk avansert høyhastighets informasjons- og kommunikasjonsteknologi (HØYKOM). Offentlige aktører skal på denne måten virke som katalysatorer og pådrivere i utviklingen av informasjonssamfunnet. Dette vil bedre tilbudet av offentlige tjenester til borgere og næringsliv og gi bedre grunnlag for utbygging av infrastruktur til nytte for næringsliv og privatpersoner. Ordningen ble høsten 2001 besluttet videreført for tre nye år (2002–2004).

Regjeringen har i strategidokumentet eNorge 2005 og i St.meld. nr. 49 (2002–2003) «Breiband for kunnskap og vekst» presentert mål og strategi for bredbåndsutbredelsen. HØYKOM er et sentralt virkemiddel i denne strategien, og skal bidra til å understøtte målene i eNorge og i stortingsmeldingen. HØYKOM gir tilskudd etter nærmere kriterier, og det blir lagt vekt på å trekke med kommuner, lokalt næringsliv og virksomheter i regionene.

Det er en særlig utfordring å utløse investeringer i bredbånd i de tynnere befolkede delene av landet. Fra og med 2004 opprettet derfor Regjeringen et nytt delprogram, HØYKOM-distrikt, spesielt innrettet mot utvikling av bredbånd i distriktene. Dette delprogrammet vil få økt sin andel av de samlede bevilgningene til HØYKOM.

En evaluering av HØYKOM viser at programmet har vært vellykket og anbefaler at programmet videreføres. Med bakgrunn i programmets gode resultater, programmets betydning for bredbåndsbasert modernisering av offentlig sektor og et fortsatt behov for en viss stimulering av bredbåndsutviklingen, foreslår Regjeringen at HØYKOM-programmet videreføres for tre nye år med virkning fra 2005.

Regjeringen foreslår dessuten å videreføre delprogrammet HØYKOM-skole, jf. omtale i kap. 248 «Særskilde IKT-tiltak i utdanninga» i Utdannings- og forskningsdepartementets proposisjon for budsjetterminen 2005.

Resultatrapport 2003

I samsvar med målene i eNorge 2005 og HØYKOMs programplan ble regional og lokal offentlig forvaltning og tjenesteyting som grunnskoler, folkebibliotek, kommuneadministrasjoner, primær- og spesialisthelsetjenester prioritert. I tillegg ble det lagt vekt på å få fram bredbåndsprosjekter der sikkerhetsmekanismer, herunder løsninger for elektroniske signaturer, inngår. Dessuten er det innenfor programmet gitt støtte til utvikling av effektive veiledningstjenester og til tiltak som bidrar til aggregering av etterspørsel, eksempelvis gjennom interkommunalt samarbeid om bredbåndsutbygging og anvendelser.

Programstyret for HØYKOM fordelte eller ga tilsagn på i alt 76,6 mill. kroner i 2003. Av dette er ca. 44,2 mill. kroner fordelt over ordinære HØYKOM, mens ca. 32,2 mill. kroner er fordelt over HØYKOM-skole. Ved utgangen av 2003 var ikke hele 2003-budsjettet disponert til tross for et stort antall søknader gjennom året. Dette skyldes først og fremst den vedtatte fyrtårnsatsingen hvor det ved årsskiftet 2003/2004 var holdt av midler men ennå ikke fordelt til spesifikke prosjekter.

Med noen få unntak er alle prioriterte områder innenfor programmet godt ivarettatt gjennom de disposisjoner som er gjort i 2003. Programmet har hatt stor utløsende effekt, god geografisk spredning og gitt opphav til omfattende samarbeid i det offentlige og med private. Aktiviteten i forhold til programmets resultatmål for 2003 er:

Bidrag til utvikling av samarbeidsrelasjoner

En hoveddel av HØYKOMs prosjekter innebærer konkret samarbeid mellom offentlige aktører. Flere av hovedprosjektene har også sentrale komponenter rettet mot at næringslivet som bruker av tjenestene skal oppleve en forbedring gjennom utnyttelse av høyhastighetskommunikasjon.

Bidrag til utvikling av nye og bedre tjenester

En stor andel hovedprosjekter har hatt som mål å etablere nye eller bedre tjenester til publikum eller næringsliv. Det gjelder særlig i de kommunale satsingene hvor karttjenester og ulike typer brukero-riente, selvbetjente løsninger er blant fokusområdene.

Erfaringsspredning

Programmets informasjonsarbeid er i stor grad basert på å spre erfaringer og god praksis fra programporteføljen gjennom rapporter, brosjyrer,

foredrag og fagartikler. Dette skjer gjennom deltakelse på arrangementer og publisering på HØYKOMs eget nettsted, gjennom veiledningstjenesten HØYVIS, og i andre medier. Som en del av kunnskapsdannelsen i programmet dokumenteres også erfaringer gjennom programmets rapportserie. I 2003 ble to slike rapporter publisert: Skole for digital kompetanse og Bredbånd til bygda – hva kan kommunen gjøre?

Det nasjonale kompetansesenteret for bredbånds-anvendelser ble etablert ved høyskolene i Alta og Lillehammer i 2002. Senteret ble videreført i 2003, og etter en evaluering gitt en bevilgning til videre drift i 2004. Som en del av Kompetansesenterets mandat hører videreføringen av den nettbaserte veiledningstjenesten for bredbånds-anvendelser, HØYVIS (www.hoyvis.no). I tillegg kommer HØYKOM-programmets eget informasjonsnettsted (www.hoykom.no) som har mellom 4 000 og 5 000 besøkende pr. måned. HØYKOMs prosjektportefølje med erfaringer fra flere hundre bruksorienterte prosjekter er enestående, også i internasjonal sammenheng.

Geografisk spredning

Prosjektene under HØYKOM-ordninger for 2003 fordeler seg noenlunde jevnt over landet, men med enkelte fylkesvise skjevheter. Alle fylker har mottatt bevilgninger i 2003. Særlig Sør-Trøndelag, Troms og Finnmark har fått stor uttelling mens Nord-Trøndelag, Telemark, Sogn og Fjordane og Hedmark har levert få søknader og dermed fått færre bevilgninger.

«Fyrtårn»-prosjekter med nasjonal interesse

Mot slutten av 2003 ble konseptet med såkalte fyrtårnsprosjekter utformet. Her blir et titalls prosjekter profilert spesielt med tanke på å formidle erfaringer med overføringsverdi til andre miljøer. Viktig erfaringsspredning skjer også i regi av prosjektene selv. En del av hovedprosjektene har hatt som mål eller har eksplisitt uttrykt at det innen rammen av prosjektene skal iverksettes tiltak for å spre erfaringer fra prosjektarbeidet.

Evaluering av programmet

HØYKOM-programmet ble høsten 2003 evaluert av STEP-SINTEF på oppdrag av Norges forskningsråd. Programmet har ifølge evalueringen virket godt og oppnådd mye. Det har resultert i nye og forbedrede tjenester og høyere effektivitet i de sektorene som har fått tilskudd til bredbånds-anvendelser. STEP-SINTEF anbefaler at program-

met videreføres, men peker samtidig på en del utfordringer. Den utløsende effekten har vært god. For hver krone HØYKOM har tildelt i støtte, er det utløst 1,33 kroner som ellers ikke ville blitt benyttet til bredbånd. Evalueringen i sin helhet er tilgjengelig på www.hoykom.no.

Mål og strategier – den landsdekkende ordningen

Regjeringen har som mål at det skal være gode markedstilbud om bredbånd i alle deler av landet. Videre har Regjeringen fokus på innovasjon og modernisering i offentlig sektor, og mener i den sammenheng at bredbåndsinfrastruktur og bredbåndsanvendelser er sentrale virkemidler i moderniseringsprosessen. Moderniseringsarbeidet skal ta utgangspunkt i at det som er utprøvd med godt resultat får en bredere anvendelse. I lys av dette vil programmets hovedmål være todelt:

- Å bidra til moderniseringen av offentlig sektor gjennom å stimulere til bruk av moderne IKT-løsninger.
- Å stimulere en markedsbasert bredbåndsutbygging gjennom å stimulere etterspørselen etter bredbånd og bredbåndsanvendelser.

Programmet vil bli innrettet etter fire hovedstrategier:

- Stimulere til brukertilpassede og integrerte elektroniske tjenester og innhold som forutsetter og utnytter bredbånd, og gjennom dette bidra til innovasjon og modernisering i offentlig sektor.
- Stimulere til anvendelse av bredbånd for å forbedre lokal, regional og nasjonal samhandling, og gjennom dette bidra til større effektivitet, økt verdiskaping og forbedret konkurransevne for næringslivet.
- Stimulere utviklingen av attraktive bredbåndsanvendelser for å styrke etterspørselen etter bredbånd og gjennom dette bidra til en markedsbasert bredbåndsutbygging.
- Videreutvikle effektive veiledningstjenester som ved å formidle erfaringer og gode eksempler på anvendelse av bredbånd bidrar til å redusere risiko og øke gevinstene ved implementering av bredbåndstjenester.

Norges forskningsråd legger for perioden 2005–2007 opp til å trekke Høykom-sekretariatet inn i forskningsrådets organisasjon med sikte på å oppnå bedre synergier mot forskningsrådets øvrige programmer og særlig satsingen rettet mot innovasjon og modernisering i offentlig sektor. Gjennom styrkede veiledningsaktiviteter vil det bli lagt ytterligere vekt på å aggregere etterspørselen

etter bredbånd i distriktene gjennom samordning av etterspørsel fra ulike forvaltningsnivåer og næringslivet. Høykom vil gjennom slik virksomhet bidra til å redusere omfanget av såkalte digitale øyer, dvs områder uten bredbåndsforsyning til omverdenen.

Programmet skal dokumentere og spre erfaringer som kan vise vei for moderniseringsarbeidet. En styrking av veiledningsapparatet må innebære et sterkere organisatorisk og tjenestemessig samarbeid mellom aktørene, med fokus på prioriterte målgrupper og sektorer.

HØYKOM-distrikt. Mål og strategier

For å stimulere bredbåndutviklingen i distriktene fra 2004 ble det opprettet et nytt delprogram under den ordinære HØYKOM-ordningen; HØYKOM-distrikt. Delprogrammet er innrettet mot distriktskommuner for å stimulere til samlet planlegging av prosjekter som omfatter flere kommuner. Kartlegginger viser at de områdene som ikke har et bredbåndstilbud samsvarer godt med sonene A til C i det distriktpolitiske virkeområdet. HØYKOM-distrikt er innrettet mot disse sonene i det distriktpolitiske virkeområdet, dog med nødvendige tillemperinger i forhold til den faktiske bredbåndsutviklingen. Erfaringene fra inneværende års praktisering av ordningen viser at den har truffet godt i forhold til målsetningene. Videre viser dekningsberegningene at det fram mot 2007 fortsatt vil være områder uten markedsbasert bredbåndstilbud. Ordningen vil derfor videreføres i 2005.

Tildeling av støtte skal foregå etter følgende hovedkriterier:

- Tilskudd kan tildeles kommuner og fylkekommuner innenfor virkeområdet for de distriktpolitiske virkemidlene, sone A, B og C.
- Tilskudd tildeles prosjekter der bredbånd tas i bruk med sikte på å bidra til modernisering og innovasjon i offentlig sektor.
- Kommuner uten eller med begrenset bredbåndnett prioriteres under ellers like forhold.
- Prosjekter hvor flere kommuner/virksomheter samarbeider om å etterspørre bredbånd vil bli prioritert.

Post 70 Tilskudd til elektronisk samhandling og forenkling av forretningsprosesser

Integrerte løsninger og elektronisk samhandling er stadig mer sentrale forutsetninger for effektiv oppgaveløsning både mellom virksomheter, mellom virksomheter og forbrukere samt i offentlig sektor. Etterspørsel og tilrettelegging for standardisering og bruk av enhetlige løsninger er av sta-

dig større betydning. Det nasjonale og internasjonale arbeidet med standardisering og forenkling av handelsprosedyrer bidrar til å tilrettelegge forholdene for innføring, anvendelse og høsting av gevinster fra elektroniske løsninger og samhandling i Norge.

Virksomhetsbeskrivelse

Stiftelsen NorStella (tidligere Norsk EDIPRO) fanger opp behov for standarder knyttet til elektronisk samhandling, er pådriver for at slik standardisering blir utarbeidet og vedtatt i de formelle standardiseringsorganisasjonene, og bidrar til spredning og bruk av denne type standarder i næringslivet og offentlig sektor.

NorStella skal, på oppdrag fra departementet være en aktiv pådriver i arbeidet med utvikling og bruk av standarder for elektronisk samhandling. NorStella deltar i relevante internasjonale organisasjoner for å kunne viderefremme norske synspunkt og delta i internasjonalt arbeid. På nasjonalt plan er oppgaven å formidle informasjon og kunnskap om det nasjonale og internasjonale standardiseringsarbeidet.

Resultatrapport 2003

NorStella har deltatt i ulike internasjonale organisasjoner, og har bidratt til nasjonalt engasjement og kompetansespredning ved bl.a.:

- Engasjement i globalt standardiseringsarbeid i regi av FN-organet UN/CEFACT (United Nations Centre for Trade Facilitation and Electronic Business) for å standardisere og forenkle dokumenter, prosedyrer og utvikling av standarder for ehandel (EDIFACT og XML).

- Å delta i arbeid med IT-standardisering innenfor den europeiske standardiseringsorganisasjonen CEN og som norsk representant i EFTAs ekspertgruppe på handelsfasilitering.
- Informasjonsaktiviteter relatert til vedtatte standarder og regler for å legge til rette for at aktører tar dette i bruk.
- Videreutvikling av standardiserte forretningsprosesser som grunnlag for utvikling av e-handelsløsninger for norsk næringsliv og offentlig forvaltning.
- Å mobilisere markedet til å stille krav til standardisering og til å ta i bruk standardbaserte løsninger for å forenkle samhandlingen mellom bedrifter.

Målsettinger for tilskuddet

Tilskuddet til NorStella skal benyttes til å sikre en fortsatt deltagelse i nasjonale og internasjonale fora relatert til NorStellas informasjonsformidling og pådrivervirksomhet for bruk av standardisering i næringslivet og offentlig sektor. Det forutsettes at NorStella gjennom sine aktiviteter:

- Har et fortsatt engasjement for og oppfølging av løpende aktiviteter for å ivareta norske interesser og behov i det internasjonale arbeidet med standardisering av elektronisk samhandling og forretningsdrift.
- Bidrar til å spre og samordne kunnskap i Norge om standarder og trender fra det internasjonale standardiseringsarbeidet for elektronisk samhandling.

Tilskuddet til NorStella er justert noe ned i forhold til tidligere år og det forventes at aktivitetsnivået justeres i forhold til dette.

Kap. 1509 Internasjonalt samarbeid og utviklingsprogrammer

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2003	Saldert budsjett 2004	Forslag 2005
70	Tilskudd, <i>kan overføres</i>			7 500
	Sum kap 1509			7 500

Post 70 Tilskudd

Forslaget til bevilgning skal i hovedsak dekke EU-programmene Modinis og eTen samt tilskudd til enkelte andre IT-programmer i EU. Tilskuddet nyttes til å dekke kontingenter, nasjonal oppfølging og nettoutgifter til to nasjonale eksperter utover fast refusjon fra EU.

Modinis

Målsettinger for tilskuddet

EU-programmet for overvåking av handlingsprogrammet eEurope 2005; spredning av god praksis og bedring av nett- og informasjonssikkerheten (Modinis) ble formelt vedtatt i EU 17.11.2003. Programmet er en videreføring av EU-programmet Promise der Norge har deltatt siden 1999. Gjennom behandling av St.prp. nr. 39 (2003–2004) deltar Norge i programmet på lik linje med medlemslandene. Modinis er et sentralt instrument i realiseringen av Lisboa-strategien fra 2000 om å gjøre EU til verdens mest konkurransedyktige, dynamiske og kunnskapsbaserte økonomi på et bærekraftig og sosialt grunnlag innen 2010. En viktig pilar i Lisboa-strategien er EUs handlingsplan for informasjonssamfunnet, eEurope 2005. eEurope 2005 er et politisk program og et overordnet rammeverk i forhold EU-programmene eTen, eContent, handlingsplanen Safer Use of Internet og for en serie eGovernment-aktiviteter.

Hovedhensikten med Modinis-programmet er på den ene side å legge til rette for initiativ for oppfølging og realisering av målene i eEurope 2005 og på den annen side å overvåke utviklingen av informasjonssamfunnet innen rammen av ulike eEurope-initiativ i EU/EØS-landene. Konkret vil dette innebære å etablere statistikkleveranser i regi av de nasjonale statistikkbyråene. I tillegg vil programmet ha et spesielt fokus på informasjonssikkerhet, bredbåndsutvikling og utveksling av god praksis. Programdeltakelsen vil i tillegg medføre dekning av to nasjonale eksperter i Europakommisjonens generaldirektorat for Informasjonssamfunnet og til nasjonal administrasjon, jf. St.prp. nr. 39 (2003–2004)

Resultatrapport 2003

I 2003 ble det etablert en overordnet styringsgruppe for eEurope der Norge nå deltar. Styringsgruppen vil fungere som koordinator og pådriver

for arbeidet innen eHelse, eGovernment, eTen (jf. egen omtale nedenfor) og andre IT-relaterte programmer. Gjennom arbeidet med referansetesting i tilknytning til handlingsplanen eEurope 2005 er det gjennomført nasjonale undersøkelser om IT-utviklingen i Norge sammenliknet med landene i EU, bl.a. er det iverksatt felles årlige europeiske undersøkelser om bruk av IT i husholdninger og i næringsliv innen rammen av de nasjonale statistikkbyråene. Videre er det iverksatt en serie europeiske undersøkelser bl.a. om utviklingen av offentlige elektroniske tjenester. Undersøkelsene viser at Norge har et stabilt høyt privatbruk av Internett i forhold til EU-land, men forbigås av flere land når det gjelder bruk av bredbånd, elektronisk forretningsdrift og offentlige elektroniske tjenester.

eTen-programmet

eTen er et EU-program for perioden 2003–2006 innrettet mot praktisk realisering av handlingsplanen eEurope og har hovedvekt på utvikling av nye elektroniske tjenester for modernisering av offentlig sektor. En videreføring av programmet er under planlegging for perioden frem mot 2010. eTen-programmet har en nær kobling til eContent- Modinis- og IDA-programmene som Norge også deltar i. Helt siden eEurope 2002 ble lansert i forbindelse med Lisboa-møtet i 2000, har Norge satset aktivt på å følge de europeiske initiativene på IT-området. Norsk eTen-medlemskap ble fremmet i budsjettet for 2004, og drøftet i St.prp. nr. 39 (2003–2004) om Modinis-programmet.

Et av hovedelementene i eTen er utrulling av nye elektroniske publikumstjenester i offentlig sektor. Selv om Norge i utgangspunktet ligger langt fremme når det gjelder bruk av IT i befolkningen, så ligger Norge dårligere an enn flere europeiske land når det gjelder å utnytte IT til å skape nye offentlige tjenester og til å fornye offentlig sektor. Norge vil derfor ha mye å vinne gjennom et tettere europeisk samarbeid. Det å knytte seg nærmere opp mot tjenesteutvikling i land som Sverige, Finland, Danmark, Nederland og Storbritannia vil kunne være viktig både til gjensidig inspirasjon, og til utvikling av nye ideer.

På denne bakgrunn er det tatt initiativ til deltakelse i programmet basert på samfinansiering av kontingenten og andre programkostnader mellom Samferdselsdepartementet og Moderniseringsdepartementet.

Programkategori 01.10 Fylkesmannsembetene

Utgifter under programkategori 01.10 fordelt på kapitler

(i 1 000 kr)					
Kap.	Betegnelse	Regnskap 2003	Saldert budsjett 2004	Forslag 2005	Pst. endr. 04/05
1510	Fylkesmannsembetene, jf. kap. 4510	1 163 421	995 562	1 026 592	3,1
	Sum kategori 01.10	1 163 421	995 562	1 026 592	3,1

Inntekter under programkategori 01.10 fordelt på kapitler

(i 1 000 kr)					
Kap.	Betegnelse	Regnskap 2003	Saldert budsjett 2004	Forslag 2005	Pst. endr. 04/05
4510	Fylkesmannsembetene, jf. kap. 1510	232 013	13 297	13 749	3,4
	Sum kategori 01.10	232 013	13 297	13 749	3,4

Hovedmål for fylkesmannsembetene

Fylkesmannen er statens fremste representant i fylket og skal arbeide for at Stortingets og regjeringens vedtak, mål og retningslinjer følges opp regionalt og lokalt. På vegne av flere departementer ivaretar fylkesmannsembetene oppgaver på sentrale samfunnsområder. Oppgavene er knyttet til iverksetting og oppfølging av Regjeringens sektorpolitikk på fagområdene som er nærmere omtalt i de respektive fagproposisjoner.

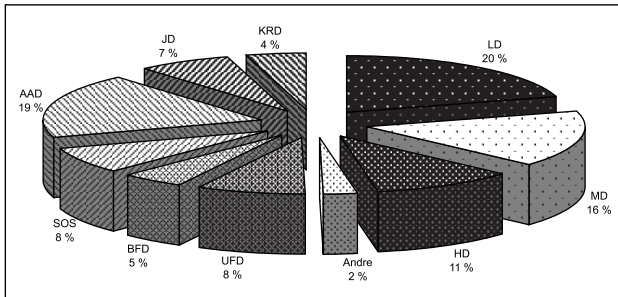
Fylkesmannsembetene utfører viktige rettssikkerhetsoppgaver gjennom tilsynet med deler av kommunenes og fylkeskommunenes tjenesteproduksjon og gjennom lovlighetskontroll med kommunale vedtak og klagesaksbehandling av kommunale enkeltvedtak.

Alle vesentlige styrings- og oppfølgingsoppgaver overfor kommunene er i dag samlet i fylkesmannsembetene. Fylkesmannen har en viktig funksjon som bindeledd mellom stat og kommune og skal legge til rette for dialog og samarbeid mellom nivåene om gode og helhetlige løsninger. Fylkesmannsembetet er således et utviklings- og kompetanseorgan som skal stimulere til samarbeid og

fellestiltak både i kommunene og i regional statlig forvaltning.

Fylkesmannsembetets rolle og utvikling skal fortsatt være forankret i arbeidet med å utvikle en desentralisert forvaltning som ivaretar viktige verdier som hensynet til det lokale folkestyret og enkeltmenneskets rettssikkerhet.

Fylkesmannen er gitt et særskilt ansvar for å samordne statlig virksomhet i fylket der dette er nødvendig, enten av hensyn til samordning mot kommunesektoren eller som del av en kostnadseffektiv og enhetlig statlig forvaltning regionalt. Med bakgrunn i de siste års endringer i den regionale statsforvaltningens administrative inndeling, er det ikke lenger fylket som er den viktigste regionale inndelingsenhet. Denne utviklingen gjør at fylkesmannens samordningsansvar blir mer ressurskrevende, samtidig som det er grunn til å anta at behovet for samordning er blitt større. Det er et viktig mål for Regjeringen å sikre at borgerne får en enklere hverdag i møtet med den statlige forvaltningen. Fylkesmannen har her et viktig ansvar for å sikre at den statlige virksomhet er samordnet og organisert slik at den ikke kompliserer den enkeltes møte med forvaltningen.

Figur 3.3 Årsverk fordelt etter departementsområde.

Boks 3.1 Fylkesmannsembetene:

- Utfører oppgaver for 12 departementer og 6 direktorater/tilsyn.
- Har om lag 2400 tilsatte som utfører om lag 2200 årsverk.
- 10 av 18 fylkesmenn er kvinner, mens 33 pst. av øvrig ledelse i fylkesmannsembetene er kvinner.
- Fikk om lag 270 000 nye saker i 2003.
- Registrerte om lag 800 000 dokumenter i 2003.
- Har en gjennomsnittlig saksbehandlingstid på klagesaker etter sosialtjenesteloven på om lag 2 måneder.
- Har en gjennomsnittlig saksbehandlingstid på klagesaker etter plan- og bygningssloven på om lag 4 måneder.

Modernisering av offentlig sektor

Regjeringen vil også i 2005 styrke fylkesmannsembetenes arbeid med omstilling og modernisering i kommunene. Fylkesmannsembetenes kontakt med kommunene skal være basert på dialog og partnerskap. Embetene bistår i kommunale omstillingsprosesser bl.a. ved å orientere om mulige omstillingsløsninger for den enkelte kommune. Bruk av skjønnsmidler til kommunene er et annet sentralt virkemiddel for embetene i moderniseringsarbeidet. Det vil være særlig viktig å følge opp kommuner som er kommet i en vanskelig økonomisk situasjon og som henvender seg til fylkesmannsembetet om tildeling av skjønnsstilskudd (ROBEK-kommuner).

Fylkesmannens kunnskap om lokale forhold gjør at embetet kan legge til rette for samarbeid på nye områder og med nye parter, herunder det lokale næringslivet.

Moderniseringsarbeidet legger vekt på at bedriftenes verdiskaping er grunnlaget for vår samlede velferd, og at en godt fungerende offentlig

sektor fremmer verdiskaping i næringslivet. Et eksempel på dette er prosjektet Stat-Næringsliv i Vestfold. Som ledd i moderniseringsarbeidet hos fylkesmennene, legges det vekt på at lokal kunnskap, arenabygging og raske beslutninger i den statlige forvaltningen skal være et konkurransefortrinn for næringslivet.

Regjeringen tar sikte på å legge frem en stortingsmelding om samordning av Aetat, trygdeattesten og sosialtjenesten i inneværende stortingsperiode. Fylkesmannsembetene har en viktig rolle når det gjelder å informere og legge til rette for gjennomføring av den grunnleggende reformen på velferdsområdet.

Regjeringen viderefører Landbruk Pluss-satsingen for å modernisere landbrukspolitikken. Formålet er å legge til rette for utvikling av ny aktivitet og attraktive bosteder, parallelt med strukturendringene i landbruket. Fylkesmannen har det regionale koordineringsansvaret for realiseringen av Landbruk Pluss. Grunnlaget for å nå målene med Landbruk Pluss ligger i kunnskap og lokalt engasjement. Dette forutsetter forenkling og modernisering av virkemidlene, og økt lokal tilpassing og desentralisering av gjennomføringen.

Fylkesmannens tilsynsansvar – særlige områder

Regjeringen har oppnevnt et utvalg til gjennomgang av statlig tilsyn med kommuner og fylkeskommuner. Utvalget avsluttet sitt arbeid i september 2004. Stortinget vil bli forelagt saken på egnet måte etter ekstern høring av utvalgets utredning.

Regjeringen vil fortsatt arbeide med å sikre fylkesmannsembetenes kompetanse, metodikk og rutiner når det gjelder tilsynsarbeid i barneverninstitusjoner i 2005. Et fortsatt individtilsyn og et mer systematisk tilsyn med institusjonene vil være viktige bidrag til et mer helhetlig tilsyn med ivaretagelsen av den enkeltes rettssikkerhet. Opplæring av ansatte i systemrevisjon prioriteres og videreføres i 2005 som ledd i en bedre samordning og effektivisering av fylkesmannsembetenes tilsynsvirksomhet på området. Disse tiltakene er bl.a. iverksatt for å følge opp Riksrevisjonens gjennomgang av deler av oppfølgings- og tilsynsoppgavene i barnevernet.

Regjeringen vil øke tilsynet med prioriterte helse- og miljøfarlige kjemikalier og farlig avfall i 2005. Fylkesmannen har en viktig rolle i dette bl.a. gjennom deltakelse i landsomfattende aksjoner. Tilsynsvirksomheten på forurensningsområdet skal styrkes når myndighetsutøvelsen forenkles ved overgang fra enkeltvis utslippstillatelser til standardkrav i forskrifter. Det skal reageres raskt og strengt på alvorlige brudd på forurensningsloven eller produktkontrollloven.

Saksbehandlingstid

Stortinget behandlet i 2002 Riksrevisjonens undersøkelse av fylkesmennenes behandling av klagesaker etter plan- og bygningsloven og sosialtjenesteloven. Det ble rettet kritikk særlig av saksbehandlingstiden, som for begge lovområder betydelig oversteg målet i de årlige tildelingsbrev til fylkesmennene om tre måneders maksimal saksbehandlingstid. Siden 2002 har de ansvarlige departementer og fylkesmennene selv hatt betydelig oppmerksomhet omkring saksbehandlingstid og en rekke sentrale og fylkesvise tiltak har blitt iverksatt for å redusere denne.

Rapportering viser at behandlingstiden fylkesmennene sett under ett fra 2002 til 2003 er redusert med 1/3 for saker både etter sosialtjenesteloven og plan- og bygningsloven. I samme periode har antallet saker til behandling økt med 32 pst. for saker etter sosialtjenesteloven og med 4 pst. for saker etter plan- og bygningsloven. Dette innebærer at de tiltak som allerede er satt i verk, har virket positivt. Situasjonen er likevel ikke tilfredsstillende. For saker etter sosialtjenesteloven og plan- og bygningsloven er behandlingstiden i gjennomsnitt henholdsvis to og fire måneder. På sosialtjenesteområdet er det kun to fylkesmannsembeter som har lengre behandlingstid enn tre måneder, mens det på plan- og bygningsområdet er hele 11. Rask behandlingstid for klager på disse områdene er svært viktig både for de enkeltmennesker som berøres og for næringslivet.

For å ytterligere redusere behandlingstiden har Moderniseringsdepartementet iverksatt en egen tiltaksplan overfor fylkesmennene. Målet er at ingen av fylkesmennene skal ha lengre gjennomsnittlig saksbehandlingstid for klager etter sosialtjenesteloven og plan- og bygningsloven enn høyst tre måneder innen 30.04.2005.

Elektronisk embetsoppdrag og rapportering

Som ledd i arbeidet med å forenkle styringen av fylkesmannsembetene la departementet i 2004 ut totaloversikten over embetenes oppgaver i en elektronisk søkbar oppgavekatalog kalt embetsoppdraget. Hensikten er å lette oppgaveløsningen ved å systematisere embetenes omfattende portefølje slik at ledelse og saksbehandlere lett kan identifisere oppdragene og finne nødvendig bakgrunnsinformasjon. Embetsoppdraget skal forbedres ytterligere i 2005. Med utgangspunkt i embetsoppdraget utarbeides det et elektronisk rapporteringssystem som gjøres gjeldende fra 2005. Målet er å forenkle innrapporteringen av både økonomiske data og resultatoppnåelse på fagområdene og gi en systematisk

sammenligning av embetenes saksbehandlingstid. Videre forventes elektronisk embetsoppdrag og rapportering å frigjøre ressurser til andre pålagte oppgaver i embetene. Det elektroniske embetsoppdraget og elektronisk rapportering vil også bidra til å forenkle og redusere saksbehandlingstiden.

Fylkesmannsembetenes tverrgående oppgaveområder

Samordning og veiledning

På fylkesplanet er fylkesmannen det sentrale samordningsorganet for statlige etater med styringsoppgaver overfor kommunene. Dette skal sikre at de ulike delene av regional statsforvaltning tar hensyn til helheten i kommunens virksomhet.

Fylkesmannen informerer om plikter og om hvilken frihet kommunene har ved iverksetting av statlig politikk. Fylkesmannen har ansvaret for å bidra med kunnskap om bruk av lover og å gi rettleiding om generell saksbehandling slik at kvaliteten i saksbehandlingen sikres, tilrettelegge for erfaringsutveksling mellom kommunene og interkommunal samordning.

En stor del av de regional- og distriktpolitiske utviklingsmidlene er nå desentralisert til fylkeskommunene. Siktemålet er brede regionale partnerskap, der næringsliv, ulike offentlige etater, kommuner, sektormyndigheter og det sivile samfunn går sammen for å etablere utviklingsstrategier som alle deltakerne kan identifisere seg med og forplikte seg til. Fylkesmannen spiller en viktig rolle i dette arbeidet, gjennom samordning av ulike statlige myndigheters rolle og bidrag inn i dette regionale partnerskapet. Dette gjelder innenfor viktige områder som landbruksbasert næringsutvikling, tjenestetilbud av ulike slag og innenfor miljø- og naturforvaltning. Det er en sentral politisk målsetting å få de ulike bidragsyterne i de regionale partnerskapene til å utforme felles strategier for regional utvikling.

Velferd, helse og personrettet tjenesteyting.

Fylkesmannen fører tilsyn med sosiale tjenester og Helsetilsynet i fylket med helsetjenester. Formålet er å sikre forsvarlige tjenester og at sosial- og helselovgivningen for øvrig etterleves slik at befolkningens behov for tjenester ivaretas og ressursene utnyttes godt. Helsetilsynet i fylket, som er tilsynsmyndighet etter helselovgivningen, er direkte underlagt Statens helsetilsyn. Tilsynet skal harmoniseres og samordnes slik at det utøves mest mulig likt i hele landet og slik at staten opptrer samordnet overfor den enkelte kommune.

Fylkesmannen og Helsetilsynet i fylket skal i 2005 sammen gjennomføre felles tilsyn med kommunale helse- og sosialtjenester til brukere med langvarige og sammensatte behov utenfor institusjon. Videre skal Fylkesmannen gjennomføre tilsyn med rettsikkerheten ved bruk av tvang og makt overfor enkelte personer med psykisk utviklingshemming. Helsetilsynet i fylket skal gjennomføre landsomfattende tilsyn i spesialisthelsetjenesten knyttet til somatiske spesialisthelsetjenester. Tilsynet skal fokusere på forsvarlig kommunikasjon, pasientflyt og kontinuitet i tjenesten.

Arbeidet med Opptrappingsplanen for psykisk helse videreføres. Regjeringen legger til grunn at fylkesmannens oppfølging av kommunene gjennom ordningen med rådgivere i psykisk helsearbeid videreføres og intensiveres. For å nå målene i Opptrappingsplanen er det behov for en mer målrettet innsats overfor kommunene. Særlig oppmerksomhet må rettes mot å bistå kommuner som er kommet kort i gjennomføringen av Opptrappingsplanen. En målsetting er at minimum 20 pst. av innsatsen rettes mot barn og unge.

Regjeringen legger til grunn at fylkesmannens innsats med å overvåke og iverksette rekrutteringsplanen for helse- og sosialpersonell 2003–2006 fortsetter, med sikte på at det til enhver tid er tilstrekkelig tilgang på helse- og sosialpersonell i kommunene.

Ordningen med statlige stimuleringsmidler til etablering og drift av regionale partnerskap om folkehelsearbeidet utvides til å gjelde flere fylker i 2005. Fylkesmannen deltar i partnerskapene som pådriver og faglig bidragsyter i det tverrsektorielle folkehelsearbeidet både på lokalt og regionalt nivå.

Oppvekst og utdanning

Fylkesmennene følger opp nasjonal politikk knyttet til barn og unges oppvekst, forestår nødvendig samordning og iverksetter rettssikkerhetstiltak på regionalt nivå. Barn og unges oppvekst- og levevilkår må ses i sammenheng med opplæring, helse og miljø. Tverrsektorielt samarbeid, samordning over etats- og profesjonsgrenser i forhold til barn og unges vilkår er en forutsetning for å få til helhetlige, gode og varige løsninger for barn og unge lokalt. Kommunene må på denne bakgrunn fortsatt motiveres til å videreutvikle samarbeidet mellom institusjoner som barnehage, barnevern, helsestasjon og skole, noe som vil bidra til en bedre ressursutnyttelse og forebygge sosiale problemer blant barn og unge.

Regjeringens viktigste mål i barnehagepolitikken er å sikre barnehageplass til alle som ønsker det. Gjennom oppfølging av barnehageforliket er det innført maksimalpris på foreldrebetalingen fra

01.05.2004. I 2005 vil Regjeringen sette økt fokus på barnehageutbygging. Fylkesmennene har en sentral rolle i oppfølging og gjennomføring av barnehageforliket.

De omfattende endringer av juridisk og økonomisk art som er gjennomført og skal gjennomføres i barnehagesektoren medfører økt behov for informasjon, veiledning, oppfølging og kontroll overfor kommunesektoren. Fylkesmennene skal i 2005 fortsatt prioritere innsats overfor kommunene. Barne- og familiedepartementet arbeider med å revidere barnehageloven, og planlegger å legge frem odelstingsproposisjon våren 2005. Eventuelle endringer i barnehageloven vil få konsekvenser for fylkesmennenes informasjons- og veiledningsarbeid overfor kommunene.

Regjeringen vil fortsatt legge stor vekt på å forbedre barneverntjenestens evne og mulighet til å sette inn egnede tiltak i saker vedrørende omsorgssvikt, overgrep, adferdsproblemer og sosiale og emosjonelle problemer hos barn og unge. Fylkesmennene har ansvar for å følge opp barneverntjenestene i kommunene etter barnevernlovens bestemmelser.

Et mer systematisk tilsyn med den kommunale barnevernvirksomheten vil prioriteres i 2005. Dette vil skje i tråd med de vedtak og forventninger som følger av Stortingets behandling av Riksrevisjonens undersøkelse av oppfølging og tilsyn i barnevern, Dokument nr 3:10 (2002–2003).

Oppfølging av Stortingets behandling av St.meld. nr. 30 (2003–2004), Kultur for læring, jf. Innst.S. nr. 268 (2003–2004), vil stå sentralt i arbeidet fremover med å heve kvaliteten i grunnopplæringen. I dette arbeidet skal fylkesmannsembetene medvirke til samarbeid mellom ulike aktører for å støtte opp under kompetanseheving for lærere og skoleledere.

For å sikre en likeverdig opplæring i alle deler av landet føres det tilsyn med at grunnopplæringen drives i overensstemmelse med opplæringsloven med tilhørende forskrifter. Fylkesmannsembetene har en sentral rolle i gjennomføring av det statlige tilsynet.

I 2005 vil Regjeringen særlig rette oppmerksomhet mot skoler og skoleeiere der fylkesmannsembetene blant annet på grunn av opplysninger om ressursbruk, eller antall enkeltvedtak om spesialundervisning, kan ha grunn til å tro at elevenes rettigheter ikke er oppfylt. Videre skal embetene følge opp skoler og skoleeiere som oppnår mindre gode resultater fra det nasjonale kvalitetsvurderingssystemet knyttet til læringsutbytte.

Regional planlegging og arealpolitikk.

Fylkesmannen har ansvaret for å gi fylkeskommuner et helhetlig bilde av statens forventninger og

krav til det regionale nivået i planleggingen for de sektorområder som er tillagt fylkesmannen. Fylkesmannen påser at andre statlige, regionale aktører på samme måte bidrar i planleggingen. Fylkesmannen bidrar til at det utarbeides regionale planer som inneholder en helhetlig virkemiddelstrategi, samt integrering av verneplanarbeidet i arealplanleggingen. Fylkesmannen og regionale statsetater deltar i ulike partnerskap for å stimulere den regionale utviklingen.

Regjeringen ønsker å forsterke måloppnåelsen og synliggjøre kommunenes handlingsrom på plan- og miljøområdet gjennom fylkesmannens kompetanseoppbygging overfor prioriterte kommuner.

Regjeringen vil ha økt fokus på å hindre nedbygging av viktige landbruksareal, herunder både jordressurser og kulturlandskap av nasjonal og regional verdi. Fylkesmannen skal i denne sammenheng arbeide for at landbruksarealenes verdi blir satt på politisk dagsorden i kommunene, og dermed bidra til å unngå omdisponering av viktige landbruksareal.

Fylkesmannen har et særskilt ansvar for at nasjonal politikk formidles og ivaretas i behandlingen av kommunale planer, og bidrar til samordning av statlige interesser i kommuneplanleggingen. Regjeringen vil overfor fylkesmennene prioritere at by- og tettstedsområder utvikles og planlegges i samsvar med St.meld. nr. 23 (2001–2002) Bedre miljø i byer og tettsteder. Regjeringen ønsker en mer offensiv strandsonopolitikk. Fylkesmennene skal bidra til gjennomføring av dette. Regjeringen skal i 2005 iverksette den europeiske landskapskonvensjonen som også vil ha betydning i regional og lokal planlegging.

Fylkesmannen arbeider for å redusere sårbarheten i fylket og bidrar til at forebyggende samfunnsikkerhet og helsehensyn i sterkere grad trekkes inn i areal- og samfunnsplanleggingen. Videre sikrer fylkesmannen at langsiktige ressurs- og miljøhensyn og landbrukets arealinteresser, herunder reindriften, ivaretas i plansammenheng og enkeltsaker. Fylkesmannen påser at Regjeringens politikk på barne- og ungdomsområdet følges opp i kommunenes planlegging og har ansvar for at barnerepresentasjonsordningen er gjennomført i kommunene.

Fylkesmannen har ansvar for å ivareta og formidle nasjonale mål for bygningspolitikken. En prioritert oppgave i 2005 er å arbeide for å øke kvaliteten i byggverk med hensyn til estetikk, helse, miljø, tilgjengelighet, bruk og sikkerhet. Arbeidet skal være basert på prinsippene i universell utforming.

Naturressursforvaltning

For å nå de nasjonale målene innen miljøvern og landbruk har fylkesmannen en sentral rolle i forhold til samarbeid og samordning med andre sektorer. Fylkesmannens oppgaver er knyttet til å sikre verdier som er viktig for bevaring av livsmiljøet, og gjennomføring av Regjeringens strategier for natur- og kulturlandskap. Regjeringen prioriterer vern av biologisk mangfold. Tempoet i verneplanarbeidet opprettholdes. Villaksen skal sikres gjennom etablering av laksevassdrag og laksefjorder, jf. St.prp. nr. 79 (2001–2002) om nasjonale laksevassdrag. Fylkesmannen vil få en viktig rolle i implementering av ordningen.

Det skal opprettes egne regionale rovviltnemnder i åtte regioner basert på dagens fylkesgrenser. Et fylkesmannsembete i hver region skal være sekretariat for rovviltnemndene. Fylkesmannen skal fatte enkeltvedtak knyttet til felling av rovvilt innenfor de rammer rovviltnemndene setter. Fylkesmannen får også et ansvar knyttet til en økt samordning av landbrukspolitiske, reindriftspolitiske og miljøpolitiske virkemidler på regionalt nivå i områder hvor det kan oppstå konflikt mellom beiteinteresser og vern av rovvilt.

Regjeringen vil hindre spredning av PCB og andre miljøgifter fra forurensede sedimenter og forurenset grunn. I arbeidet med forurensede sedimenter skal fylkesmannsembetene utarbeide tiltaksplaner i løpet av 2005 for de høyest prioriterte områdene. I arbeidet med forurenset grunn skal embetene innenfor sitt myndighetsområde gi pålegg om undersøkelser og tiltak som sikrer at oppsatte mål nås i løpet av 2005.

Informasjonsformidling og -forvaltning

Internett er en sentral informasjonskanal for fylkesmannsembetene og www.fylkesmannen.no rangeres høyt på offisielle målinger. Det er Regjeringens ambisjon at informasjonen fortsatt skal være av høy kvalitet, både i innhold og utforming. Informasjon er et prioritert virkemiddel innen flere sektorer, bl.a. innen miljø og landbruksforvaltning. Fylkesmannen bidrar her med miljø og geodata samt formidling av kunnskap om utvikling i miljøstatus og arealbruk, bl.a. via fylkesvise Miljøstatus på internett, jf. www.miljostatus.no. Interaktive tjenester vil bli forsøkt innført dersom det kommer en løsning for digital signatur i offentlig sektor.

For å bedre beslutningsgrunnlaget internt i forvaltningen og utvikle brukerkontakten, vil Moderniseringsdepartementet legge til rette for at embetene i større grad kan ta i bruk stedfestet informasjon (kart) og geografiske informasjonssystemer i

sitt arbeid, i tråd med Regjeringens målsettinger i St.meld. nr. 30 (2002–2003) Norge digitalt – et felles fundament for verdiskaping.

Innovasjon og verdiskaping

Regjeringen ser fylkesmannen som en viktig aktør når det gjelder å legge til rette for innovasjon og næringsutvikling. Dette skal bl.a. skje gjennom etablering av ulike partnerskap, f.eks. med Innovasjon Norge og fylkeskommunen.

På landbruksområdet har embetene et særskilt samordningsansvar for utarbeidelsen av regionale strategier for landbruksbasert næringsutvikling, jf. St. prp. nr. 66 (2003–2004) Om jordbruksoppkjøret 2004. Fylkesmannen skal gjennom de regionale strategiene for næringsutvikling inkludere kommunene som landbrukspolitisk aktør. Fylkesmannen skal gjennom sitt arbeid med miljøprogram og strategier for næringsutvikling ha et spesielt fokus på tilrettelegging for miljøbasert næringsutvikling. Fylkesmannen vil få viktige oppgaver for å sikre miljøtilpasning i forbindelse med økt turistmessig bruk av fjellområdene og i store verneområder, jf. St.prp. nr. 65 (2002–2003). Fylkesmannen fungerer som et kompetansesenter innen miljøvern- og landbruksområdet og bidrar med støttefunksjoner overfor kommunene.

I tillegg skal fylkesmannen bidra til at utviklingen av barnehage tilbudet i kommunene koples med øvrige tiltak innenfor nyskaping i servicenæringen.

Samfunnssikkerhet og beredskap

Regjeringen arbeider gjennom fylkesmannen for å styrke samfunnets beredskap gjennom å påse at samfunnet opprettholder viktige samfunnsfunksjoner under krisesituasjoner i fred, mot terror og sabotasje og sikkerhetspolitiske kriser og krig.

Fylkesmannen har et nært samarbeid med regionale og lokale myndigheter for å styrke evnen til å samhandle og håndtere ekstraordinære påkjenninger og kriser. Fylkesmannen er pådriver for sivilt-militært samarbeid lokalt og regionalt gjennom kontakt med Heimevernet og initiativ til samordning av planer og øvelser innen totalforsvaret.

Fylkesmannens arbeid skjer gjennom veiledning, øvelser og tilsyn. Oppfølging av befolkningstette kommuner og kommuner hvor det er identifisert særskilt risiko prioriteres i 2005. For å videreutvikle kvaliteten og fremme kostnadseffektivt arbeid med samfunnssikkerhet og beredskap, skal særskilte risikoforhold identifiseres, og de samlede beredskapsressursene i fylket ses i sammen-

heng. Dette vil bidra til å oppnå en best mulig beredskap overfor kriser og alvorlige ulykker. Fylkesmannen skal særskilt prioritere å være veileder og pådriver for at kommunene skal arbeide systematisk med forebyggende samfunnssikkerhet, herunder motivere til interkommunalt samarbeid.

Moderniseringsdepartementets styringsansvar for fylkesmannsembetene

I Regjeringens moderniseringsarbeid står desentralisering og delegering sentralt. I et system med mål- og rammestyring er det nødvendig å delegerer fullmakter til underliggende virksomheter, spesielt innenfor det administrative området. Moderniseringsdepartementets ansvar som etatsstyrer skal derfor rettes inn mot tilrettelegging, sikring og kontroll av kvalitet i styringssystemer, organisasjonsutvikling og for øvrig et generelt ansvar for de administrative rammebetingelsene i embetene.

Fylkesmannsembetenes delmål og hovedarbeidsoppgaver for kongehuset og fagdepartementene

Kongehuset

- Forberedelse av saker om ordenstildeling.
- Tilrettelegging og gjennomføring av kongelige besøk.

Arbeids- og sosialdepartementet

- Føre tilsyn med sosialtjenesten.
- Behandle klagesaker etter sosialtjenesteloven.
- Veiledning og informasjon for å bidra til at det fattes rettsriktige og forsvarlige avgjørelser i kommunene.
- Informasjon, råd, veiledning og kompetanseutvikling på aktuelle prioriterte fagområder innenfor de ulike satsingsområdene, herunder Tiltaksplan mot fattigdom, Handlingsplan mot rusmiddelproblemer, Samordning mellom Aetat, trygd og sosialtjenesten og Nedbygging av funksjonshemmedes barrierer.

Barne- og familiedepartementet

- Råds-, utviklings-, veilednings- og opplæringsoppgaver særlig overfor kommunesektoren innen barnehagefeltet, barnevern og gjeldsrådgivning.
- Føre tilsyn med barnevern, familievern og barnehager.
- Lovpålagte oppgaver blant annet etter barnehageloven, barneloven og ekteskapsloven.
- Klagebehandling av kommunale vedtak etter barnehageloven og barnevernloven.

- Forvaltning av tilskuddsordninger spesielt knyttet til drift og utbygging av krisetiltak og barnehager, herunder fordeling av skjønnsmidler for å utjevne kostnadsforskjeller mellom kommuner når det gjelder barnehager.
- Pådriver- og tilretteleggerrolle for Regjeringens arbeid for full likestilling mellom kjønnene.

Helse- og omsorgsdepartementet

- Føre tilsyn med helse- og omsorgstjenesten.
- Behandle klager etter rettighetsbestemmelser i helse- og sosiallovgivningen og tilsynssaker som gjelder spørsmål om svikt i helse- og omsorgstjenesten.
- Bidra i arbeidet med Opptappingsplan for psykisk helse.
- Gi råd og veiledning til helse- og omsorgstjenesten om gjeldende lovgivning og ved gjennomføring av nasjonale handlingsplaner og strategier.
- Bidra til at kommunene gjennom fastlegeordningen tilplikter legene å delta i allmennmedisinsk offentlig legearbeid.
- Bidra til å koordinere folkehelsearbeidet regionalt og lokalt.
- Videreføre og videreutvikle lokalt forebyggende arbeid innen tobakk, ernæring og fysisk aktivitet som er igangsatt på kommunalt og regionalt plan gjennom nasjonal kreftplan.
- Veilede og følge opp at kommunene utarbeider beredskapsplaner for helse- og sosialtjenester de er ansvarlige for. Spesielt vekt legges på smittevernarbeid.
- Følge opp og avgi rapport om den videre utbygging og gjennomføring av handlingsplan for eldreomsorgen i kommunene frem til og med 2006.
- Oppfølging av avtalen mellom Regjeringen og Kommunenes Sentralforbund om kvalitetsutvikling innenfor pleie- og omsorgstjenesten herunder økt kunnskap om saksbehandling og fokus på lederutvikling i helse- og sosialtjenesten.
- Bidra til iverksetting av Rekrutteringsplan 2003–2006 med tiltak for å kvalifisere ufaglærte i pleie- og omsorgstjenesten.

Justisdepartementet

- Ivareta forebyggende samfunnssikkerhet i planlegging etter plan- og bygningsloven.
- Samordne behandlingen av beredskapsspørsmål og -planer innen blant annet miljø-, landbruk-, og helse- og sosialsektorene for kommuner og regionale etater, herunder veilede i

utarbeiding av kriseplaner og planer for informasjonsberedskap.

- Ta initiativ for å koordinere sivilt-militært samarbeid i fylket.
- Ha krise- og beredskapsplaner for å ivareta det regionale samordningsansvaret og koordinere en eventuell krise, samt ha en øvet kriseorganisasjon.
- Gjennomføre beredskapsøvelser for ledelsen i kommunene.
- Bistå kommunene ved kartlegging av aktuelle hendelser og veilede om forebyggende samfunnssikkerhet, herunder ha oversikt over viktige sikkerhetsmessige utfordringer i fylket knyttet til arealbruk og særskilte hendelser.
- Bidra i bevisstgjøring av kommunene om deres rolle ved større hendelser og kriser i fred, og synliggjøre viktigheten av å ha kunnskap om og oversikt over offentlige og private lokale ressurser.
- Føre tilsyn med kommunenes arbeid med samfunnssikkerhet og beredskap.
- Motivere kommunene til interkommunalt samarbeid for å ivareta samfunnssikkerhet og beredskap på en kvalitativ og effektiv måte.
- Tilsynsoppgaver i forhold til vergemål, overformyndier og forliksrådet.
- Rettshjelpsoppgaver som omfatter vedtak overfor enkeltmennesker etter rettshjelpsloven, navneloven og tomtefesteloven.

Kommunal og regionaldepartementet

- Støtte opp om kommunenes omstillings- og moderniseringsarbeid.
- Tilsyn og kontroll av kommunenes budsjett og økonomiforvaltning, inkludert lovlighetskontroll av årsbudsjett og økonomiplan for kommuner som står oppført i Register for betinget godkjenning og kontroll (ROBEK).
- Veiledning om kommuneproposisjonen/statsbudsjettet og regelverk inkludert KOSTRA.
- Fordeling av skjønnsmidler til kommunene.
- Samordning av regional statsforvaltning i forhold til både kommunene og de regionale partnerskapene innen regional utvikling. Dette innebærer bl.a. å bidra i arbeidet med regional planlegging.
- Behandling av klagesaker etter plan- og bygningsloven, oereigningsloven, lov om kommunal forkjøpsrett, eierseksjonsloven og lov om introduksjonsordning for nyankomne innvandrere.
- Foreta lovlighetskontroll etter kommuneloven av kommunale vedtak etter klage eller av eget tiltak.

- Oppgaver etter valgloven, inndelingsloven og lov om norsk riksborgarrett.
- Forvaltningsansvaret for tilskuddsordningen til norskopplæring for voksne innvandrere.
- Behandle klager over kommunale og fylkeskommunale vedtak om dokumentinnsyn.

Landbruks- og matdepartementet

- Være aktiv i å skape arenaer der fylkesmannen, fylkeskommunene, kommunene, Innovasjon Norge, andre statlige aktører og næringslivet kan møtes og gjensidig utveksle erfaringer, gi tilbakemeldinger og formidle kunnskap om entreprenørskap, innovasjon og næringsutvikling i bred forstand.
- Formidle nasjonal landbrukspolitikk og være et utviklings- og kompetanseorgan generelt og for kommunene spesielt innen fagområdet.
- Koordinere arbeidet med utvikling og gjennomføring av regionalt miljøprogram og regional strategi for landbruksbasert næringsutvikling, jf. Landbruk Pluss.
- Være pådriver i regional og kommunal planlegging og se til at nasjonale mål om vern av jordsmonnet, kulturlandskap og landbrukets interesser for øvrig blir ivaretatt.
- Være sekretariat for fylkeslandbruksstyret.

Miljøverndepartementet

- Naturforvaltning
 - Gjennomføring av nasjonalparkplanen, marin verneplan, nytt skogvern og slutføring av fylkesvise verneplaner, samt forvaltning av verneområdene.
 - Kartlegging av biologisk mangfold, veilede kommuner, innhenting og kvalitetssikring av data.
 - Bidra til å ivareta viktige miljøverdier gjennom bl.a. plan- og bygningsloven og annen sektorlovgivning.
 - Forvaltning av vilt- og innlandsfisk, herunder forvaltning av truede og sårbare arter.
- Forurensing
 - Myndighetsutøvelse overfor kommunale avløp, avfallsvirksomheter, havbruksnæringen og ulike industribransjer.
 - Utøve tilsyn med tillatelser og forskrifter etter forurensningsloven og produktkontroll-loven.
 - Gjennomføre grunnforurensningsprosjektet og fase 1 av tiltaksplanarbeidet for forurensete sedimenter.
- Regional planlegging

- Formidle nasjonal politikk og sikre at hensynene til blant annet bymiljø, allment friluftsliv, landskap, biologisk mangfold, støy og lokal luftforurensning blir ivaretatt.
- Behandle klagesaker og veilede om riktig bruk av plan- og bygningsloven, med særlig vekt på de nye lov- og forskriftsendringene
- Påse at enkeltsaker behandles i tråd med overordnede rammer, f.eks. strandsonen.
- Arbeid med EUs rammedirektiv for vann.
- Miljøinformasjon
 - Innhente, forvalte og videreformidle miljødata, samt skape forståelse for vedtak som fattes.
 - Sørge for lett tilgjengelig beslutningsgrunnlag og allmennhetens rett til miljøinformasjon.
- Internasjonalt miljøvernssamarbeid
 - Delta i regionalt miljøvernssamarbeid med Sverige, Finland og Russland. Arbeidet i Barentsrådet, Barents regionråd, Nordkalottrådet og den norsk- finske grensevassdragskommisjonen er høyt prioritert.

Utdannings- og forskningsdepartementet

- Utøve tilsyn, lovlighetskontroll og behandle klagesaker.
- Følge opp regionalt arbeid med det nasjonale kvalitetsvurderingssystemet.
- Gi informasjon og veiledning til lokale skoleeiere og allmennheten om intensjoner, prinsipper og mål i den nasjonale utdanningspolitikken, lov- og regelverk.
- Bidra til kvalitetsutviklingsarbeid og til kompetanseheving av lærere, skoleledere og andre i samarbeid med skoleeier, jf. St.meld. nr. 30 for 2003–2004 Kultur for læring.
- Stimulere til tverretattlig og tverrfaglig samarbeid som omfatter barn, oppvekst og opplæring samt å etterspørre i hvilken grad slikt samarbeid skjer på lokalt nivå.

Rapport 2003

Barne- og familiedepartementet

Fylkesmennene har i 2003:

- Informert og veiledet om nasjonal barnehagepolitikk gjennom nettverksamlinger, kommunemøter og konferanser. Utvikling av kommunenes rolle som barnehagemyndighet har vært et viktig tema i møter med kommunene.
- Kartlagt barnehagesituasjonen i eget fylke og utarbeidet statusrapporter/tilstandsrapporter som er formidlet til kommunene og Barne- og familiedepartementet.

- Slutført arbeidet med den treårige kvalitetssatsingen «Den gode barnehagen» i landets kommuner og barnehager.
- Gjennomført tilsyn ved offentlige og private barneverninstitusjoner og med den kommunale barneverntjenesten. Flere embeter har hatt ressursmessige problemer med å gjennomføre barnevernlovens krav om antall tilsyn, men alle institusjoner har fått tilsyn.
- I samarbeid med Barne- og familiedepartementet: utviklet tilsynsmetodikk basert på systemrevisjonsmetoden, deltatt i opplæring i systemrevisjon og igangsatt arbeidet med en veileder i systemrevisjon.
- Bistått med kartlegging av det kommunale tilskuddet til krisetiltak.

Justisdepartementet

Fylkesmennene har i 2003:

- Arbeidet med forebyggende samfunnssikkerhet gjennom informasjon og dialog, herunder påsett at forebyggende samfunnssikkerhet ivaretas i konsekvensutredninger og i kommunal arealplanlegging.
- Ivaretatt samordningsansvaret innen regional krisehåndtering gjennom oppdatering av beredskapsplaner, øvelser i egen kriseorganisasjon og møter i fylkesberedskapsrådene og atomberedskapsutvalgene.
- Gjennomført øvelser med kriseledelsen i 114 kommuner, som tilfredsstillende kravet om øvelser i seks kommuner.
- Gjennomført tilsyn med samfunnssikkerhet og beredskap i 109 kommuner som tilfredsstillende kravet om tilsyn i ¼ av kommunene.

Kommunal- og regionaldepartementet

Fylkesmennene har i 2003:

- Arbeidet for at statlig forvaltning fungerer mest mulig samordnet i forhold til sin dialog med kommunene. Det varierer en del mht. hvor godt embetene arbeider i forhold til samordning, og embetene kan i varierende grad vise til konkrete opplegg for samordning. Fylkesmannsembetene arbeider tilfredsstillende med samordning ut fra de retningslinjer som er gitt fra Kommunal- og regionaldepartementet.
- Bistått kommunene i økonomiforvaltning. Fylkesmennene har også kontrollert og godkjent budsjettene og låneopptak i kommuner som er ført opp i Register for betinget godkjenning og kontroll (ROBEK). Andre halvår 2003 var det registrert 108 kommuner i ROBEK.

- Godkjent til sammen 235 kommunale garantier av 246 som det ble fattet vedtak om.
- Utført lovlighetskontroll av kommunale vedtak. I 2002 ble til sammen 84 saker behandlet, mens 97 saker ble behandlet i 2003. 21 kommunale vedtak ble kjent ulovlige i 2003. Kommunal- og regionaldepartementet antar at bakgrunnen for økningen i antall saker er at det var valg til kommune- og fylkesting i 2003. Konstituering etter valget genererer normalt noen flere saker til lovlighetskontroll.

Landbruksdepartementet

Fylkesmennene har i 2003:

- Arbeidet for å ivareta de nasjonale målene i landbrukspolitikken og vært ansvarlig for gjennomføringen av den nasjonale landbrukspolitikken på regionalt nivå.
- Vært utviklings- og kompetanseorgan på landbruksområdet generelt og for kommunene spesielt, herunder utviklet en grunnstruktur for forvaltningsdialogen mellom embetet og kommunene.
- Hatt møter med rådmenn og ordførere for å bidra til at landbrukspolitikken i større grad settes på den politiske dagsorden i kommunene.
- Stimulert til samarbeid og fellestiltak, innovasjon og verdiskapning gjennom nasjonale satsinger som Verdiskapningsprogrammet for matproduksjon, Verdiskapningsprogrammet for bruk og foredling av trevirke (Treprogrammet), satsing på bioenergi, utmark og reiseliv mv. Fylkesmennene har også vært aktive i prosjekter som Inn på tunet (tidligere grønn omsorg). I forbindelse med innføring av regionale miljøprogram ble det satt i gang pilotprosjekter hos fylkesmannsembetene i Hedmark og Hordaland.
- Vært pådriver for å få til et godt samspill mellom utviklingsmidlene hos Fylkesmannen og midlene hos Statens nærings- og distriktsutviklingsfond, slik at det er blitt en helhetlig forvaltning av bygdeutviklingsmidlene.
- Samarbeidet med fylkeskommuner, kommuner og annen statlig forvaltning i forbindelse med utviklingsprosjekter, fylkesplaner, kommuneplaner, landbruksplaner og strategiske næringsplaner.
- Arbeidet for å hindre at kulturlandskap gror igjen og at dyrket jord bygges ned, bl.a. gjennom dialog med kommunene, deltakelse i planprosesser og gjennom innspill vedrørende bruk av økonomiske og juridiske virkemidler.

- Hatt det regionale ansvaret for forvaltning og kontroll av de direkte tilskuddene i jord- og skogbruket. Ordningene er en del av det totale virkemiddelmiddeleapparatet.

Miljøverndepartementet

Fylkesmennene har i 2003:

- Ivaretatt arbeidet med gjennomføring av verneplaner i henhold til sentralt fastsatte retningslinjer, mål og fremdriftsplaner, og ivaretatt arbeidet med forvaltning av verneområdene.
- Ivaretatt arbeidet med rovviltforvaltningen.
- Berørte fylkesmenn har bidratt i bekjempelsen av lakseparasitten Gyrodactylus salaris.
- Formidlet og ivaretatt nasjonal politikk og bidratt til samordning av statlige interesser i behandling av kommunale planer.
- Ivaretatt arbeidet med kartlegging av biologisk mangfold i kommunene.
- Samlet inn data om inngrepsfrie områder fra kommunene, som utgjør en vesentlig del av grunnlaget for status for inngrepsfrie områder (INON) pr 01.01.2003.
- Påbegynt gjennomføringen av EU's vanddirektiv regionalt gjennom karakteriseringen av åtte vannforekomster.
- Ivaretatt rollen som forurensningsmyndighet overfor både næringslivet og kommunale virksomheter. Det har skjedd en viss økning i tilsynsaktiviteten, og fylkesmannen har bl.a. deltatt i 3 landsdekkende kontrollaksjoner. Aksjonene avdekket stort behov for oppfølging og ytterligere tilsyn.
- Gitt pålegg om opprydding og/eller undersøkelser for å gjennomføre arbeidet med å nå de nasjonale målene for forurenset grunn. Arbeidet er i rute. Når det gjelder tiltaksplaner for de mest forurensete fjordområdene, er eksisterende data sammenstilt i 2003. Sammenstillingen legger grunnlaget for utarbeidelse av de endelige tiltaksplanene innen utgangen av 2005.
- Arbeidet med innhenting, presentasjon og formidling av miljøets tilstand og utvikling.
- Vurdert konsesjonsplikt for mini- og makrokraftverk, uttak av vann til oppdrettsvirksomhet og planer for vindkraftprosjekter langs kysten.
- Berørte fylkesmenn har deltatt i internasjonalt samarbeid, særlig i Nordkalottområdet.

Sosialdepartementet og Helsedepartementet

Fylkesmennene har i 2003:

- Gjennomført 86 systemrevisjoner med kommunale sosiale tjenester hvorav 20 i samarbeid med Helsetilsynet i fylket. I tillegg er det gjennomført 229 stedlige tilsyn med rettsikkerheten ved bruk av tvang og makt overfor enkelte personer med psykisk utviklingshemming og 272 tilsyn med rusinstitusjoner. Det er avdekket mangler når det gjelder rutiner for å ivareta brukeres grunnleggende behov og ved saksbehandlingen når det gjelder tildeling av tjenester.
- Behandlet til sammen 6340 klagesaker etter sosialtjenesteloven.
- Gjennomført tilsyn med helsetjenesten.
- Drevet veiledning og informasjonsvirksomhet overfor helsetjenesten, sosialtjenesten og pleie- og omsorgstjenesten.
- Bidratt til at måltallene for utbygging av sykehjemsplasser og omsorgsboliger som er satt i handlingsplanen for eldreomsorgen, er nådd.
- Bidratt i arbeidet med Opptappingsplan for psykisk helse. Kommunene har gjennomgående fått til mye, men det er til dels betydelige variasjoner kommunene imellom. Det er eksempler på at midlene ikke nyttes i tråd med hensikten. Arbeidet med implementering av individuelle planer henger fortsatt etter. Det er derfor behov for fortsatt intensivering av fylkesmennenes arbeid på dette området.
- Bidratt til gjennomføringen av tiltakene i Rekrutteringsplan for helse- og sosialpersonell 2003–2006. Årsrapportene viser at med nåværende aktivitetsnivå vil en ikke nå målsettingen om å redusere andelen ufaglærte i tjenesten fra 23 pst. til 10 pst. i 2006.
- Veiledet enkeltkommuner. Prioriterte temaer har vært tilsyn, kontroll og statistikk.
- Bidratt til oppfølging av forebyggende arbeid innen ernæring og fysisk aktivitet under Nasjonal kreftplan.

Utdannings- og forskningsdepartementet

Fylkesmennene har i 2003:

- Gitt informasjon og veiledning til lokale skoleeiere, elever, foreldre og befolkningen generelt.
- Ført tilsyn og kontroll med at lover og annet regelverk blir fulgt, klagebehandling.
- Hatt oppgaver i forbindelse med kvalitetsutvikling i grunnsopplæringen.
- Medvirket til å gjennomføre handlingsplanen «IKT i norsk utdanning».

Kap. 1510 Fylkesmannsembetene, jf. kap. 4510

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2003	Saldert budsjett 2004	Forslag 2005
01	Driftsutgifter	968 238	994 319	1 012 810
21	Spesielle driftsutgifter	195 183	1 243	13 782
	Sum kap 1510	1 163 421	995 562	1 026 592

Allmenn omtale

Fylkesmannen er statens representant i fylket og skal arbeide for at Stortingets og regjeringens vedtak, mål og retningslinjer følges opp. Fylkesmannens oppgaver er konsentrert om:

- Ivaretagelse av rettssikkerhetsfunksjoner.
- Utøvelse av sektormyndighet.
- Samfunnsberedskap og krisekoordinering.
- Formidling av statlig politikk.
- Samordning av statlig virksomhet i fylket.

Det vises ellers til omtale under programkategori 01.10.

Budsjett**Post 01 Driftsutgifter**

Bevilgningen under kap. 1510 skal dekke ordinære lønns- og driftsutgifter for Fylkesmannsembetene.

Det er foretatt en teknisk justering på kap. 1510 post 01 knyttet opp mot oppdragsinntekter på kap. 4510. Bevilgningen er overført til kap. 1510 post 21.

Hovedportalen norge.no foreslås opprettet som egen virksomhet. Det daglige ansvar for driften av denne tjenesten overføres derfor fra fylkesmannen i Sogn og Fjordane til nytt kap. 1506 Norge.no.

Post 21 Spesielle driftsutgifter

Fylkesmannen pålegges å gjennomføre oppgaver av andre departementer i løpet av budsjettåret. Det dreier seg dels om handlingsplaner og dels om prosjekter. Etaten får overført midler til inndekning av disse utgiftene fra andre departementers budsjetter via kap. 4510 post 01 inntekter ved oppdrag og post 02 ymse inntekter.

Kap. 4510 Fylkesmannsembetene, jf. kap. 1510

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2003	Saldert budsjett 2004	Forslag 2005
01	Inntekter ved oppdrag	54 468	2 043	2 112
02	Ymse inntekter	141 849	11 254	11 637
15	Refusjon arbeidsmarkedstiltak	2 966		
16	Refusjon av fødselspenger/adopsjonspenger	11 767		
17	Refusjon lærlinger	110		
18	Refusjon sykepenger	19 721		
70	Refusjon av kontrollutgifter	1 134		
	Sum kap 4510	232 013	13 297	13 749

Post 01 Inntekter ved oppdrag

Jf. Omtale under kap. 1510 post 21.

Post 02 Ymse inntekter

Jf. Omtale under kap. 1510 post 21.

Programkategori 01.20 Fellestjenester

Utgifter under programkategori 01.20 fordelt på kapitler

(i 1 000 kr)					
Kap.	Betegnelse	Regnskap 2003	Saldert budsjett 2004	Forslag 2005	Pst. endr. 04/05
1520	Statskonsult, jf. kap. 4520	117 565	125 005	8 000	-93,6
1522	Statens forvaltningstjeneste, jf. kap. 4522	392 660	288 070	302 491	5,0
	Sum kategori 01.20	510 224	413 075	310 491	-24,8

Inntekter under programkategori 01.20 fordelt på kapitler

(i 1 000 kr)					
Kap.	Betegnelse	Regnskap 2003	Saldert budsjett 2004	Forslag 2005	Pst. endr. 04/05
4520	Statskonsult, jf. kap. 1520	38 232			
4522	Statens forvaltningstjeneste, jf. kap. 1522	117 652	18 223	18 584	2,0
	Sum kategori 01.20	155 885	18 223	18 584	2,0

Kap. 1520 Statskonsult, jf. kap. 4520

(i 1 000 kr)					
Post	Betegnelse	Regnskap 2003	Saldert budsjett 2004	Forslag 2005	
01	Driftsutgifter	104 802			
21	Spesielle driftsutgifter	12 762			
70	Tilskudd til restrukturering			8 000	8 000
71	Tilskudd til pensjon			7 505	
96	Innskudd egenkapital Statskonsult AS			109 500	
	Sum kap 1520	117 565	125 005	8 000	

Allmenn omtale

Statskonsult ble ved vedtak i Stortinget 11.12.2003 omdannet til et heleid statlig aksjeselskap med virkning fra 01.01.2004. Det tidligere Statskonsults eiendeler, rettigheter og forpliktelser ble overført som helhet til Statskonsult AS som statens tings-

innskudd, jf. St.prp. nr. 1 (2003–2004) og Innst.S. nr. 2 (2003–2004). Stortinget vedtok også å videreføre rettigheter til fortrinnsrett og ventelønn for de ansatte i Statskonsult ved overføringstidspunktet i en periode på tre år, jf. Ot.prp. nr. 5 (2003–2004) og Innst.O. nr. 43 (2003–2004).

Budsjett**Post 70 Tilskudd til restrukturering**

Regjeringen legger stor vekt på at selskapet etableres med en sunn økonomisk og bemanningsmessig basis, slik at det blir i stand til å tilpasse seg markedsmessige rammevilkår, og at det gis betingelser på linje med konkurrerende selskaper. Regjeringen forutsetter at omstruktureringen av selskapet skal være gjennomført innen 2006. Det er lagt til grunn et tilskudd på anslagsvis inntil 25 mill. kroner, eksklusiv ventelønn, til dekning av restrukturingskostnader i perioden 2004–2006, jf. St.prp. nr. 1 (2003–2004). For 2005 foreslås det bevilget 8 mill. kroner.

Dette skal være øremerkede midler, bl.a. til avgangsstimulerende tiltak som for eksempel slutt-pakker. Regjeringen forutsetter at tiltakene skjer i selskapets regi.

Rapport

Statskonsult har bidratt til moderniseringsarbeidet i offentlig forvaltning gjennom oppdrag og egeninitierte tiltak innenfor styring og resultatorientering, omstilling, IKT i forvaltningen, personal- og ledelsesutvikling og internasjonalisering. Arbeidet har skjedd i form av bl.a. utredninger, rapporter, veiledninger og rådgivning rettet mot statlige virksomheter og kompetanseutvikling for statsansatte.

Kap. 4520 Statskonsult, jf. kap. 1520

(i 1 000 kr)				
Post	Betegnelse	Regnskap 2003	Saldert budsjett 2004	Forslag 2005
02	Andre inntekter	580		
03	Inntekter fra prosjektoppdrag	903		
04	Refusjon – oppdrag	81		
05	Inntekter fra sentral opplæring	14 583		
06	Inntekter fra rådgivning	19 260		
16	Refusjon av fødselspenger/adopsjonspenger	1 788		
18	Refusjon sykepenger	1 038		
	Sum kap 4520	38 232		

Kap. 1522 Statens forvaltningstjeneste, jf. kap. 4522

(i 1 000 kr)				
Post	Betegnelse	Regnskap 2003	Saldert budsjett 2004	Forslag 2005
01	Driftsutgifter	309 152	189 737	194 681
21	Spesielle driftsutgifter	26 915	31 070	37 626
22	Fellesutgifter for R-kvartalet	44 390	51 266	53 899
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	12 781	15 997	16 285
50	Viderefakturering av fellestjenester	-578		
	Sum kap 1522	392 660	288 070	302 491

Allmenn omtale

Statens forvaltningstjeneste (Ft) er leverandør av administrative fellestjenester for departementene og Statsministerens kontor. Målet er å sikre effek-

tiv utnyttelse av departementsfelleskapets ressurser som garanti for tjenester med høy kvalitet i tilstrekkelig omfang tilpasset behovene. Tjenestene leveres av markedet eller ved egenproduksjon. Fra

01.01.2004 ble det innført brukerfinansiering på flere av tjenesteområdene. I første rekke gjelder dette frivillige tjenester, men det er også innført brukerfinansiering av enkelte obligatoriske tjenester.

På bakgrunn av økt krav til effektivisering skal etaten bl.a. reduseres med vel 50 årsverk. Størstedelen av reduksjonen tas i 2004 gjennom oppsigelser, omplasseringer og naturlig avgang.

Statens forvaltningstjeneste:

- Ivaretar departementenes tekniske og fysiske sikring i form av adgangskontroll og vakt- og resepsjonstjeneste, samt informasjons- og kommunikasjonsteknologisk sikkerhet.
- Ivaretar Regjeringskvartalets sentralbord og basis infrastruktur for data og telefoni.
- Har ansvar for Odin og Depweb – departementenes intranett.
- Lagrer og står for utsendelse av departementenes publikasjoner.
- Er pådriver for felles design på departementenes publikasjoner.
- Tilbyr lønns- og regnskapstjenester.
- Tilbyr arkiv- og saksbehandlingssystem, økonomistyringssystem og rådgivningstjenester innen administrative områder.
- Ivaretar intern postfordeling og renhold i regjeringskvartalet, samt tilbyr kopieringstjenester og bedriftshelsetjeneste.

Rapport

Styring og organisering

Statens forvaltningstjeneste har fortsatt arbeidet med å rendyrke rollen som leverandør av administrative fellestjenester til departementene og med å fase ut andre brukere.

Det foretas en kontinuerlig vurdering av om etaten skal drifte tjenestene i egen regi eller sette dem ut til andre, basert på kostnader og hensiktsmessighet.

Innkjøp

Ft har etablert en rådgivningstjeneste for departementsfellesskapet innenfor innkjøpsområdet, med særlig fokus på å fremskaffe konkurransedyktige anskaffelser. Det er i tillegg etablert opplæringstilbud i form av seminarer og punktopplæring.

Informasjonsforvaltning

Odin dynamisk løsning ble utviklet i 2003. Løsningen har gitt raskere publisering, forbedring av sperrefrist og søkefunksjon, innføring av verktøy for publisering av skjema, samt diskusjonsforum.

Løsningen ble lansert i mai 2004. Odin dynamisk løsning gir nye muligheter for videreutvikling som fortsetter i 2004 med blant annet e-postabonnement, regjeringsdokumenter i utskriftsvennlig format (Pdf), syntetisk tale og forbedret struktur.

Den praktiske utførelsen av massedistribusjon av publikasjoner for departementene og statsministerens kontor er etter en konkurranseutsettingsprosess overført til ekstern markedsoperatør, og det er inngått felles avtale for konsernpost.

Arbeidet med omlegging av publisering/saksbehandlingsrutiner for statsbudsjettet ble utsatt i 2003. Første del av arbeidet gjennomføres i 2004 med tilrettelegging for å kunne ivareta sentral drift for alle departementer. Krav til midlertidig sikkerhetsgodkjenning blir ivarettatt.

Varslingstjenesten for kunngjøringer i database for offentlige innkjøp (Doffin) er satt i operativ drift.

Markedsføring av EØS-kunngjøringsordninger i forbindelse med lansering av varslingstjenesten er ivarettatt bl.a. ved annonsering, også gjennom Norsk lysingsblad.

Informasjons- og kommunikasjonsteknologi

Utfasing av sekundærbrukere av IKT-nett og telefoni ble gjennomført i henhold til vedtatt strategi. Tre direktorater ble koblet fra nettet i løpet av høsten 2003.

Tjenesteavtaler for alle nettbaserte tjenester er sendt departementene. Brukerkontakten ivaretas og videreutvikles gjennom IT-leder forum, seminarer for IT-ansatte og i den daglige brukerdialogen.

Det er søkt om endelig godkjenning av sikkert nett (Depnett/B/stamnett). I tillegg er brukere av sentral budsjettmodell (BudMod) tilknyttet.

Økonomiforvaltning

Ft har prioritert kompetanseheving innenfor elektronisk arkiv- og saksbehandling (DocuLive) og offentlige anskaffelser. Videre har Ft videreført arbeidet med økonomistyringsverktøy (iCube) i departementsfellesskapet.

Ft har tilbudt departementene/SMK overtakelse av store deler av tjenestene innen lønn og regnskap.

Alle underliggende virksomheter som benytter Agresso (regnskap) er overført til Skatteetaten. Utfasing av virksomheter på Formula (lønn) har gått senere enn planlagt.

Ft har videreført prosjekt for felles elektronisk saksbehandling og -arkiv i departementene. I alt 15 departementer har gjort avrop på fellesavtalen. Av

disse har 9 valgt felles sentral drift. 3 departementer har valgt andre løsninger

Andre fellestjenester og sikkerhet for departementene

Høsten 2002 gjennomgikk post- og logistikktjenesten en sammenligning med alternative eksterne leverandører for å vurdere lønnsomheten ved å drive tjenesten i egen regi. Sluttrapporten anbefalte Ft fortsatt å drifte tjenestene i egen regi.

Ft overtok ansvaret for vaktholdet og renholdet i Utenriksdepartementet og Miljøverndepartementet i 2003.

Resultatmål

Statens forvaltningstjeneste skal i 2005 prioritere følgende aktiviteter:

- Gjennomføre gjenstående effektiviseringstiltak.
- Utvikle kundeorienteringen mot departementsfellesskapet.
- Utvikling og levering av tjenester:
 - Opprettholde vakthold og sikkerhetsnivå som er i samsvar med gjeldende trusselvurdering, herunder IKT-sikkerhet.
 - Sikre stabil leveranse av hovedtjenester på IKT-området, herunder nettdrift, Odin og depsak.
 - Styrke Odin-redaksjonen for å sikre Odin som et tidsmessig verktøy for formidling av Regjeringens arbeid/informasjon og for å redusere kostnader til trykking, lagerhold og distribusjon.
 - Videreutvikle tjenestetilbudet til dedikerte brukergrupper på departementenes begrensede datanettverk.
 - Foreslå og utvikle hensiktsmessige løsninger for å bedre innkjøps- og arbeidsprosessene i departementsfellesskapet.
 - Være rådgiver for departementene.

Miljøomtale

Statens forvaltningstjeneste tillegger miljøhensyn stor vekt ved inngåelse av fellesavtaler. Tidligere etablerte miljøtiltak som miljøstasjon og tiltak for å

reducere papirforbruket (elektronisk saksbehandling og tilgang til publiserte elektroniske dokumenter) er videreført i 2004.

Fra høsten 2004 setter Ft i gang pilotdrift for elektronisk fakturabehandling med planlagt full drift i løpet av 2005. Videre vil elektronisk arkivsystem tas i bruk. Disse tiltakene vil bidra til å reduserte papirbruken i departementene ytterligere. Ft planlegger å etablere en felles skanningssentral, noe som vil bidra til mer effektiv bruk av maskiner i departementsfellesskapet.

Budsjett

Post 01 Driftsutgifter

Bevilgningen dekker lønns- og driftsutgifter. Pr. 01.03.2004 hadde Statens forvaltningstjeneste en bemanning tilsvarende 400 årsverk.

Rammen er økt for å sluttfinansiere og drifte en løsning for gradert elektronisk informasjon i departementsfellesskapet.

Post 21 Spesielle driftsutgifter

Bevilgningen dekker utgifter ved produksjon av Norsk lysingsblad, som i henhold til kontrakt produseres av eksternt firma.

Post 22 Fellesutgifter for R-kvartalet

Bevilgningen skal dekke fellesutgifter for regjeringskvartalet, herunder husleie for fellesarealer og statsforvaltningens avtale med Kopinor.

Post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, kan overføres

Bevilgningen dekker utgifter i forbindelse med vedlikehold og nyinvesteringer i anleggsmidler som benyttes ved produksjon av fellestjenester.

Post 50 Viderefakturering av fellestjenester

På vegne av brukerne forskutteres det utgifter til enkelte fellestjenester som refunderes gjennom viderefakturering. Utgifter og inntekter skal balansere.

Kap. 4522 Statens forvaltningstjeneste, jf. kap. 1522

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2003	Saldert budsjett 2004	Forslag 2005
01	Inntekter fra generell rådgivning overfor departementene innen EDB-drift	222	148	
02	Diverse inntekter	65 244		
03	Driftsvederlag, Akademika	720	500	259
04	Inntekter, Norsk lysingsblad	39 325	15 541	16 069
05	Inntekter fra publikasjoner	1 508	823	851
06	Brukerfinansierte tjenester			153
07	Parkeringsinntekter	1 305	1 211	1 252
15	Refusjon arbeidsmarkedstiltak	39		
16	Refusjon av fødselspenger/adopsjonspenger	1 987		
18	Refusjon sykepenger	7 302		
	Sum kap 4522	117 652	18 223	18 584

Post 01 Inntekter fra generell rådgivning overfor departementene innen EDB-drift

Posten omfatter inntekter fra kursvirksomhet og diverse betalt tjenesteyting for departementene.

Post 02 Diverse inntekter

Posten omfatter innbetalinger i henhold til refusjonsavtaler for enkelte tjenester.

Post 03 Driftsvederlag – Akademika

Akademika har en avtale med Ft om retten til å selge offentlige publikasjoner til private. Avtalen innebærer en kontraktsfestet refusjon til staten for salget.

Post 04 Inntekter – Norsk Lysingsblad

Under posten føres inntekter fra salg av annonser og abonnement på Norsk lysingsblad.

Post 05 Inntekter fra publikasjoner

Inntektene på posten er salg av abonnement fra «Forarbeid til lovene» som samles i bindbøker.

Post 06 Brukerfinansierte tjenester

Posten ble opprettet i 2004 er inntekter fra salg av tjenester som skaffes til veie for departementsfellesskapet.

Post 07 Parkeringsinntekter

Under posten føres inntekter fra avgiftsbelagte parkeringsplasser i Regjeringskvartalet.

Programkategori 01.30 Partistøtte

Kap. 1530 Tilskudd til de politiske partier

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 2003	Saldert budsjett 2004	Forslag 2005
70	Tilskudd til de politiske partiers sentrale organisasjoner	154 087	148 287	154 087
71	Tilskudd til kommunepartiene, <i>overslagsbevilgning</i>	24 500	24 575	24 575
72	Tilskudd til kommunestyregruppene, <i>overslagsbevilgning</i>	18 621	19 360	19 360
73	Tilskudd til fylkespartiene, <i>overslagsbevilgning</i>	50 300	56 330	56 330
74	Tilskudd til fylkestingsgruppene, <i>overslagsbevilgning</i>	6 893	7 515	7 515
76	Tilskudd til de politiske partiers sentrale ungdomsorganisasjoner	5 700	5 700	5 700
	Sum kap 1530	260 101	261 767	267 567

Allmenn omtale

Partistøtteordningen administreres i samsvar med departementets retningslinjer P-650 av 24.05.1993. Tilskuddet gis for ett år av gangen etter søknad. Søknad om tilskudd første år etter et valg anses å gjelde hele valgperioden så lenge søkeren ikke gir annen opplysning i perioden. Det stilles ikke betingelser for tilskuddet og staten fører ikke noen kontroll med disponeringen av midlene. Etter lov om offentliggjøring av politiske partiers inntekter plikter imidlertid alle partier som har stilt liste ved siste stortingsvalg, å sende årlig regnskap over hovedorganisasjonens inntekter til Stortinget innen 30. juni hvert år. Et upartisk utvalg – Utvalget for fordeling av støtte til de politiske partier – foretar fordelingen til de sentrale partiorganisasjoner, avgjør eventuelle skjønsspørsmål og virker som ankeinstans i klagesaker.

Utvalg for å vurdere finansieringen av demokratiet

Regjeringen følger opp anmodningsvedtak nr. 178 og 179 som Stortinget fattet 13.12.2002 på bakgrunn av Innst.O nr. 28 (2002–2003) fra familie-, kultur og administrasjonskomiteen. Det ble ved kongelig resolusjon av 17.10.2003 oppnevnt et bredt sammensatt statlig utvalg, bl.a. bestående av

representanter fra de politiske partiene og fagmiljøer, som skal vurdere de problemstillingene som Stortingets vedtak berører. Dette innbærer bl.a. spørsmål i tilknytning til finansieringen av de politiske partiene og konkrete forslag til endringer i lov om offentliggjøring av de politiske partiers inntekter som komiteen skisserte i ovennevnte innstilling. Utvalget ble opprinnelig gitt en tidsramme på ett år – til 17.10.2004 – til å ferdigstille sitt arbeid. Utvalget har etter oppnevningen blitt pålagt tilleggsoppgaver, som referert i St.meld nr. 26 (2003–2004), i tilknytning til spørsmålet om oppheving av forbudet mot reklame for politiske budskap i kringkastingsloven pgf. 3–1 tredje ledd. Moderniseringsdepartementet har på denne bakgrunn gitt utvalget utvidet frist for levering av sin innstilling til 01.12.2004.

Budsjett

Post 70 Tilskudd til de politiske partiers sentrale organisasjoner

Post 70 er tilskudd til de politiske partiers sentrale organisasjoner. For å kunne oppnå støtte må et parti ha stilt lister i minst halvparten av valgdistriktene ved siste stortingsvalg og ha oppnådd mer enn 2,5 pst. i tilslutning.

Bevilgningen i valgår fordeles på underpostene 01 Stemmetøtte og 02 Nominasjonsstøtte. På underpost 01 fordeles bevilgningene forholdsmessig etter partienes stemmetall ved siste stortingsvalg. På underpost 02 fordeles halve bevilgningen likt mellom partiene og den resterende halvparten forholdsmessig etter partienes stemmetall ved siste stortingsvalg. For 2005 legges resultatet av stortingsvalget 2001 til grunn for fordelingen til organisasjonene.

Post 71–74 Tilskudd til kommune- og fylkespartiene, kommunestyregruppene og fylkestingsgruppene

Post 71–74 er tilskudd til de politiske partiers lokale organisasjoner og til gruppene i fylkestin-

gene og kommunestyrene. Resultatet ved kommune- og fylkestingsvalget høsten 2003 legges til grunn for beregning av tilskuddet til den enkelte partigruppering sammen med de respektive satsene. Satsene vil bli beregnet og sendt ut i eget rundskriv, jf. for øvrig forslag til vedtak.

Post 76 Tilskudd til partienes sentrale ungdomsorganisasjoner

Post 76 er tilskudd til de politiske partiers sentrale ungdomsorganisasjoner. Bevilgningen fordeles forholdsmessig etter partienes sentrale organisasjoners stemmetall ved siste stortingsvalg. For 2005 legges resultatet av Stortingsvalget 2001 til grunn for fordelingen til ungdomsorganisasjonene.

Programkategori 01.40 Pensjoner m.m.

Utgifter under programkategori 01.40 fordelt på kapitler

					(i 1 000 kr)
Kap.	Betegnelse	Regnskap 2003	Saldert budsjett 2004	Forslag 2005	Pst. endr. 04/05
1541	Pensjoner av statskassen	15 870	15 551	16 800	8,0
1542	Tilskudd til Statens Pensjonskasse	1 758 474	5 105 800	5 132 200	0,5
1543	Arbeidsgiveravgift til folketrygden	275 945	275 945	276 000	0,0
1544	Boliglån til statsansatte	-1 178 939	2 800 000	1 200 000	-57,1
1546	Yrkesskadeforsikring, jf. kap. 4546	68 810	101 600	62 700	-38,3
1547	Gruppelivsforsikring, jf. kap. 4547	76 578	72 552	80 500	11,0
2470	Statens Pensjonskasse, jf. kap. 5470	-2 272	-26 199	-11 896	-54,6
	Sum kategori 01.40	1 014 465	8 345 249	6 756 304	-19,0

Inntekter under programkategori 01.40 fordelt på kapitler

					(i 1 000 kr)
Kap.	Betegnelse	Regnskap 2003	Saldert budsjett 2004	Forslag 2005	Pst. endr. 04/05
4546	Yrkesskadeforsikring, jf. kap. 1546	92 256	58 419	180 500	209,0
4547	Gruppelivsforsikring, jf. kap. 1547	39 581	27 604	34 400	24,6
5470	Statens Pensjonskasse, jf. kap. 2470			16 000	
5607	Renter av boliglånsordningen til statsansatte	816 205	618 000	326 000	-47,2
	Sum kategori 01.40	948 043	704 023	556 900	-20,9

Allmenn omtale

Hovedutfordringer og utviklingstrekk

Staten har siden 1917 hatt en lovhjemlet tjenestepensjonsordning for sine embets- og tjenestemenn, samt for skoleverket. Tjenestepensjonsordningen er finansiert dels gjennom pensjonstrekk i den enkelte arbeidstakers lønn, og dels ved bidrag fra arbeidsgiver. Ytelsene fra Statens Pensjonskasse omfatter:

- Alderspensjon.
- Uførepensjon.
- Enke- og enkemannspensjon.
- Barnpensjon.

I tillegg utbetales det etter bestemte regler:

- Gruppelivsforsikring ved dødsfall i tjenesten.
- Erstatning ved yrkesskade.
- Vartpenger ved overtallighet.
- Pensjoner av statskassen.
- Førtidspensjon.
- Avtalefestet pensjon (AFP).
- Boliglån til statsansatte.

Pensjonsytelsene samordnes med ytelsene fra folketrygden. Statens tjenestepensjonsordning har gjennom årene vært den største pensjonsordningen i Norge, og har i stor grad dannet mønster for andre offentlige og private tjenestepensjonsordninger.

De statlige pensjonstjenestene administreres av Statens Pensjonskasse. Prognoser viser en betydelig økning i antall pensjoner de neste årene. Det forventes en økning fra dagens nivå på ca. 200 000 til nærmere 300 000 i 2015. I tillegg til økt antall pensjoner vil arbeidsoppgavene øke som følge av økt krav til informasjon, økt kompleksitet i pensjonsberegningene, samt regelverksendringer.

Hovedmål og strategier

Pensjonsordningen

Hovedmålet med den statlige tjenestepensjonsordningen er at tjenestepensjonen, sammen med ytelser fra folketrygden, skal gi statens arbeidstakere en trygg pensjonstilværelse etter at de har forlatt tjenesten. Tjenestepensjonsordningen er en sentral del av arbeidstakernes lønns- og arbeidsvilkår, og bidrar til at staten kan rekruttere og beholde kvalifisert arbeidskraft.

Moderniseringsdepartementet vil arbeide for å forenkle lov og regelverket knyttet til den statlige tjenestepensjonsordningen og derved gjøre informasjonen overfor medlemmene enklere.

Oppfølging av Pensjonskommissjonens rapport

Regjeringen vil i løpet av høsten 2004 legge frem en stortingsmelding som en oppfølging av Pensjonskommissjonens rapport om det fremtidige pensjonssystemet i Norge. I den forbindelse ønsker Regjeringen bl.a. å legge til rette for økt mobilitet av arbeidstakere mellom offentlig og privat sektor.

Premiefinansiering

I St.prp. nr. 1 (2003–2004) ble Stortinget orientert om at Arbeids- og administrasjonsdepartementet vurderer omlegging til full premiefinansiering/premieberegning av pensjonsforpliktelsene i Statens Pensjonskasse. Dette kan ses i sammenheng med utviklingsarbeidet innen statlig regnskapsføring

(se omtale i Gul Bok, kap. 10), og en eventuell utvikling med overgang fra kontantprinsippet til periodiseringsprinsippet i statlig regnskapsføring (jf. Andreassen-utvalgets innstilling, NOU 2003:6). Spørsmålet om innføring av full premiefinansiering/premieberegning er også knyttet til den videre oppfølging av Pensjonskommissjonens rapport. I behandlingen av Gul bok for 2004 ble det konkludert med at periodiseringsprinsippet bør innføres i flere faser, slik at en etter hver fase kan vurdere om det ut fra en kost/nytte-betraktning er grunnlag for å gå videre. 60 pst. av medlemsvirksomhetene i Statens Pensjonskasse står i dag overfor en arbeidskraftskostnad som inkluderer pensjon. En videreutvikling av dette vil kunne bestå i at prinsippet om synliggjøring av reelle arbeidskraftskostnader også gjøres gjeldende for de resterende 40 pst. (i hovedsak statsforvaltningen).

Investerings- og utviklingsprosjekter i Statens Pensjonskasse

Statens Pensjonskasse vil få en betydelig økning i arbeidsoppgaver. Det er tre hovedårsaker til veksten:

- Antall pensjoner vil øke fra ca. 200 000 til ca. 300 000 i løpet av de neste 10–12 årene.
- Økte krav til individualisert informasjon om fremtidige pensjonsrettigheter både fra medlemmer og arbeidsgivere.
- Økt kompleksitet i pensjonsberegningene som følge av nye karrieremønstre, endrede familieforhold og regelverksendringer med mer.

Det stilles store krav til virksomheten for å kunne møte volumutfordringene samtidig som kvalitet og service skal opprettholdes i tjenesteleveransene. For å møte disse utfordringene gjennomfører Statens Pensjonskasse tre strategiske utviklingsprogrammer:

- Program for IKT-utvikling.
- Program for elektronisk samhandling.
- Program for kvalitet og prosess.

Kap. 1541 Pensjoner av statskassen

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2003	Saldert budsjett 2004	Forslag 2005
01	Driftsutgifter, <i>overslagsbevilgning</i>	15 870	15 551	16 800
	Sum kap 1541	15 870	15 551	16 800

Allmenn omtale

Ordningen omfatter visse grupper som ikke har opptjente pensjonsrettigheter i Statens Pensjonskasse. Pensjoner av statskassen bevilges over dette kapitlet og utbetales gjennom Statens Pensjonskasse.

Det er to hovedgrupper som gis pensjon av statskassen:

- Arbeidstakere som har hatt statlig tjenesteforhold uten mulighet for å bli medlem av Statens Pensjonskasse, gis tilleggspensjon når de senere er blitt medlemmer og har rett til pensjon derfra. Det er særlige retningslinjer om pensjon for krigstjeneste.

– Stedlige tilsatte arbeidstakere ved norske utenriksstasjoner gis billighetspensjon av statskassen ut fra forholdene på stedet. Denne ordningen administreres i samarbeid med Utenriksdepartementet, og pensjonen utbetales gjennom utenriksstasjonen.

Budsjett**Post 01 Driftsutgifter, overslagsbevilgning**

Bevilgningen skal dekke forventede utbetalinger til pensjoner fra statskassen.

Kap. 1542 Tilskudd til Statens Pensjonskasse

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 2003	Saldert budsjett 2004	Forslag 2005
01	Driftsutgifter, <i>overslagsbevilgning</i>	1 736 493	5 044 404	5 065 000
70	For andre medlemmer av Statens Pensjonskasse, <i>overslagsbevilgning</i>	21 981	61 396	67 200
	Sum kap 1542	1 758 474	5 105 800	5 132 200

Allmenn omtale

Kapitlet dekker utgifter til ytelser som etter lov om Statens Pensjonskasse eller andre lover skal utbetales av Statens Pensjonskasse. Videre dekker kapitlet utgifter til avtalefestet førtidspensjon (AFP). Pensjoner fra Statens Pensjonskasse er alderspensjon, uførepensjon, avtalefestet pensjon, enke-/enkemannspensjon, barnpensjon og vartpenger.

Ordningen med vartpenger foreslås avvirket fra 01.01.2006.

Rapport

Netto økning i antall pensjoner var på 5 908 fra 01.01.2003 til 31.12.2003.

Samordning

Det alt vesentlige av samordningsfradragene er fradrag for pensjon fra folketrygden. Ytelser fra folketrygden er regulert med virkning for samordningen. Pr. 01.05.2004 utgjør grunnbeløpet i folketrygden (G) 58 778 kroner og særtillegget (i pst. av G) 79,33 pst. for enslige og 74,0 pst. for ektefeller.

Overføringer fra statskassen

Differansen mellom utgifter og inntekter utgjør overføringer fra statskassen. Overføringene i 2003 utgjorde 1,8 mrd. kroner, en reduksjon på ca. 70,0 pst. fra året før. Reduksjonen skyldes hovedsakelig økningen i premieinnbetalinger. Økte premieinnbetalinger inkluderer engangspremier i 2003.

Budsjett

Forslaget til budsjett for 2005 bygger på følgende forutsetninger:

- Vekst i antall pensjonsutbetalinger ekskl. AFP: 3,1 pst. pr. år.
- Vekst i antall AFP-pensjoner: 3,5 pst. pr. år.
- Vekst i antall spesielle førtidspensjoner: -14,3 pst. pr. år.
- Grunnbeløp i folketrygden: 58 778 kroner fra 01.05.2004.
- Økning av administrasjonspremien for premiebetalende kunder fra 0,15 prosent til 0,27 prosent av premiegrunnlaget.
- Anslagene legger i hovedsak til grunn at de etater/institusjoner som er medlemmer i Statens Pensjonskasse i dag, fortsetter sitt medlemskap.

Finansieringssystemet i Statens Pensjonskasse bygger på et utligningssystem, som innebærer at de årlige pensjonsutbetalinger delvis dekkes ved Statens Pensjonskasses løpende inntekter.

Etter pgf. 41 i lov om Statens Pensjonskasse skal den del av netto pensjonsutgifter som ikke dekkes av pensjonsinnskudd og fondsavkastning, dekkes av staten ved årlige bevilgninger.

I følge lovens pgf. 16 er alle medlemmer pålagt å betale innskudd med 2 pst. av pensjonsgrunnlaget. Videre er en rekke institusjoner og etater pålagt å yte en arbeidsgiverandel. Arbeidsgiverandelen beregnes nå aktuariat for de fleste av dem som betaler denne direkte. Den vil derfor variere

fra virksomhet til virksomhet, avhengig av bl.a. lønnsnivå, aldersfordeling og pensjonsalder.

Budsjettering og regnskapsføring er for ca. 40 pst. av medlemmene ordnet etter den såkalte nettometoden, dvs. at en utelukkende budsjetterer med lønn etter fradrag av pensjonsinnskudd. Arbeidstakerne i disse institusjonene får utbetalt lønn fratrukket pensjonsinnskuddet, men det blir ikke overført pensjonsinnskudd eller arbeidsgiverandel til Statens Pensjonskasse. Statstilskuddet må derfor i vesentlig grad oppfattes som et «en bloc-innskudd» fra de virksomheter som ikke er pålagt å yte innskudd direkte.

Tabell 3.1 Pensjonskassens inntekter og utgifter

	(i 1000 kr)		
	Regnskap 2003	Saldert budsjett 2004	Forslag 2005
Pensjonsutbetalinger	11 043 793	11 891 937	12 365 268
AFP-pensjoner	663 340	727 448	749 922
Førtidspensjoner	262 015	365 993	293 143
Yrkesskadeforsikring	17 782	24 992	29 782
Renter pensjonsutbetalinger	12 143	22 709	13 570
Renter refusjonspensjoner	10 482	6 949	103
Avskrivninger	30 714	30 823	34 323
Renter av lån av statskassen	816 205	618 000	326 000
Administrasjonsutgifter	253 070	278 553	292 820
Utgifter i alt	13 109 544	13 967 404	14 104 931
Medlemsinnskudd	1 287 038	1 290 095	1 292 817
Arbeidsgiverinnskudd inkl. AFP	8 881 290	6 475 032	6 929 010
Refusjon yrkesskade	22 596	24 992	29 782
Kapitalavkastning	892 530	625 229	324 682
Refusjonspensjoner førtidspensjoner	176 581	365 993	291 994
Refusjonspensjoner andre ordninger	76 133	54 943	85 243
Gebyrer Lån	14 902	25 320	19 203
Inntekter i alt	11 351 070	8 861 604	8 972 731
Samlet tilskudd (utgifter – inntekter)	1 758 474	5 105 800	5 132 200

Budsjett

Post 01 Driftsutgifter, overslagsbevilgning

Posten omfatter differansen mellom premieinntekter og pensjoner utbetalt for tidligere opptjente rettigheter for medlemmer i Statens Pensjonskasse. I budsjettanslaget for 2005 er det forutsatt at endrin-

gene på inntektssiden, i første rekke knyttet til en økning av premieinntektene, i hovedsak oppveier økningene på utgiftssiden, herunder virkningen av lønns- og trygdeoppgjøret (G-regulering). Dette innebærer at bevilgningsbehovet er anslått å være omtrent det samme som i saldert budsjett 2004.

Post 70 For andre medlemmer av Statens Pensjonskasse, overslagsbevilgning

sosiale og humanitære institusjoner som er medlemmer av Statens Pensjonskasse.

Posten omfatter differansen mellom premieinntekter og pensjoner utbetalt for tilsatte i ikke-statlige

Kap. 1543 Arbeidsgiveravgift til folketrygden

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 2003	Saldert budsjett 2004	Forslag 2005
01	Driftsutgifter, <i>overslagsbevilgning</i>	270 589	270 589	270 600
70	For andre medlemmer av Statens Pensjonskasse, <i>overslagsbevilgning</i>	5 356	5 356	5 400
Sum kap 1543		275 945	275 945	276 000

Allmenn omtale

Postene omfatter arbeidsgiveravgift til folketrygden av en beregnet arbeidsgiverandel for virksomheter som ikke er pålagt å innbetale slik arbeidsgiverandel direkte til Statens Pensjonskasse. Dette omfatter arbeidsgiveravgift for statsforvaltningen og for andre medlemmer i Statens Pensjonskasse som ikke betaler arbeidsgiverandel. For statlige virksomheter skal det betales 14,1 pst. arbeidsgiveravgift.

Budsjett**Post 01 Driftsutgifter, overslagsbevilgning**

Posten gjelder beregnet arbeidsgiveravgift for arbeidsgiverandelen av pensjonsinnskuddet for statsforvaltningen.

Post 70 For andre medlemmer av Statens Pensjonskasse, overslagsbevilgning

Posten gjelder beregnet arbeidsgiveravgift for arbeidsgiverandelen av pensjonsinnskuddet for andre medlemmer i Statens Pensjonskasse som ikke betaler arbeidsgiverandel direkte til Statens Pensjonskasse.

Kap. 1544 Boliglån til statsansatte

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 2003	Saldert budsjett 2004	Forslag 2005
90	Lån, <i>overslagsbevilgning</i>	-1 178 939	2 800 000	1 200 000
Sum kap 1544		-1 178 939	2 800 000	1 200 000

Allmenn omtale

I hovedtariffavtalen for statsansatte er det tatt inn bestemmelser om en låneordning som staten som arbeidsgiver skal ha for sine ansatte. Statens Pensjonskasse administrerer ordningen.

Ordningen finansieres ved hjelp av Statens Pensjonskasses fond og ved bevilgninger over statsbudsjettet i den utstrekning fondets midler ikke strekker til. Lån gis med inntil 750 000 kroner

til anskaffelse av bolig eller refinansiering av boliglån. Lån gis mot sikkerhet innenfor 80 pst. av boligens lånetakst. Lånet har en maksimal nedbetalingstid på 30 år, hvorav tre år kan gis avdragsfritt.

Renten har siden 1997 blitt fastsatt i henhold til normrentesatsen for rimelige lån i arbeidsforhold, med tillegg på et halvt prosentpoeng. Fra 01.01.2004 ble det innført en ny, mer markedsbasert modell for fastsettelse av normrenten, som muliggjør eventuell justering av rentesatsen seks

ganger pr. år. I henhold til St.prp. nr. 72 (2003–2004) og Innst.S. nr. 273 (2003–2004) ble påslaget på et halvt prosentpoeng i forhold til normrenten

tatt bort med virkning fra 01.05.2004, noe som medfører en mer konkurransedyktig rente i Statens Pensjonskasse.

Rapport

År	Antall			Beløp i mill. kroner		
	Innvilget nye lån	Beholdning vanlige lån	Total utlånsportef. 31.12	Brutto utlån	Avdrag	Kapitalbehov
1994	996	24 669	1 801	78	469	-391
1995	1 196	29 619	1 694	214	322	-108
1996	604	23 784	1 374	107	429	-322
1997	408	19 720	1 153	127	348	-221
1998	1 639	17 941	1 425	473	200	273
1999	9 424	23 970	4 075	2 970	325	2 645
2000	7 411	26 566	6 038	2 768	812	1 956
2001	13 713	34 069	10 624	6 227	1 633	4 594
2002	10 581	38 181	14 293	6 159	2 499	3 660
2003	4 296	33 640	13 108	2 710	3 895	- 1 185

I 2003 innvilget Statens Pensjonskasse 4 296 nye lån. Den totale utlånsporteføljen var ved utgangen av 2003 på 13,11 mrd. kroner, noe som utgjør en reduksjon på 8 pst. fra 2002. Antall lån ble redusert med 12 pst. fra 38 181 til 33 640. Reduksjonen skyldes i hovedsak at lånebetingelsene ikke var like konkurransedyktige som tidligere. Dette medførte at det i 2003 var en netto innfrielse av lån.

Statens Pensjonskasse innfridde i 2003 resultatkravet på én måned som var satt for behandling av søknader for nye lån og refinansiering. I 2003 var saksbehandlingstiden både for refinansiering og nye lån under én måned. Alle lån til kjøp av bolig var utbetalt ved overtakelsen, under forutsetning av at kunden hadde søkt om lån én måned før overtakelsen.

Budsjett

Post 90 Lån, overslagsbevilgning

Bevilgningsforslaget skal dekke forventede utlån til boliglån til statsansatte utover det som dekkes av innbetalte avdrag og av Statens Pensjonskasses fond.

Anslaget for 2004 ble redusert fra 2,8 mrd. kroner til 400 mill. kroner i revidert nasjonalbudsjett som følge av mindre konkurransedyktige lånevilkår. Som følge av gunstigere lånevilkår, grunnet at tillegget til normrenten på et halvt prosentpoeng er tatt bort, forventes det en økning av bevilgningsbehovet på kapitlet i 2005.

Kap. 1546 Yrkeskadeforsikring, jf. kap. 4546

Post	Betegnelse	(i 1 000 kr)		
		Regnskap 2003	Saldert budsjett 2004	Forslag 2005
01	Driftsutgifter, <i>overslagsbevilgning</i>	68 810	101 600	62 700
	Sum kap 1546	68 810	101 600	62 700

Allmenn omtale

Alle som utfører arbeid i arbeidsgivers tjeneste, er omfattet av lov av 16. juni 1989 nr. 65 om yrkesskadeforsikring. Staten som arbeidsgiver er selvassurandør, men arbeidstakere i staten har de samme rettigheter etter loven som andre arbeidstakere. Arbeidstakere som omfattes av hovedtariffavtalen i staten, er i tillegg dekket av reglene i avtalens fellesbestemmelser om ytelser ved yrkesskader. Yrkesskadeordningen omfatter personskader som skyldes arbeidsulykker, og sykdommer som skyldes påvirkning fra skadelige stoffer eller arbeidsprosesser. Ytelsen skal gis uten hensyn til om noen er skyld i skaden. Vilkåret er at skaden/sykdommen påføres i arbeid på arbeidsstedet og i arbeidstiden.

Fra 01.01.1995 overtok Statens Pensjonskasse saksbehandlingen for de fleste yrkesskadetilfeller i staten. Arbeidsgivere kunne velge om de selv ville sluttbehandle eldre saker, eller om de ville oversende saken til behandling i Statens Pensjonskasse. Fra 01.01.1996 er yrkesskadeforsikringen i staten basert på et premiesystem. Dette innebærer at arbeidsgivere blir avkrevd en premie hvert år som skal dekke kostnadene for de skader som konstateres dette året, også om skaden meldes og gjøres opp flere år senere. For saker som behandles av Statens Pensjonskasse, og der skaden ble konstatert før 01.01.1996, utbetales erstatningen fra Statens Pensjonskasse, som deretter krever beløpet refundert fra den aktuelle arbeidsgiver. Skader konstatert etter 01.01.1996 blir dekket av innbetalt premie.

I henhold til lov om yrkesskadeforsikring er staten som selvassurandør ansvarlig for en rekke andre grupper som er definert som arbeidstakere. Dette er grupper som sysselsettes av staten, men som likevel faller utenfor tjenestemannsloven og hovedtariffavtalen.

For noen grupper av arbeidstakere, eller personer i arbeidslignende forhold, har krav om yrkesskadeerstatning blitt behandlet av de ulike fagdepartementene. Moderniseringsdepartementet har besluttet at samtlige krav om erstatning etter yrkesskadeforsikringsloven skal behandles av Statens Pensjonskasse fra 01.01.2004.

Skadeomfang for gruppene er ennå ikke helt kjent. Overføringen vil for 2005 medføre administrative og økonomiske konsekvenser, både for Statens Pensjonskasse og for de departementer saker overføres fra. For skader konstatert før 01.01.2004 utbetales erstatningen fra Statens Pensjonskasse, som deretter krever beløpet refundert fra den aktuelle arbeidsgiver. Skader etter 01.01.2004 blir dekket av innbetalt premie.

Erstatningsutbetalinger til norsk personell som har tjenestegjort i fredsbevarende styrker mv.

I utgangspunktet skal premien for yrkesskadeordningen i staten dekke forsikringsansvaret etter lov om yrkesskadeforsikring og tilleggsansvaret etter hovedtariffavtalen i staten. I tillegg er det inngått en særavtale for militært personell som tjenestegjør i FNs fredsbevarende styrker. Denne «Avtale om forsikringsordninger ved tjeneste i internasjonale fredsoperasjoner» av 16.05.2000, har av departementet i spesielle tilfeller blitt gjort gjeldende for enkelte grupper for et begrenset tidsrom eller «inntil videre». I påvente av at det frembringes tilstrekkelig erfaringsmateriale til å iverksette et premiesystem, må finansieringen og bevilgninger til forsikringen etter særavtalen og tillegg til denne, bevilges over denne posten.

Rapport

I 2003 hadde Statens Pensjonskasse 231 utbetalinger vedrørende yrkesskadeforsikring. Forsikringsbeløpene ble i ca. 68 pst. av sakene utbetalt innen fire uker etter at nødvendig dokumentasjon forelå. Resultatmålet for 2003 var at 80 pst. av forsikringsbeløpene skulle utbetales innen fire uker.

Budsjett

Post 01 Driftsutgifter, overslagsbevilgning

Forslaget til bevilgninger på denne posten skal dekke utgiftene til yrkesskadeutbetalinger i 2005. Bevilgningen skal også dekke kostnadene til SPK Forvaltningsbedrift for å administrere yrkesskadeordningen, jf. omtalen under kap. 2470. Budsjettanslaget for 2004 ble i revidert nasjonalbudsjett nedjustert til 54,6 mill. kroner.

Kap. 4546 Yrkesskadeforsikring, jf. kap. 1546

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2003	Saldert budsjett 2004	Forslag 2005
01	Premieinntekter	92 256	58 419	180 500
	Sum kap 4546	92 256	58 419	180 500

Post 01 Premieinntekter

Forslaget til bevilgning gjelder innbetaling av yrkesskadeforsikringspremie fra alle arbeidsgivere som omfattes av ordningen. Innbetalt premie er vesentlig høyere enn forventet utbetalt erstatning i 2005. Dette har sammenheng med at det ofte kan ta flere år før skadetidspunktet blir konstatert, og

utbetalingene kommer dermed ofte flere år etter at premien er innbetalt. Økningen i estimert premie for 2005 skyldes en generell økning i premienivåene, samt beregnet premie for nye grupper som omfattes av yrkesskadeforsikringen i Statens Pensjonskasse. Bevilgningen for 2004 ble av samme årsaker økt til ca. 197,7 mill. kroner i revidert nasjonalbudsjett.

Kap. 1547 Gruppelivsforsikring, jf. kap. 4547

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2003	Saldert budsjett 2004	Forslag 2005
01	Driftsutgifter, <i>overslagsbevilgning</i>	76 578	72 552	80 500
	Sum kap 1547	76 578	72 552	80 500

Allmenn omtale

Bevilgningen gjelder gruppelivsordningen etter pgf. 23 i hovedtariffavtalens fellesbestemmelser.

mottatt alle opplysninger over hvem som har rett til å motta beløpet. Resultatkravet i 2003 var at forsikringsbeløpene skulle utbetales innen to uker etter at nødvendige opplysninger var mottatt.

Rapport

I 2003 ble det utbetalt forsikringsbeløp etter 265 personer med til sammen 76,58 mill. kroner. Gjennomsnittlig utbetalt forsikringsbeløp var på 288 974 kroner. Forsikringsbeløpene ble utbetalt i snitt 17 dager etter at Statens Pensjonskasse hadde

Budsjett**Post 01 Driftsutgifter, overslagsbevilgning**

Bevilgningen gjelder erstatningsutbetalinger og kostnadene til SPK Forvaltningsbedrift for å administrere gruppelivsordningen, jf. omtalen under kap. 2470.

Kap. 4547 Gruppelivsforsikring, jf. kap. 1547

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2003	Saldert budsjett 2004	Forslag 2005
01	Premieinntekter	39 581	27 604	34 400
	Sum kap 4547	39 581	27 604	34 400

Post 01 Premieinntekter

Posten gjelder de virksomheter som betaler gruppe- livspremie direkte til Statens Pensjonskasse.

Kap. 2470 Statens Pensjonskasse, jf. kap. 5470

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 2003	Saldert budsjett 2004	Forslag 2005
24	Driftsresultat	-21 656	-45 551	-47 248
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	19 384	19 352	35 352
	Sum kap 2470	-2 272	-26 199	-11 896

Allmenn omtale

Statens Pensjonskasse administrerer den statlige tjenstepensjonsordningen og pensjonsordningene for apoteketaten, statsråder, stortingsrepresentanter, kunstnerisk personale ved Den norske Opera og ledsagere i utenriksstjenesten. Virksomheten er i hovedsak regulert i lov om Statens Pensjonskasse, lov om folketrygd, lov om samordning av pensjons- og trygdeytelser, samt de enkelte særlover knyttet til de øvrige ordningene som Statens Pensjonskasse administrerer.

Målt etter antall medlemmer er Statens Pensjonskasse den største pensjonskassen i Norge. Det er pr. 31.12.2003 omtrent 925 000 medlemmer som er tilknyttet pensjonsordningene som virksomheten administrerer. Av disse er det omlag 205 000 pensjonister, 290 000 yrkesaktive medlemmer og ca. 430 000 med rett til fremtidig pensjon. Medlemmene er statsansatte, lærere i grunnskolen og i den videregående skole, arbeidstakere i en del fristilte statlige virksomheter, samt arbeidstakere i en del ikke-statlige ideelle og humanitære virksomheter der dette er særlig besluttet i Stortinget. De viktigste kundegrupper er medlemmer (pensjonister og yrkesaktive) og arbeidsgivere. Pensjonister omfatter alders-, uføre- og etterlattepensjonister. I tillegg omfattes de som har tatt ut avtalefestet pensjon.

I tillegg til de pensjonsrettigheter som opptjenes gjennom medlemskapet i en pensjonsordning, kommer yrkesaktive medlemmer inn under en eller flere av følgende tilleggsytelser som administreres av Statens Pensjonskasse, avhengig av hvilken ordning de er medlem av:

- Boliglån, jf. kap. 1544.
- Yrkesskadeforsikring, jf. kap. 1546.
- Gruppelivsordningen, jf. kap. 1547.

Da Statens Pensjonskasse ble omdannet til forvaltningsbedrift fra 01.01.2001, ble det gjort et klart skille mellom pensjons- og forsikringsordningene, og det administrative apparatet i virksomheten som forvalter og administrerer ordningene. I regnskapsmessig forstand ble det opprettet et selskap for pensjons- og forsikringsordningene, i det videre kalt SPK Forsikring, og et selskap for administrasjonsapparatet, SPK Forvaltningsbedrift. Ved å etablere regnskapselskapet SPK Forsikring, får den enkelte pensjonsordning en selvstendig økonomi der alle kostnader både til pensjoner og administrasjon fremkommer.

Bevilgningene under dette kapitlet gjelder for SPK Forvaltningsbedrift, som representerer økonomien i driftsorganisasjonen. Det er valgt en aktivitetsbasert økonomimodell der SPK Forvaltningsbedrift får betalt for de enkelte tjenester som utføres for de enkelte pensjonsordningene og øvrige produkter i SPK Forsikring. Som eksempel får SPK Forvaltningsbedrift en fast pris for hver pensjon som startes, stoppes, endres og for hvert lån som utbetales. Prisene for tjenestene er fastsatt av Moderniseringsdepartementet.

Rapport

Statens Pensjonskasse utbetalte rene pensjonsutbetalinger for 11,74 mrd. kroner i 2003. Med rene pensjonsutbetalinger forstås at rente- og avskrivningskostnader ikke er inkludert. Når avskrivningskostnadene inkluderes, ble det utbetalt pensjoner for 11,77 mrd. kroner i 2003. Tilsvarende tall for 2002 er 11,01 mrd. kroner. Dette tilsvarer en økning i pensjonsutbetalingene på 7,0 pst. fra 2002 til 2003. De økte utbetalingene skyldes flere pensjonister, samt trygdeoppjøret 2003. Det ble i 2003 iverksatt totalt 16 317 nye alders-, uføre- og

etterlattepensjoner, mot 17 048 i 2002. Det tilsvarer en nedgang på 4,3 pst.

Statens Pensjonskasse skal utbetale en korrekt beregnet pensjon til rett tid. I 1999 ble det innført en utbetalingsgaranti som garanterer at dersom en søker om pensjon i tide, skal den utbetales første måned etter lønnsopphør. I 2003 ble 100 pst. av nye pensjoner som er omfattet av Pensjonskassens utbetalingsgaranti, utbetalt til rett tid. Dette gjelder alderspensjoner, uførepensjoner og etterlattepensjoner.

Statens Pensjonskasse har også prioritert arbeidet med å øke kvaliteten i pensjonsberegningene, dvs. sørge for korrekt beregning og utbetaling av pensjon. Av nye pensjoner skal minst 95 pst. utbetales riktig ved første gangs utbetaling. For 2003 totalt ble resultatet 92,6 pst.

I 2003 ble det utbetalt renter for til sammen 22,625 mill. kroner. Av de totale pensjonsutbetalingene på 11,77 mrd. kroner tilsvarer dette 1,36 promille, noe som er 0,24 promillepoeng bedre enn resultatkravet.

For de øvrige ordningene som Statens Pensjonskasse administrerer, vises det til rapportdelen under de respektive kapitlene.

Informasjon og service

Statens Pensjonskasse kundesenter besvarte ca. 85 700 telefoner og 5 670 skriftlige henvendelser i 2003. Antall skriftlige henvendelser er redusert med 3,6 pst. i forhold til året før. Gjennom utvikling av web-løsninger arbeider Statens Pensjonskasse med å bedre tilgjengeligheten og informasjonsflyten. Enkelte arbeidsgivere har direkte tilgang til å kontrollere og rette opp egne data i Statens Pensjonskasses systemer. Medlemmene har anledning til å kontrollerer sin egen pensjonsopptjening, og alle lånesøknader kan sendes elektronisk til Statens Pensjonskasse.

Ca. 96,8 pst. av alle telefoner ble besvart ved førstegangs oppringning, mot 98,2 pst. i 2002. Brev besvares i hovedsak innen fire uker, eller med midlertidig svar innen fire uker.

Kvalitetssikring av medlemsdata

En viktig del av Statens Pensjonskasses oppgave er å ta i mot eller oppbevare medlemsdata for alle sine medlemmer. Totalt har Statens Pensjonskasse medlemsopplysninger for ca. 925 000 medlemmer i sine databaser. Den enkelte arbeidsgiver plikter å sende inn nødvendige medlemsdata til Statens Pensjonskasse. Totalt omfatter dette i overkant av 1 600 arbeidsgivere.

Medlemsdata brukes til flere formål. De brukes til å beregne korrekt pensjonspremie for arbeidsgiverne samt gi informasjon om fremtidig pensjon til medlemmene. Videre er medlemsdata kritisk for beregning av forpliktelsene og andre analyseformål. Kvaliteten på medlemsdata er helt sentralt for at Statens Pensjonskasse skal fremstå som en profesjonell aktør ut mot kundene.

Kvalitetene på medlemsdataene er fremdeles ikke tilfredsstillende. Statens Pensjonskasse har i flere år arbeidet med å bedre kvaliteten på historiske data, og har som målsetting at alle medlemsdata skal være korrekte innen første kvartal 2006. I tillegg til det interne arbeidet med å rette opp data, arbeider Statens Pensjonskasse sammen med kundene for at rutinene rundt innrapportering forbedres.

Resultatmål

Statens Pensjonskasse skal:

- Utbetale korrekt beregnet pensjon til rett tid.
- Drive målrettet informasjon med særlig vekt på rettighetsinformasjon og de oppgaver/plikter som tilligger medlemmene og arbeidsgiverne.
- Videreføre arbeidet med å sikre driftsstabiliteten ved kjernevirksomhetens datasystemer og med det redusere risikoen for problemer relatert til tjenesteproduksjonen.
- Videreføre arbeidet med å bedre kvaliteten i medlemsdatabasen. SPK Forvaltningsbedrift skal sørge for at medlemsopplysningene som innhentes og legges i medlemsdatabasen, er av tilfredsstillende kvalitet. SPK Forvaltningsbedrift skal også arbeide videre med å rydde opp i gamle medlemsdata.
- Prioritere arbeidet med informasjonsvirksomhet rettet mot den premiebetalende delen av kundemassen, spesielt knyttet til utviklingen i pensjonsordningen for den enkelte medlemsvirksomhet.
- Prioritere arbeidet med forsikringstekniske beregninger, herunder at det gjennomføres årlige forsikringstekniske oppgjør for virksomhetene.
- Videreføre arbeidet med utadrettet servicevirksomhet mot medlemmene og generelt yte god service overfor kundene målt i forhold til tilgjengelighet, restanser og brukertilfredshet.
- Videreutvikle informasjonsteknisk verktøy for å effektivisere driften og yte tjenester av høy kvalitet til sine medlemmer.
- Behandle søknader om nye lån og refinansiering innen én måned.

- Utbetale forsikringsbeløpene under gruppelivsforsikring innen to uker etter at nødvendig dokumentasjon er mottatt.
- Utbetale minst 80 pst. av forsikringsbeløpene under yrkesskadeforsikring innen fire uker etter at folketrygdens avgjørelse eller annen

nødvendig dokumentasjon er mottatt. Årsaken til at resultatmålet ikke settes høyere, er den kompleksitet som ligger i mange av sakene, og det faktum at de fleste sakene ofte strekker seg over flere år før det endelige sluttoppgjøret gjennomføres.

Budsjett

Post 24 Driftsresultat

(i 1 000 kr)

Underpost	Betegnelse	Regnskap 2003	Saldert budsjett 2004	Forslag 2005
24.1	Driftsinntekter, <i>overslagsbevilgning</i>	-281 475	-303 453	-324 839
24.2	Driftsutgifter, <i>overslagsbevilgning</i>	225 682	239 058	254 444
24.3	Avskrivninger	26 950	17 550	16 020
24.4	Renter av statens kapital	1 051	1 294	1 127
24.5	Til investeringsformål			16 000
24.6	Til reguleringsfond	6 136		-10 000
	Sum post 24	-21 656	-45 551	-47 248

Post 24.1 Driftsinntekter, overslagsbevilgning

Inntektene til SPK Forvaltningsbedrift er knyttet til betaling for de administrative tjenester som utføres for pensjonsordninger og øvrige produkter i SPK Forsikring der administrasjonen er lagt til SPK Forvaltningsbedrift.

Ca. 84 pst. av inntektene er knyttet til administrasjon av de ulike pensjonsordningene, hvorav inntektene knyttet til den statlige pensjonsordningen etter lov om Statens Pensjonskasse utgjør det aller vesentligste.

Den forventede inntektsøkningen skyldes hovedsakelig en økning i antall pensjonister, som medfører økte inntekter fra pensjonsadministrasjonen. Videre er de administrative prisene for 2005 justert opp som følge av kostnadsutviklingen, samt innføring av nytt aktuarielt system og inndekning for forsikringstekniske pensjonsberegninger for virksomheten.

Post 24.2 Driftsutgifter, overslagsbevilgning

Pr. 01.01.2004 hadde SPK Forvaltningsbedrift ca. 295 årsverk. Lønnskostnader utgjør omtrent halvparten av virksomhetens driftskostnader.

Den forventede utgiftsøkningen skyldes i hovedsak forventet pris- og lønnsvekst, samt

økning relatert til oppjusterte forsikringstekniske pensjonsberegninger for virksomheten. Inkludert i driftskostnadene er kostnader som ikke kan aktiviseres og dermed ikke føres under kap. 2470 post 45.

Post 24.3 Avskrivninger

Statens Pensjonskasse benytter lineære avskrivninger hvor kostpris på aktiverte driftsmidler avskrives med satser på 15 og 25 pst.

Post 24.4 Renter av statens kapital

I henhold til reglene for forvaltningsbedrifter skal det svares rente for den kapital som er investert i vedkommende bedrift. Budsjetterte rentekostnader er satt ut fra en gjennomsnittlig gjeld på ca. 19 mill. kroner.

Post 24.5 Til investeringsformål

Posten omfatter avsetning til egenfinansierte investeringer, jf. kap. 5470 post 30.

Post 24.6 Til reguleringsfond

Reguleringsfondet skal benyttes til å dekke svingninger i virksomhetens økonomi mellom ulike år, og til å dekke effektene av lønnsoppgjør samt ufor-

utsette utgifter i det enkelte budsjettår. Fondet er en del av bedriftens egenkapital. Det legges til grunn at reguleringsfondet kan brukes til gjenanskaffelser av bl.a. systemløsninger. Det foreslås at Statens Pensjonskasse gis anledning til å omdisponere inntil 3 mill. kroner fra reguleringsfondet til investeringsformål, jf. forslag til vedtak.

Det legges til grunn at reguleringsfondet i 2005 reduseres med inntil 10 mill. kroner for å muliggjøre nødvendige investeringer i nytt aktuarielt system for virksomheten.

Post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, kan overføres

Bevilgningen under posten skal gå til omfattende kvalitetssikring av medlemsdatabasen og investeringer i kjernesystemer. Dette er investeringsprosjekter som innebærer store utstyrsanskaffelser av investeringsmessig karakter, for eksempel engangsutgifter til kjøp av tjenester for å planlegge og gjennomføre tiltaket, samt større utstyrs- og maskinanskaffelser. Den foreslåtte økningen på 16 mill. kroner i 2005 skyldes investering i nytt aktuarielt system for virksomheten, jf. omtale under post 24.1, 24.5 og 24.6.

Tabell 3.2 Statens Pensjonskasses balanse

	Regnskap 2002	Regnskap 2003
Eiendeler:		
Omløpsmidler		
Fordringer	24 673 334	31 033 889
Anleggsmidler		
Driftsmidler	50 016 808	42 450 055
Sum eiendeler	74 690 142	73 483 944
Gjeld og egenkapital:		
Kortsiktig gjeld		
Kortsiktig gjeld	9 430 328	9 655 165
Langsiktig gjeld		
Statens rentebærende kapital	20 464 204	12 897 451
Sum gjeld	29 894 532	22 552 616
Egenkapital		
Reguleringsfond	15 243 006	21 378 724
Egenkapital for øvrig	29 552 604	29 552 604
Sum egenkapital	44 795 610	50 931 328
Sum gjeld og egenkapital	74 690 142	73 483 944

Kap. 5470 Statens Pensjonskasse, jf. kap. 2470

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 2003	Saldert budsjett 2004	Forslag 2005
30	Avsetning til investeringsformål			16 000
	Sum kap 5470			16 000

Post 30 Avsetning til investeringsformål

Under denne posten føres avsetninger til investeringsformål til inntekt i statsregnskapet, jf. omtale under kap. 2470 post 24, underpost 24.5

Kap. 5607 Renter av boliglånsordningen til statsansatte

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 2003	Saldert budsjett 2004	Forslag 2005
80	Renter	816 205	618 000	326 000
	Sum kap 5607	816 205	618 000	326 000

Allmenn omtale

Kapitlet er budsjettering av renteinntekter knyttet til boliglånsordningen i Statens Pensjonskasse, jf. kap. 1544. Renten for perioden 01.01–30.04.2004 var på 3,75 pst., mens renten ble nedjustert til 3,0 pst. med virkning fra 01.05.2004. Senere endret til 2,5 pst., jf. omtale under kap. 1544.

Budsjett**Post 80 Renter**

Reduksjonen i anslaget for renteinntekter i 2005 i forhold til saldert budsjett 2004 skyldes bl.a. oppdaterte prognoser for utlånsveksten i 2004. Utlånsveksten forventes å bli lavere enn bevilgningsrammen i saldert budsjett 2004, jf. kap. 1544. I inntektsanslaget for 2005 er det forutsatt en vekst i utlånsporteføljen med 1,2 mrd. kroner, jf. kap. 1544, samt en utlånsrente på 2,5 prosent.

Programkategori 01.50 Konkurrans- og prispolitikk

Utgifter under programkategori 01.50 fordelt på kapitler

(i 1 000 kr)					
Kap.	Betegnelse	Regnskap 2003	Saldert budsjett 2004	Forslag 2005	Pst. endr. 04/05
1550	Konkurransetilsynet	65 111	87 894	103 893	18,2
	Sum kategori 01.50	65 111	87 894	103 893	18,2

Moderniseringsdepartementet har det overordnede ansvaret for gjennomføringen av konkurransepolitikken. Det innebærer bl.a. ansvar for

- Utforming av den norske konkurranseloven, lov om offentlige anskaffelser og lov om offentlig støtte med tilhørende forskrifter m.m.
- Implementering av EØS-avtalens konkurranse-regler i norsk rett.
- Overordnet styring av Konkurransetilsynet.
- Å bidra til at konkurransehensyn blir tilstrekkelig vektlagt innenfor andre politikkområder.

Den løpende utøvelsen av konkurransepolitikken gjennom håndheving av konkurranseloven mv. ivaretas av Konkurransetilsynet. I det følgende omtales hovedsakelig departementets arbeide på det konkurransepolitiske området, mens Konkurransetilsynets virksomhet omtales nærmere under kap. 1550.

Hovedutfordringer og utviklingstrekk

Nye konkurranselover

En hovedoppgave for departementet de siste par årene har vært å utarbeide forslag til ny konkurranselov og ny EØS-konkurranselov. Den nye norske konkurranseloven⁷ trådte i kraft 01.05.2004. Ny EØS-konkurranselov⁸ har ennå ikke trådt i kraft som følge av problemer med innlemmelse av det nye regelverket i EØS-avtalen.

Et hovedhensyn bak den nye norske konkurranseloven er å harmonisere de viktigste materi-

elle bestemmelsene med EØS-avtalens konkurranse-regler, og dermed med EU's konkurranse-regler for foretak. Dette bidrar til en forenkling ved at både næringslivet og myndighetene kan forholde seg til et mer ensartet konkurranseregelverk.

Viktige trekk ved den nye loven som innebærer en styrking av konkurransepolitikken er bl.a.:

- Økt fokus på forbrukerne gjennom uttrykkelig å fastsette i lovens formålsparagraf at det ved anvendelse av loven skal tas særlig hensyn til forbrukernes interesser.
- Mer omfattende forbud, bl.a. ved at utilbørlig utnyttelse av dominerende stilling er forbudt.
- Mer effektive sanksjoner, bl.a. ved at Konkurransetilsynet etter den nye loven kan ilegge overtredelsesgebyr ved brudd på lovens bestemmelser eller ved manglende etterlevelse av vedtak som tilsynet fatter etter loven. Det følger av konkurranselovens forarbeider at overtredelsesgebyret kan utgjøre inntil 10 pst. av den globale omsetningen i et foretak.
- Mer effektivt tilsyn med foretakssammenslutninger. Etter den nye loven skal Konkurransetilsynet gripe inn mot sammenslutninger som vil føre til eller forsterke en vesentlig begrensning av konkurransen. Etter den forrige loven var dette en kan-bestemmelse. Videre er det innført meldeplikt for foretakssammenslutninger. Ved hjelp av meldeplikten vil tilsynet på en bedre måte enn tidligere kunne overvåke struktur- endringer i næringslivet generelt og i smale og lokale markeder spesielt.
- En mer selvstendig tilsynsmyndighet. Konkurransetilsynet kan ikke lenger instrueres i enkeltsaker, og departementets adgang til å omgjøre vedtak som ikke er påklaget, er begrenset til vedtak som er ugyldige.

⁷ Lov 5. mars 2004 nr. 12 om konkurranse mellom foretak og kontroll med foretakssammenslutninger.

⁸ Lov 5. mars 2004 nr. 11 om gjennomføring og kontroll av EØS-avtalens konkurranse-regler m.v.

- En klarere grensedragnings mellom konkurransehensyn og andre hensyn ved at Konkurransetilsynet eller departementet ikke lenger kan gi individuelle unntak fra loven begrunnet i særlige hensyn. Det er bare Kongen i statsråd som i saker av prinsipiell eller stor samfunnsmessig betydning kan tillate atferd i strid med lovens forbud. Videre kan Kongen ved forskrift gjøre unntak fra hele eller deler av loven for bestemte markeder eller næringer.

Når det gjelder den nye EØS-konkurranseloven er endringene i forhold til den tidligere loven i det vesentlige initiert av moderniseringen av EUs konkurransepolitikk. Dette innebærer bl.a. at Konkurransetilsynet får kompetanse til å håndheve enkelte av konkurransereglene i EØS-avtalen. I likhet med i EU skal unntaket i EØS-avtalen artikkel 53(3) være direkte anvendelige. Det innføres et lovbasert unntak som medfører at det enkelte foretak selv må vurdere om atferden omfattes av unntaket i artikkelen. Det er forventet at disse to endringene vil føre til en mer effektiv håndhevelse av EØS-konkurransereglene, og dermed større grad av etterlevelse.

Samling av ansvaret for konkurranselov-givningen

For å styrke konkurransepolitikken ytterligere har Regjeringen besluttet å samle ansvaret for konkurranseregelverket, regelverket for statlige anskaffelser og reglene om statsstøtte hos moderniseringsministeren. Regelverket for statlige anskaffelser og statstøtteregelverket er overført fra Nærings- og handelsdepartementet til Moderniseringsdepartementet. Det betyr at forvaltningen av regelverket for offentlige anskaffelser og for statsstøtte samordnes med den øvrige konkurranselov-givningen.

Hovedmål og strategier

Departementet har ansvar for å føre en aktiv konkurransepolitikk for å sikre gode og rimelige varer og tjenester til forbrukerne, og for å fremme effektivitet i næringsliv og forvaltning. For å ivareta dette fastlegges følgende hovedmål for departements arbeide på det konkurransepolitiske området:

- Konkurranselovgivningen skal være et effektivt verktøy for å fremme konkurranse.
- Den overordnede styringen av Konkurransetilsynet skal sikre en effektiv utøvelse av den

løpende konkurransepolitikken, herunder en effektiv håndheving av konkurranselov-givningen.

- Departementet skal, sammen med Konkurransetilsynet, bidra til at konkurransehensyn blir tillagt tilstrekkelig vekt på alle politikkområder.
- Regelverket for offentlige anskaffelser skal gjennomgå med sikte på å nå målene om økt verdiskaping gjennom økt konkurranse, effektiv ressursutnyttelse og hensiktsmessige rutiner.

Handlingsplanen for styrking av konkurransepolitikk

Et viktig virkemiddel for å fremme målene i konkurransepolitikken, er gjennomføringen av handlingsplanen for styrking av konkurransepolitikken som Regjeringen vedtok høsten 2001. Handlingsplanen har fem overordnede tiltakspunkter:

1) Styrke konkurransemyndighetene

Regjeringen har som et uttalt mål å styrke konkurransemyndighetene for å sørge for en mer effektiv gjennomføring av konkurransepolitikken. Den nye konkurranseloven har på to måter tjent til å oppfylle dette målet. For det første utstyrer loven Konkurransetilsynet med sterkere og mer effektive virkemidler i håndhevingen av loven. For det andre styrkes tilsynets uavhengige rolle. Videre skjer det etter den nye loven en klarere grensedragnings mellom konkurransehensyn og andre hensyn ved at verken Konkurransetilsynet eller departementet lenger kan gi individuelle unntak fra loven. Det vises til nærmere omtale av den nye loven ovenfor.

Dette punktet i handlingsplanen anses i hovedsak som fullført.

2) Gjennomgang av offentlige reguleringer og ordninger som kan ha konkurransebegrensende virkninger

Etter initiativ fra Moderniseringsdepartementet har samtlige departementer gjennomgått sine og underliggende etaters ansvarsområder med sikte på å avdekke offentlige/statlige reguleringer og ordninger som har unødig konkurransebegrensende virkninger. I oppfølgingen av dette er konkurransehensyn i fokus, samtidig som hensynet til regelforenkling og like rammevilkår for private og offentlige aktører ivaretas. Det tas sikte på å fullføre gjennomgangen i 2005.

3) Sikre at offentlige innkjøp bidrar til å stimulere konkurranse og etableringsmuligheter

Regjeringen har satt fokus på offentlig innkjøp og faren for at staten gjennom sin størrelse kan skape leverandørmonopoler ved for store anbud. Samtlige departementet har på initiativ fra Moderniseringsdepartementet gjennomgått sine innkjøpsavtaler, storkundeavtaler m.m. Avtaler som kan være i strid med konkurranseloven, er oversendt Konkurransetilsynet for vurdering. Oppfølgingen av dette anses som konkurransemyndighetenes løpende virksomhet. Alle sentrale storkundeavtaler og rammeavtaler under departementet vil være avviklet i løpet av 2004. Denne delen av handlingsplanen anses nå som fullført.

Som følge av overføringen av ansvaret for regelverket for offentlige anskaffelser og statsstøtte fra Nærings- og handelsdepartementet til Moderniseringsdepartementet, vil imidlertid departementets arbeide på dette området bli endret og betraktelig utvidet. Blant annet vil departementet videreføre en handlingsplan for offentlige innkjøp som Nærings- og handelsdepartementet har igangsatt. En nærmere omtale er tatt inn nedenfor.

4) Sikre at salg av statlige selskaper ikke bidrar til konkurransebegrensninger og monopoldannelser

Regjeringen ønsker på sikt å redusere det statlige, kommersielle eierskapet siden dette leder til rollekonflikter mellom Staten som markedsaktør, tilsynsmyndighet og politisk organ. Salg og nedsalg i statlige selskaper må imidlertid gjennomføres slikt at en unngår for sterk konsentrasjon i markedene, men ivaretar og helst fremmer konkurransen. I tråd med anbefalingene i eierskapsmeldingen, jf. St.meld. nr. 22 (2001–2002) Et mindre og bedre statlig eierskap, legger Regjeringen til grunn at salg eller nedsalg av statlige selskaper skjer på en slik måte at konkurranseloven kommer til anvendelse. Det er også en oppgave for konkurransemyndighetene å vurdere om det bør gjennomføres særskilte tiltak i tilknytning til statlig eide bedrifter, for eksempel å dele et heleid statlig foretak for å styrke konkurransen i det aktuelle markedet.

Denne delen av handlingsplanen vil være gjenstand for løpende oppfølging.

5) Sørge for at offentlig virksomhet blir organisert og drevet på en måte som fremmer konkurranse

Konkurranse bidrar generelt til kostnadseffektivitet og at tilbydere må legge vekt på å imøtekomme forbrukernes behov og preferanser. Dette gjelder

også når det offentlige står som leverandør av varer eller tjenester. Konkurransen skal være et sentralt virkemiddel for å utnytte ressursene effektivt og sette brukerne i fokus på alle områder. Konkurransen er viktig for å oppnå en incentivstruktur som gir mer effektiv ressursbruk og bedre brukertilpasning i offentlig sektor. Dette gjelder det offentlige i sin rolle som både kjøper og leverandør av varer og tjenester. Moderniseringsdepartementet gjennomfører i samarbeid med Konkurransetilsynet et utredningsprosjekt om «Konkurranse mellom offentlig og privat virksomhet». Videre er det igangsatt et arbeide for å se nærmere på bl.a. kommunenes tjenesteproduksjon og forvaltning

Offentlige anskaffelser

I 2003 vedtok Regjeringen en handlingsplan for offentlige innkjøp, med spesiell fokus på små og mellomstore bedrifter.

Handlingsplanen er utformet som en løpende tiltaksplan hvor hovedmålet er at det skal bli lettere å konkurrere om offentlige kontrakter, særlig for små og mellomstore bedrifter. Departementet har bl.a. produsert tre veiledere på bakgrunn av dette.

Departementet har mottatt en evaluering av det nasjonale regelverket for offentlige anskaffelser for å kartlegge om regelverket under EØS-terskelverdiene når formålet om økt verdiskapning gjennom økt konkurranse og effektiv ressursbruk. I lys av denne kartleggingen og øvrige erfaringer skal regelverket gjennomgås med særlig fokus på forenkling og forbedringer.

I slutten av april 2004 publiserte EU nye anskaffelsesdirektiver. Moderniseringsdepartementet har ansvaret for å implementere disse direktivene i tråd med Norges forpliktelser etter EØS-avtalen. De nye EU-direktivene skal, sammen med regelverksevalueringen, danne grunnlaget for en revisjon av de norske reglene for offentlige anskaffelser. Regelverksarbeidet er omfattende. Arbeidet begynner høsten 2004 og er planlagt gjennomført tidlig i 2006. Departementet vil i samme tidsrom også utarbeide ny veileder til forskriftene.

Stortingets anmodningsvedtak nr. 264 (2003–2004) – Regelverket om forenklet melding – Små og mellomstore bedrifter

Stortinget fattet den 9. mars 2004 følgende anmodningsvedtak:

«Stortinget ber Regjeringen, i forbindelse med statsbudsjettet for 2005, redegjøre for hvordan regelverket om forenklet melding kan praktiseres slik at

det i minst mulig grad blir til byrde for små og mellomstore bedrifter (jf. Innst.O. nr. 50).»

Bakgrunnen var familie-, administrasjons- og kulturkomitéens Innst.O. nr. 50 (2003–2004) til Ot.prp. nr. 6 (2003–2004) Om lov om konkurranse mellom foretak og kontroll med foretakssammenslutninger (konkurranseloven) og om lov om gjennomføring og kontroll av EØS-avtalens konkurranseregler mv. (EØS-konkurranseloven), der komiteen behandlet byrdene ved meldeplikt for foretakssammenslutninger etter pgf. 18 i ny konkurranselov, jf. pkt. 2.6 i innstillingen, hvor det heter:

«Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Sosialistisk Venstreparti, har registrert at det er en betydelig bekymring, blant annet hos NHO, for at nye regler for meldeplikt ved foretakssammenslutninger og bedriftsserverv skal medføre unødvendig papirarbeid og vesentlige administrative kostnader for små og mellomstore bedrifter. Flertallet har stor forståelse for dette og ønsker å unngå unødvendig byråkrati og sløsing. Flertallet mener derfor at forskrifter og regelverk om meldeplikt må utformes slik at intensjonen med meldeplikten ivaretas samtidig som de administrative og juridiske belastninger for bedriftene minimaliseres. Dette kan blant annet gjøres ved at opplysninger det stilles krav om når det gjelder forenklet melding begrenses så mye som mulig. Samtidig bør slike regler inneholde en presisering av hvilke foretakssammenslutninger og bedriftsserverv som kan holdes utenfor meldeplikten, hvor disse helt åpenbart ikke kan virke konkurransehemmende.»

Ny konkurranselov med bestemmelser om kontroll med foretakssammenslutninger, inkludert pgf. 18 om meldeplikt for foretakssammenslutninger, ble vedtatt av Stortinget 5. mars og trådte i kraft 01.05.2004. Samtidig trådte departementets forskrift om melding av foretakssammenslutninger mv. i kraft.

Beskrivelse av meldepliktsordningen

Konkurranseloven pgf. 18 skiller mellom alminnelig og fullstendig melding.

Det er etter første ledd plikt til å levere alminnelig melding uoppfordret senest når det er inngått endelig avtale om foretakssammenslutning. Denne alminnelige meldeplikten gjelder i utgangspunktet alle erverv som går inn under definisjonen av foretakssammenslutninger i pgf. 17.

Etter tredje ledd kan Konkurransetilsynet pålegge fullstendig melding. En fullstendig mel-

ding er mer omfattende enn en alminnelig melding, og vil bare kreves når de innledende undersøkelser gir grunnlag for konkurransemessige bekymringer. Et pålegg om fullstendig melding må gis senest 15 virkedager etter at tilsynet har motatt en alminnelig melding, eller tre måneder etter endelig avtale om et minoritetserverv. Det følger av fjerde ledd at fullstendig melding også kan leveres frivillig.

Konkurransetilsynet kan i den enkelte sak lempe på kravene til fullstendig melding (forenklet melding), jf. meldepliktsforskriften pgf. 5.

Departementets vurdering

Den alminnelige meldingen gjelder som nevnt i utgangspunktet alle foretakssammenslutninger. Formålet er blant annet å gjøre Konkurransetilsynet bedre i stand til å overvåke foretakssammenslutninger i lokale og smale markeder. Dette vil både forbrukere og næringsliv som er avhengige av innsatsvarer fra lokale og smale markeder tjene på. Kravet til innholdet i den alminnelige meldingen er fastsatt i loven. Dette er opplysninger som foretak som fusjonerer, normalt har eller meget enkelt kan skaffe.

Etter pgf. 18 siste ledd kan departementet fastsette nærmere regler om omfanget av den alminnelige meldeplikten. På denne måten kan departementet balansere behov for en omfattende meldeplikt for å hindre monopoldannelser også i små markeder, og ønsket om å redusere byrdene for bedriftene. Det fremgår av meldepliktsforskriften at foretakssammenslutninger med en samlet omsetning i Norge under 20 mill. kroner, eller de hvor bare ett av foretakene har en omsetning større enn 5 mill. kroner, er unntatt fra plikten til å levere alminnelig melding.

Det er som nevnt lagt til rette for en meget enkel ordning der foretakene kan bruke opplysningene de normalt er i besittelse av. Selve innsendingen er også enkel og kan skje elektronisk gjennom AltInn (statens nettsted for elektronisk levering av opplysninger). Tidligere innrapporterte opplysninger skal komme automatisk opp når det elektroniske meldingsskjemaet benyttes, og det er meningen at det skal skje en utvikling mot økt automatisk gjenbruk ettersom funksjonaliteten i AltInn utbygges.

Den alminnelige meldeplikten forventes derfor ikke å bli særlig ressurskrevende. Departementet har likevel foreslått enkelte endringer i den alminnelige meldeplikten i en odelstingsproposisjon som ble lagt frem for Stortinget i høst. Forslagene fremmes dels for at meldeplikten skal bli mer treffsikker og dels for å forenkle meldeplikten. Blant

annet vil Konkurransetilsynet i det enkelte tilfellet få hjemmel til å lempe på den alminnelige meldeplikten.

Den fullstendige meldingen skal sikre Konkurransetilsynet tilstrekkelig informasjon til å påbegynne den konkurransemessige vurderingen, vurdere behovet for ytterligere informasjon og eventuelt iverksette undersøkelser i markedet. Kravet til opplysninger i den fullstendige meldingen er betydelig mer omfattende enn den alminnelige meldingen. Partene vil kunne ta uformell kontakt med tilsynet før meldingen leveres for å avklare hva som kreves av opplysninger i den enkelte sak. Tilsynet avgjør om det kan lempes på kravet til informasjon, og hva det eventuelt kan lempes på, slik at meldingen ikke blir mer omfattende enn informasjonsbehovet i den konkrete saken tilsier. En slik enklere versjon av fullstendig melding kalles forenklet melding.

Departementet er av den oppfattning at de opplysningene som kreves for å fylle ut en alminnelig

melding, ikke er av en slik karakter at det er nødvendig for bedriftene å benytte eksternt juridisk bistand. Det har vært hevdet at straffetrussel ved mangelfull/feilaktig utfylt melding kombinert med krav til opplysninger om markedsandeler, gjør det nødvendig å trekke inn dyr ekspertise. Disse utsagnene bygger på en misoppfatning om at feil markedsavgrensning er straffbart.

Dersom partene forsettlig gir feil informasjon, eller dersom informasjonen ikke er gitt etter beste evne, kan forholdet riktignok sanksjoneres med overtredelsesgebyr eller straff. Men det er i denne sammenheng ikke krav om matematisk korrekte beregninger, bare at partene gir anslag etter beste evne. Meldingen er altså ikke mangelfull dersom det etter en nærmere konkurransemessig analyse viser seg at markedet må avgrenses på en annen måte, og følgelig at markedsandelene blir større eller mindre.

Kap. 1550 Konkurransetilsynet

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2003	Saldert budsjett 2004	Forslag 2005
01	Driftsutgifter	65 111	64 194	75 975
22	Flyttekostnader, <i>kan overføres</i>		23 700	27 918
	Sum kap 1550	65 111	87 894	103 893

Allmenn omtale

Konkurransetilsynets hovedoppgave er å føre tilsyn med konkurranseforholdene etter de generelle retningslinjer trukket opp av Regjeringen. Det rettslige grunnlaget for Konkurransetilsynets virksomhet er ny konkurranselov som trådte i kraft 01.05.2004. En ny EØS-konkurranselov er vedtatt og ventes å tre i kraft høsten 2004.

Konkurransetilsynet skal blant annet:

- Forebygge, avdekke og motvirke skadelige konkurransebegrensninger ved å håndheve konkurranseregelverket.
- Påpeke offentlige reguleringer og tiltak som i unødig grad skader konkurransen i markedene.
- Bidra til oversiktlig informasjon for markedsaktørene og gjennom det effektivisere etterspørselssiden i markedene.

Det skal tas særlig hensyn til forbrukernes interesser ved anvendelse av den nye konkurranseloven. Den nye loven gir Konkurransetilsynet adgang til å

ilegge betydelige bøter (overtredelsesgebyr) ved brudd på lovens forbud og vedtak i medhold av loven, og den innfører en adgang til å redusere bøkene for bedrifter som bistår konkurransemyndighetene med oppklaring av overtredelser. Det er innført alminnelig meldeplikt for foretakssammenlutninger.

Når ny EØS-konkurranselov trer i kraft vil Konkurransetilsynet ha myndighet til å håndheve EØS-avtalens konkurranseregler, parallelt med håndhevelse av konkurranseloven. Konkurransetilsynet skal dessuten utføre kontroller hos foretak i Norge for eller sammen med EFTAs overvåkingsorgan.

Rapport

Håndheving av konkurranselovens forbudsbestemmelser

Avdekking av brudd på konkurranselovens forbudsbestemmelser har høy prioritet i Konkurransetilsynets arbeid, og tilsynet har i de senere år

intensivert arbeidet med kartellsaker med potensielt store samfunnskadelige virkninger. Et viktig ledd i dette arbeidet er å gjennomføre kontrollbesøk med gransking for å avdekke og bevissikre brudd på konkurranselovens forbud. Samarbeidet med påtalemyndigheten har høy prioritet, og Konkurransetilsynet bistår påtalemyndigheten i forbindelse med anmeldte saker for å bidra til at det reageres strengt på alvorlige brudd på bestemmelsene. Det legges vekt på metodeutvikling ved avdekking og behandling av kartellsaker. Særlig er arbeidet med å sikre og etterforske datalagret informasjon en stor utfordring.

Det ble i 2003 gjennomført bevissikring i 4 større saker. Fire entreprenørselskap ble anmeldt til påtalemyndigheten (Økokrim) i 2003 for ulovlig samarbeid i form av pris- og anbudssamarbeid og markedsdeling i bygg- og anleggbransjen.

Behandling av inngrep og dispensasjoner

Konkurransetilsynet hadde etter konkurranse-loven av 1993 adgang til å gi dispensasjon fra forbudsbestemmelsene og gripe inn mot konkurranseskadelig atferd som ikke er forbudt.

Søknader om dispensasjon fra konkurranse-loven er avslått i 2 av 42 saker i 2003. Dispensasjoner innvilges hovedsakelig når et samarbeid mellom aktører i markedet vurderes å ha positive virkninger. Antallet dispensasjonssaker har vist en kraftig nedgang fra 2000.

Konkurransetilsynet fattet i 2003 vedtak om inngrep i 6 av 62 vurderte inngrepssaker. I tillegg vedtok Konkurransetilsynet ny forskrift vedrørende maksimalprisreguleringen for drosjer med hjemmel i konkurranse-loven av 1993.

Konkurransetilsynet har i 2003 behandlet 30 bedriftservvssaker. Det ble fattet inngrep i 4 saker. I tillegg fattet tilsynet et midlertidig forbud i en sak. Behandlingen av fusjonen mellom DnB Holding og Gjensidige Nor fikk stor oppmerksomhet. I november 2003 ga Konkurransetilsynet tillatelse til fusjonen, men stilte en rekke vilkår. Vilårene som ble stilt medførte at skadevirkningene på konkurransen ble begrenset, slik at kostnadsreduksjonen ved fusjonen kunne veie opp for de skadelige virkninger som fusjonen medførte. Tilsynet har utarbeidet en plan for oppfølging av vilkårene.

Offentlige reguleringer og reguleringsreform

Konkurransetilsynet har i 2003 videreført sin bistand til departementet med å følge opp Regjeringskonkurransopolitiske handlingsplan vedrørende gjennomgang av offentlige reguleringer og

ordninger som kan ha konkurransebegrensende virkninger.

Konkurransetilsynet har videre fulgt opp en rekke markeder som er i ferd med eller har gjennomgått reguleringsreformer. Dette gjelder spesielt kraftmarkedet, meierimarkedet og markedet for drosjetransport. I disse markedene har tilsynets aktiviteter lagt grunnlaget for en mer effektiv konkurranse. Flere saker er en oppfølging av arbeid som startet opp for en tid tilbake.

- En arbeidsgruppe nedsatt av Konkurransetilsynet, NVE og Kredittilsynet, har utarbeidet rapporten «Samarbeid om tilsyn med kraftmarkedet – anbefalinger om framtidig samarbeid mellom Konkurransetilsynet, Kredittilsynet og NVE». Det er på bakgrunn av rapportens anbefalinger etablert et løpende samarbeidsforum mellom de tre tilsynene.
- Konkurransetilsynet har ledet et samarbeidsprosjekt mellom de nordiske konkurransemyndighetene der konkurranseforholdene i det nordiske kraftmarkedet ble vurdert. Det vises til rapport av 20.06.2003: «A Powerful Competition Policy». Rapporten konkluderer blant annet med at markedskonsentrasjonen er meget høy i de relevante geografiske markeder. Det anbefales tettere samarbeid mellom nordiske konkurransemyndigheter i vurderingen av fusjoner med virkning i mer enn ett land. Rapporten har fått betydelig oppmerksomhet, bl.a. i forbindelse med Europakommisjonens avgjørelse i saken om det svenske kraftselskapet Sydkrafts oppkjøp i Granninge.
- Konkurransetilsynet har avslått flere søknader om dispensasjon fra forbudene mot pris- og anbudssamarbeid til å opprette fylkesvise drosjesentraler. Slike dispensasjoner ville medført at det hadde blitt drosjemonopol i de aktuelle fylkene. Tilsynet har videre framhevet betydningen av at det offentliges innkjøp av drosjetransport legges ut på anbud, og at det benyttes mindre transportpakker, slik at flest mulig aktører kan delta i konkurransen.

Informasjon til markedsdeltakerne

Prisundersøkelser og prisopplysning er viktige tiltak for å øke forbrukernes prisbevissthet. Prisundersøkelser og andre prisopplysningstiltak rettes inn mot særskilte markeder hvor mangelfull oversikt kan utgjøre en konkurransebegrensning og hvor spesiell oppfølging er påkrevd.

Oversikten over kraftpriser på Konkurransetilsynets internetsider utvikles stadig. I tillegg til standard variabel kraftpris ble oversikten i 2003 utvidet til også å gi oversikt over fast- og spotpris-

avtaler. Konkurransetilsynet gjennomførte kontroller med etterlevelse av prisopplyningsforskriften for dagligvarer, bilverksteder, drosjetjenester og byggevarer. Innenfor alle områdene er det avdekket manglende etterlevelse av forskriftene.

I forbindelse med ikrafttredelse av ny konkurranselov 01.05.2004 ble prismerkningsbestemmelsene i konkurranseloven av 1993 overført til markedsføringsloven. Tilsynet med markedsføringsloven ligger hos Forbrukerombudet. Konkurransetilsynet har imidlertid i ny konkurranselov pgf. 23 beholdt adgangen til å gi pålegg eller forskrift om tiltak i forbindelse med prisopplysning dersom det er nødvendig for å fremme konkurransen.

Internasjonalt arbeid

Konkurransetilsynet deltar i behandlingen av regelverkssaker og enkeltsaker i Europakommisjonen og EFTAs overvåkningsorgan (ESA). Tilsynet har også deltatt aktivt i OECD og har hatt et tett samarbeid med andre nordiske konkurransemyndigheter.

Et viktig samarbeidsforum i EØS er European Competition Authorities (ECA). Dette er et kontaktforum der lederne for konkurransemyndighetene i EØS deltar. Konkurransetilsynet har engasjert seg i en del konkurransepolitiske problemstillinger som er satt på dagsordenen. Dette gjelder særlig konkurransen i luftfarten, i kraftsektoren og i helsesektoren. Konkurransetilsynet tok, som første konkurransemyndighet fra et land utenfor EU, initiativ til å holde et ECA-møte i Oslo i september 2003. Til dette møtet ble også alle 10 kandidatlandene til EU invitert.

Den folkerettslig forpliktende avtalen om samarbeid og informasjonsutveksling i konkurransesaker mellom Norge, Danmark, Sverige og Island trådte i kraft i februar 2004. Avtalen omfatter utveksling av konfidensiell informasjon.

Det ble i 2003 nedsatt arbeidsgrupper som skal vurdere og analysere henholdsvis telemarkedene i Norden og markedene for omsetning av bøker i Norden. Arbeidsgruppen for telemarkedene presenterer sine konklusjoner i en rapport som utgis i oktober. Konklusjonene fra arbeidsgruppen for omsetning av bøker fremkommer i Konkurransetilsynets rapport av mars 2004 «Kvem lyt setje pris på boka».

Informasjon og omdømme

Medieinteressen for Konkurransetilsynets arbeid var i 2003 større enn noen gang, og oppslagene hadde gjennomgående en positiv vinkling, sett

med etatens øyne. Det er nå bred forståelse hos hovedmålgruppene, næringslivets aktører og forbrukerne, om behovet for en aktiv konkurransepolitikk, og tilsynet har et godt omdømme.

Den sterke fokuseringen på forbrukernes interesser har vist seg å være en effektiv strategi for Konkurransetilsynet. Når forbrukerne har kunnskap om de forskjellige markedene og kan gjøre bevisste valg med hensyn til pris og kvalitet, bidrar de aktivt til å fremme økt konkurranse. Dette gir mer effektiv bruk av samfunnets ressurser, i tråd med konkurranselovens formål.

Flytting av Konkurransetilsynet til Bergen

Konkurransetilsynet skal være etablert i Bergen senest 01.01.2007. Arbeidet med planlegging og gjennomføring av omstillingsprosessen har høy prioritet.

Det er Regjeringens forutsetning at omstillingsprosessen skal gjennomføres på en slik måte at:

- Konkurransetilsynet fungerer godt i omstillingsperioden.
- Omstillingsprosessen for de ansatte ikke fører til utstøting og at flest mulig flytter med.
- Nytt, effektivt miljø bygges opp systematisk.

For å forberede flyttingen til Bergen har tilsynet i løpet av 2003 og første halvår 2004 gjennomført en rekke organisatoriske tiltak. I mai 2004 var Konkurransetilsynet etablert med kontor i Bergen. I første omgang består virksomheten i Bergen av en ny markedsavdeling. Det legges opp til at ca. 20 medarbeidere vil være på plass i Bergen ved utgangen av 2004.

Samtidig er det viktig å legge til rette for et godt arbeidsmiljø i Oslo, slik at produktiviteten kan opprettholdes på samme høye nivå som i dag gjennom hele omstillingsperioden. Etablering av virkemidler for å ta vare på kjernekompetanse i Oslo har derfor hatt høy prioritet.

Resultatmål

Konkurransetilsynet skal:

a) Gjennomføre en effektiv håndheving av forbudsbestemmelsene i konkurranseloven.

Den nye konkurranseloven har et generelt forbud mot samarbeid mellom foretak som begrenser konkurransen, og et generelt forbud mot at foretak utilbørlig utnyttet sin dominerende stilling. Det nye regimet innebærer at det er strengere og mer omfattende regler for markedsaktørenes adferd i markedene. Dette vil gjøre konkurranselovgivnin-

gen mer effektiv, men setter også økte krav til Konkurransetilsynets håndhevingsvirksomhet. Utvidede forbud fordrer økt kontroll. Videre skal tilsynet vektlegge hensynet til forbrukerne og ha fokus på regionale og lokale markeder i større grad enn tidligere. For å effektivisere Konkurransetilsynets håndheving av konkurranseloven, har tilsynet i den nye loven adgang til å ilegge overtredelsesgebyr ved overtredelse av loven eller vedtak i medhold av den. Videre kan det foretas lemping av gebyr- og bøtenivå for bedrifter som bistår konkurransemyndighetene med oppklaring av egen eller andres overtredelse av forbudene. Tilsynet må anvende disse virkemidlene slik at håndhevingen blir mer effektiv og etterlevelsen av loven størst mulig.

b) Gjennomføre et effektivt tilsyn med konkurranselovens bestemmelser om foretakssammenlutninger.

Den alminnelige meldeplikten for foretakssammenlutninger skal bidra til en mer effektiv og omfattende fusjonskontroll, ikke minst i regionale og lokale markeder. Det er lagt til rette for at meldingene kan gis på en enkel og brukervennlig måte, jf. nærmere redegjørelse under programkategorimotalen. Konkurransetilsynet skal videreføre arbeidet med meldepliktsordningen slik at den fungerer på en effektiv og brukervennlig måte, og ikke legger mer byrder enn nødvendig på foretakene.

c) Bidra til at etterspørselssiden i markedene fungerer effektivt.

Den nye konkurranseloven gir Konkurransetilsynet hjemmel til å fastsette pålegg om prismerking mm. dersom dette er nødvendig for å fremme konkurransen. Omfanget og prioriteringen av dette arbeidet må imidlertid tilpasses til det faktum at ansvaret for tilsyn med prismerkingsbestemmelser som Konkurransetilsynet tidligere hadde ansvar for, nå er overført til Forbrukerombudet.

d) Bidra til at konkurransehensyn blir tillagt tilstrekkelig vekt på alle politikkområder.

For å bidra til at konkurransehensyn blir tilstrekkelig vektlagt på alle politikkområder, skal Konkurransetilsynet aktivt bruke konkurranselovens pgf. 9e som sier at Konkurransetilsynet skal påpeke konkurranseregulerende virkninger av offentlige tiltak, eventuelt ved å fremme forslag med sikte på å styrke konkurransen og lette adgangen for nye

konkurrenter. Bestemmelsen er styrket i den nye loven ved at de myndigheter som får en henvedelse fra tilsynet må svare innen en gitt frist dersom tilsynet fastsetter en slik. I tillegg til å bruke krfl pgf. 9e skal tilsynet bistå departementet i gjennomføringen av handlingsplanen for styrking av konkurransepolitikken, jf. punkt 2 i handlingsplanen vedrørende gjennomgang av offentlige reguleringer og punkt 5 om å sørge for at offentlig virksomhet blir organisert og drevet på en måte som fremmer konkurranse.

e) Sørge for en organisering av virksomheten som beforder formåleffektivitet (riktig prioritering av oppgaver), ressurseffektivitet (effektiv utnyttelse av knappe ressurser) og brukerorientering (god informasjon, rask saksbehandling mv.).

Konkurransetilsynet må videreutvikle organisasjonsstrukturen og kompetansen internt slik at den nye lovgivningen kan håndheves og administreres mest mulig effektivt. Den nye loven krever økte saksbehandlingsressurser på en del områder, særlig i tilknytning til håndtering av meldeplikten for fusjoner og veiledningsoppgaver i forhold til publikum. I tillegg er det behov for å videreutvikle de elektroniske løsningene for håndtering av meldinger om fusjoner. Konkurransetilsynet skal videreutvikle de interne saksbehandlingsløsningene, og samtidig gjøre dem mer brukervennlige.

Det vil også i 2005 være behov for spesielle eksterne informasjonstiltak om den nye konkurranseloven.

Konkurransetilsynet skal videreføre sitt arbeid med utvikling av elektroniske saksbehandlingsløsninger for å bedre service og tilgjengelighet for eksterne brukere. Samarbeidet med Altinn-portalen er et viktig element i denne satsingen.

Budsjett

Post 01 Driftsutgifter

Konkurransetilsynet hadde pr. 01.09.2004 en bemanning tilsvarende 114 årsverk, med henholdsvis 99 årsverk i Oslo og 15 årsverk i Bergen. Posten dekker lønns- og driftsutgifter for ordinær drift i Konkurransetilsynet.

Post 22 Flyttekostnader, kan overføres

Posten dekker de budsjettmessige tilleggskostnader til lønns- og driftsutgifter for Konkurransetilsynet ved flytting fra Oslo til Bergen.

Programkategori 01.60 Statsbygg

Utgifter under programkategori 01.60 fordelt på kapitler

(i 1 000 kr)					
Kap.	Betegnelse	Regnskap 2003	Saldert budsjett 2004	Forslag 2005	Pst. endr. 04/05
1580	Bygg utenfor husleieordningen	860 386	782 130	923 020	18,0
1581	Eiendommer til kongelige formål, jf. kap. 4581	30 490	67 148	75 372	12,2
1582	Utvikling av Fornebuområdet	110 559	111 637	81 000	-27,4
1583	Utvikling av Pilestredet Park, jf. kap. 4583	28 663	26 138	27 000	3,3
2445	Statsbygg, jf. kap. 5445	237 429	1 213 712	1 721 412	41,8
	Sum kategori 01.60	1 267 527	2 200 765	2 827 804	28,5

Inntekter under programkategori 01.60 fordelt på kapitler

(i 1 000 kr)					
Kap.	Betegnelse	Regnskap 2003	Saldert budsjett 2004	Forslag 2005	Pst. endr. 04/05
4581	Eiendommer til kongelige formål, jf. kap. 1581	600	108	112	3,7
4583	Salg av eiendom i Pilestredet Park, jf. kap. 1583	152	140 000		-100,0
5445	Statsbygg, jf. kap. 2445	647 717	710 000	710 000	0,0
5446	Salg av eiendom, Fornebu	119 410	334 451	33 920	-89,9
	Sum kategori 01.60	767 879	1 184 559	744 032	-37,2

Utgiftene foreslås økt under kategori 01.60 Statsbygg, hovedsakelig som følge av økt byggevirksomhet og som følge av at det ekstraordinære trekket på Statsbyggs reguleringsfond i 2004 ikke videreføres. Reduksjonen i inntektene skyldes redusert salg av eiendommer i Pilestredet Park og på Fornebu.

Hovedutfordringer – utviklingstrekk

Statsbygg er en viktig bidragsyter for å ivareta ulike mål innen statlig tjenesteproduksjon og forvaltning. Dette gjøres gjennom å være rådgiver ved anskaffelse av lokaler, som byggherre på vegne av

ulike departementer, som forvalter av en rekke statlige eiendommer, som ivaretaker av statlige interesser i større utviklingsprosjekter og som arealplanlegger mm.

Modernisering og omstilling av offentlig sektor kan medføre behov for relokalisering og nye lokaler. I lys av dette vil Statsbygg bli stilt overfor betydelige utfordringer med hensyn til rask og fleksibel oppfølging av de behov som foreligger. Dette gjør at Statsbygg løpende må videreutvikle sin rådgivningskompetanse overfor departementer og andre statlige etater. Bl.a. gjelder dette bistand i forbindelse med vurdering av behov, markedsundersøkelser, alternativvurderinger, kostnadsanalyser mm.

På byggherresiden vil den viktigste utfordringen fortsatt være å sikre god styring av prosjektene med hensyn til kostnader, kvalitet og fremdrift. Videre vil risikostyring bli vektlagt i alle faser av prosjektene.

I forhold til eiendomsforvaltning vil den sentrale utfordringen være løpende å tilpasse eiendomsmassen til brukernes behov, samt å redusere energiforbruket og bruken av miljøfarlige stoffer. Det gjenstår arbeid med å bedre tilgangen for bevegelseshemmede i bygg som forvaltes av Statsbygg.

På eiendomsutviklingssiden er den største utfordringen å ivareta og samordne de statlige interessene på Fornebu, i Pilestredet Park og på Vestbanetomten.

Hovedmål og strategier

Statsbygg skal innen vedtatte rammer for økonomi, kvalitet og fremdrift:

- Ivareta statlig, sivil sektors behov for rådgivning og utredning i forbindelse med innleie av lokaler og planlegging av byggeprosjekter.
- Ivareta statlig, sivil sektors behov for byggherretjenester ved å organisere, planlegge og gjennomføre byggeprosjekter.
- Sikre kostnadseffektiv drift og verdibevarende vedlikehold av eiendomsmassen.
- Sikre at hensynet til tilgjengelighet, miljø, arkitektur og kulturhistoriske verdier blir avveid og ivarettatt.
- Sørge for effektiv utnyttelse av statens eiendomsmasse gjennom eiendomsutvikling, kjøp og salg.
- Ivareta statens behov i utviklingsprosjekter ved å gi råd, organisere, planlegge og gjennomføre, herunder realisere verdien av større eiendommer som fristilles.
- Bidra til effektivisering i Bygg- anlegg og eiendomsnæringen (BAE-næringen).

I budsjettet for 2005 vektlegges å:

- Videreføre omstillingsarbeidet i Statsbygg basert på prinsipper for Regjeringens arbeid for modernisering, effektivisering og forenkling av offentlig sektor.
- Videreføre arbeidet med å fremme god arkitektur, bærekraftig arealplanlegging, ivaretagelse

av kulturminner og kulturmiljøer, herunder utarbeide en verneplan for Statsbyggs eiendommer.

- Videreføre arbeidet med universell utforming og å bedre tilgangen for funksjonshemmede i både nye og eksisterende bygg.
- Initiere og delta i forsknings- og utviklingsprosjekter bl. a. ved å benytte egne byggeprosjekter som pilot for å bidra til at det i BAE-næringen gradvis innføres og benyttes digitale bygningsmodeller gjennom hele byggets levetid.

Modernisering

Departementet har i samarbeid med Forvarsdepartementet og Utdannings- og forskningsdepartementet de to-tre siste årene arbeidet for å bedre eiendomsforvaltningen på sine ansvarsområder i tråd med prinsippene i Regjeringens moderniseringsprogram om klarere skille mellom ulike roller, styrket konkurranse og økt delegering av myndighet. Moderniseringsdepartementet har igangsatt arbeid med en utvidelse av husleieordningen og med å skille mellom bruker og forvalter av eiendom for de deler av statsforvaltningen som i dag ikke er omfattet av en husleieordning.

Det er nå igangsatt arbeid med en helhetlig gjennomgang og vurdering av statens samlede bygge- og eiendomsforvaltning med sikte på endringer som vil gi en mest mulig effektiv forvaltning og sikre at aktørene har riktige incentiver til å bidra til dette. Gjennomgangen vil behandle problemstillinger knyttet til prinsipper for hva staten skal eie, hvordan og under hvilke rammebetingelser statens eierskap skal ivaretas, hvordan man skal få god måloppnåelse gjennom effektiv konkurranse, og hvordan man kan innføre prising. I denne gjennomgangen vil ivaretagelsen av statens kulturhistoriske eiendommer og spørsmål om eventuell egen organisering av denne typen eiendommer også bli vurdert.

Regjeringen tar sikte på å komme tilbake til Stortinget om eiendomsforvaltningen i løpet av 2005.

Resultatmål

Følgende resultatmål gjelder for Statsbygg i 2005:

Mål	Resultatindikatorer	Resultatkrav 2005
1. God budsjett disiplin.	a) Sluttkostnad i prosent av styringsrammen (gjelder både kap. 1580 Bygg utenfor husleieordningen og kap. 2445 Statsbygg). b) Overføring av ubenyttede bevilgninger til neste budsjettermin under kap. 1580 og kap. 2445, post 30 til 70.	Sluttkostnad skal ikke overskride styringsrammen for total masse ferdigstilte bygg med mer enn 2,5 pst. Overføringene til neste budsjettermin skal ikke overstige 10 pst. av årets disponible bevilgning.
2. Tilfredsstillende avkastning på Statsbyggs total kapital.	a) Resultat før finanskostnader i prosent av gjennomsnittlig investert kapital for året. b) Andel utleide arealer i forhold til totalt areal det er mulig å leie ut.	Total kapitalens rentabilitet skal i 2005 være minimum 6,0 pst. 98 pst.
3. Tilfredse kunder	Fagdepartementers og statlige leietakeres tilfredshet med Statsbyggs: – rådgivningstjenester – byggherretjenester – forvaltningstjenester	86 pst. 86 pst. 90 pst.
4. Effektiv energiforbruk i Statens bygningsmasse.	Klimakorrigert energiforbruk (kWh/kvm/år)	210 kWh/kvm
5. Ivaretagelse av samfunnsmessige føringer innen områdene miljø, arkitektur og kulturminnevern	Beskrivende rapport	Årlig

Rapport 2003

Tabell 3.3 Mål: Riktig styring innen kostnadsrammen

Indikator	2000	2001	2002	2003
Sluttkostnad i prosent av styringsrammen gjelder kap. 1580 og kap. 2445.	3,0	2,1	-3	1,1

Resultatkrav 2003: 2,5 pst.

I 2003 ble det ferdigstilt 7 prosjekter. Av disse var det en overskridelse i ett av prosjektene på 14,4 mill. kroner av en opprinnelig kostnadsramme på 159,9 mill. kroner. Dette er en resultatforbedring

mot tidligere år, som blant annet skyldes arbeid i Statsbygg for å bedre prosjektstyringen, herunder at prosjektene føres frem til endt forprosjekt før det tas stilling til kostnads- og styringsramme.

Tabell 3.4 Mål: Riktig periodisering av budsjettmidler for byggeprosjekter

Indikator	2000	2001	2002	2003
Overføring av ubrukte bevilgninger til neste budsjettermin under kap. 1580 Bygg utenfor husleieordningen og kap. 2445 Statsbygg, post 30 til 49.	15,0	12,2	2,3	7,0

Resultatkravet i 2003: 10 pst.

Mindreforbruket var relatert til mindre avvik på ulike enkeltprosjekter. Selv om dette innebærer en økning fra 2002, ligger resultatet innenfor kravet.

Tabell 3.5 Mål: Avkastning på Statsbyggs total kapital

Indikator	2000	2001	2002	2003
Resultat før finanskostnader i prosent av gjennomsnittlig investert kapital for året.	7,2	7,4	7,0	6,3

Resultatkravet 2003: 6,0 pst.

Totalkapitalens rentabilitet er definert som resultat før finanskostnader i prosent av gjennomsnittlig investert kapital for året. Resultatet er innenfor kravet.

Tabell 3.6 Mål: Høy utleiegrad

Indikator	2000	2001	2002	2003
Andel utleide arealer i forhold til totalt areal det er mulig å leie ut.	98	98,4	98,2	98,4

Resultatkrav 2003: 98 pst.

Resultatet har ligget stabilt over flere år, noe som dels skyldes lange leieavtaler, og dels at eiendommer som staten ikke har bruk for selv, er blitt solgt.

Tabell 3.7 Mål: Høy kundetilfredshet med Statsbyggs rådgivnings- og byggherretjenester

Indikator	2000	2001	2002	2003
Andel av fagdepartementenes og statlige etaters tilfredshet* med Statsbyggs rådgivnings- og byggherretjenester	**	87	83	100

* Med tilfredshet menes fullstendig, meget eller ganske tilfreds.

** Det ble ikke gjennomført målinger for 2000

Resultatkrav 2003: 86 pst.

For 2003 ble det sendt ut 23 spørreskjemaer til kontaktpersoner i departementene, universitetene og tre etater. 13 spørreskjemaer ble besvart. Ingen svarte at de var utilfredse. Siden utvalget er så lite, bør resultatene tolkes med forsiktighet.

Tabell 3.8 Mål: Høy kundetilfredshet med Statsbyggs eiendomsforvaltning

Indikator	2000	2001	2002	2003
Andel av fagdepartementenes og statlige etaters tilfredshet* med Statsbyggs eiendomsforvaltning	**	90	89	95

* Med tilfredshet menes fullstendig, meget eller ganske tilfreds.

** Det ble ikke gjennomført målinger for 2000

Resultatkrav 2003: 90 pst.

Det ble sendt ut 321 spørreskjemaer til Statsbyggs leietakere for 2003. Svarprosenten var 50 pst. Av disse er 95 pst. tilfreds med Statsbyggs eiendomsforvaltning. Målingene viser at andelen som er tilfreds, holder seg på et høyt nivå.

Tabell 3.9 Mål: Effektiv energiforbruk i Statsbyggs bygningsmasse

Indikator	2000	2001	2002	2003
Antall eiendommer	184	160	165	159
Brutto gulvareal i m ²	1.458.591	1.370.309	1.516.309	1.484.532
Årlig energiforbruk (MWh)	293.490	284.668	287.518	284.668
Klimakorrigert energiforbruk (kWh/kvm/år)		210,5	198,6	201,4

Resultatkrav 2003: 210 kWh/kvm.

Den gjennomsnittlige energibruken for Statsbyggs totale eiendomsmasse i 2003, korrigert for antall graddager mot ett normalår, var 201,4 kWh/m². Etter at det spesifikke energiforbruket de siste årene har blitt betydelig redusert, er det for 2003 en liten oppgang (2,8 kWh/m²).

En del eiendommer er solgt og andre har kommet til. For å opprettholde en lav energibruk er det nødvendig stadig å holde fokus på tiltak og energifølgning. Resultatkravet i 2003 ble skjerpet fra 220 til 210 kWh/m², et krav som er innfridd.

Mål: Ivaretagelse av samfunnsmessige føringer innen områdene miljø, arkitektur og kulturminnevern

En bevisst arkitekturpolitikk er nødvendig for å sikre god arkitektur og bærekraft i prosjektene. Viktige virkemidler i denne sammenheng er valg av konkurranseform tilpasset prosjektet og en faglig god sammensetning av juryer og evalueringsutvalg.

Arbeidet med en ny strategi for Statsbyggs arbeid med kulturminnevern startet opp i 2002 og ble fullført i 2003. Det videre arbeidet med kulturminnearbeidet i Statsbygg er definert som et eget prosjekt som i 2005 følger Moderniseringsdepartementets hovedprosjekt Statens Kulturhistoriske Eiendommer i tid og innhold.

Miljøomtale

De viktigste arbeidsområdene for Statsbygg vil fortsatt være knyttet til å utvikle energieffektive

løsninger, redusere bruken av miljøskadelige materialer, samt avfallshåndtering og gjenbruk. For å bedre oppfølgingen av disse områdene er det en sentral oppgave for Statsbygg å etablere systemer for miljøoppfølging, samt bedre kompetansen om miljøspørsmål.

Statsbygg forvalter et stort antall eiendommer som har kulturhistorisk verdi. Det er en utfordring for Statsbygg å forene bruk og vern av de kulturhistoriske eiendommene. En del av arbeidet gjelder utarbeiding av en verneplan for eiendommene. Økt kompetanse skal bidra til at forvaltning og vedlikehold av disse eiendommene utføres i samsvar med antikvariske retningslinjer og at byggeprosjektene ikke medfører skade eller forringelse av bevaringsverdige kulturminner og miljøer.

I 2005 er det lagt opp til å arbeide videre med følgende:

- Utvikle den miljøfaglige kompetansen til Statsbygg.
- Vurdere hvordan staten kan utnytte erfaringene fra gjennomføringen av opprydding i forurensninger på Fornebu i sammenheng med nasjonale miljøtiltaksplaner.
- Økt energieffektivitet i eksisterende bygningsmasse og i nybygg.
- Videreutvikle miljøhensyn i programmering, prosjekteringsanvisninger, ytelsesbeskrivelser og i bedømming av prosjektkonkurranser.
- Videreutvikle miljøregnskap for forvaltning, drift og vedlikehold av bygg som forvaltes av Statsbygg.
- Innarbeide kulturminnefaglige hensyn i prosedyrer og rutiner.

Kap. 1580 Bygg utenfor husleieordningen

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2003	Saldert budsjett 2004	Forslag 2005
30	Igangsetting av byggeprosjekter, <i>kan overføres</i>	1 337		
31	Videreføring av byggeprosjekter, <i>kan overføres</i>	777 290	744 300	829 400
32	Prosjektering av bygg, <i>kan overføres</i>	60 217	15 400	65 500
36	Kunstnerisk utsmykking, <i>kan overføres</i>	6 542	7 430	13 120
70	Tilskudd til Hovedstadsaksjonen	15 000	15 000	15 000
	Sum kap 1580	860 386	782 130	923 020

Allmenn omtale

Bevilgningsforslaget gjelder investeringer i bygg utenfor husleieordningen der Statsbygg er byggherre. Eiendommene skal etter ferdigstilling forvaltes av det enkelte departement eller den enkelte virksomhet selv.

Budsjett**Post 31 Videreføring av byggeprosjekter, kan overføres**

Bevilgningen omfatter oppfølgingsbevilgning til prosjekter som Stortinget har vedtatt igangsatt i tidligere terminer, og skal sikre optimal fremdrift i prosjektene. Nedenfor følger en oversikt som viser hvordan den foreslåtte bevilgningen for 2005 fordeles seg på de ulike prosjektene.

Tabell 3.10 Igangsatte byggeprosjekter under kap. 1580

Prosjekt	Kostn.- ramme 01.07.05	Styrings Ramme 01.07.05	Bevilget tidligere	Forslag 2005 ¹	(i mill. kroner)	
					Gjenstår av styringsrammen	Omtale under kap.
<i>KKD</i>						
Nytt operahus ²	3.683,0	3.124,0	920,0	730,0	1.474,0	320
<i>Bygg under JD:</i>						
Tromsø fengsel	225,8	195,4	180,2	13,4	1,8	430
<i>Bygg under UFD:</i>						
UiB, Studentsenter	328,4	300,9	15,0	86,0	199,9	
Samlet forslag				829,4		

¹ Budsjettforslaget er basert på at sluttbevilgning i byggeprosjekter gis i første garantiår. Dette for å oppnå større sikkerhet ved beregning av sluttbevilgningen.

² Prisbasis pr. 15.04.04. Oppjusteringen av kostnads- og styringsramme er i tråd med i forutsetningene i St. prp. nr. 48 (2001–2002).

Kostnadsrammene for prosjekter fastsettes etter gjennomført forprosjekt og med 85 pst. sikkerhet mot overskridelser. Gjennomføringen av prosjektene skal imidlertid baseres på en styringsramme som gir 50 pst. sikkerhet mot overskridelser. Differansen mellom kostnadsrammen og styringsrammen utgjør prosjektets usikkerhetsavsetning.

Prosjekt Nytt Operahus

Hovedaktiviteten for Prosjekt Nytt Operahus vil være videreføring av byggearbeidene. Grunn- og fundamenteringsarbeidene avsluttes, mens arbeidet med bærekonstruksjoner vil fortsette. Entreprenørene for de øvrige bygningsmessige arbeidene, tekniske fag og teaterteknikk startes opp. Det

vises for øvrig til Kultur- og kirkedepartementets budsjettproposisjon.

Brukerutstyr for nytt operahus

Av Kultur- og kirkedepartementets budsjett for 2004 fremgår følgende om brukerutstyr i operahuset:

«Slik det er redegjort for i St.prp. nr. 48 (2001–2002) Nytt operahus i Bjørvika, er kostnader til løst inventar og utstyr holdt utenfor kostnadsrammen. Brukerutstyr omfatter møbler, verkstedmaskiner, klaver, IKT-utstyr m.m. Det blir arbeidet med å kartlegge utstyrsbehovet, og i første fase vil utstyr som påvirker bygg- og installasjoner bli prioritert. Kultur- og kirkedepartementet vil komme tilbake til saken når spørsmålene er avklart.»

Forprosjektet er nå gjennomført, og kostnadsrammen er satt til inntil 150 mill. kroner. Departementet vil komme tilbake til dette etter en nærmere vurdering.

Prosjekt UiB – bygg for biologiske basalfag

BBB-prosjektet ble sluttbevilget i St.prp. nr. 1 (2002–2003) med en styringsramme på 954,6 mill. kroner og en kostnadsramme på 996,9 mill. kroner (kroneverdidato 01.07.2003). Dette gir en margin på 42,3 mill. kroner. Det ble i samme stortingsproposisjon avsatt en usikkerhetsavsetning på 27 mill. kroner. Store deler av denne usikkerhetsavsetningen er gått med til tvistesak med byggentreprenør. På grunn av usikkerhet rundt pågående tvistesak med elektroentreprenør er det derfor behov for at resten av marginen på 15,3 mill. kroner settes av til prosjektet.

Post 32 Prosjektering av bygg, kan overføres

Posten benyttes til prosjektering av høyt prioriterte byggesaker uten egen bevilgning, dvs. prosjekter uten øremerket planleggings-/prosjekterings-, start- eller oppfølgingsbevilgning. I 2005 er det bl.a. lagt opp til å benytte midlene til prosjekter i Gaustadbekkdalen og Bjørvika.

I Gaustadbekkdalen har Statsbygg i samarbeid med Norges Forskningsråd eiendommer med et utbyggingspotensiale opp mot 100 000 gulvkvaadratmeter til bruk for forskning og undervisning, primært for Universitetet i Oslo. Universitetet ønsker å utvikle området til forskning innen bioteknologi, materialvitenskap, molekylærmedisin, kjemi og farmasi. Statsbygg, i samarbeid med Norges Forskningsråd og Universitetet i Oslo, arbeider med planer for å gjøre eiendommene byggeklare. Det arbeides også med prosjektering av nytt

informatikkbygg (IFI2) i tilknytning til eksisterende bygg. Konsekvensutredning for prosjektet har vært utlagt til offentlig ettersyn, og det forventes at søknad om rammetillatelse oversendes Oslo kommune i løpet av høsten. Ved siden av planavklaringer knyttet til fremtidige byggeprosjekter, forhandles det med Oslo kommune om avtale om infrastruktur, grøntområder og gjenåpning av Gaustadbekken.

I Bjørvika står Statsbygg sammen med Oslo kommune, Oslo havnevesen, ROM eiendomsutvikling AS og Statens vegvesen region øst som forslagstiller til reguleringsplan for byutvikling i Bjørvika, Bispevika og Lohavn. Reguleringsplanen ble vedtatt 27.08.2003 av Oslo bystyre, men må stadfestes av Miljøverndepartementet på grunn av innsigelser fra Riksantikvaren. Statsbygg bistår også Moderniseringsdepartementet i arbeidet med å etablere et utviklingsselskap for Bjørvika og avtaleverket rundt dette. Avtalene ble underskrevet 01.07.2003. De siste avtalene med Entra Eiendom AS og Jernbaneverket er under behandling.

I forbindelse med utviklingen av Bjørvikaområdet er HAV Eiendom AS etablert. Selskapet er 100 pst. eid av Oslo havnevesen og skal utvikle og realisere havnekassens eiendommer i Bjørvika. I forbindelse med overføring av eiendomsretten for disse eiendommene fra Oslo kommune (Oslo Havnevesen) til HAV Eiendom AS, må det betales dokumentavgift. Regjeringen uttalte i St.meld. nr. 28 (2001–2002) at ekstrabelastningen som påløper for selskapet ved tinglysning av skjøte på de aktuelle grunnarealene skulle kompenseres. Statsbygg vil derfor overføre 50,1 mill. kroner til Oslo Havnevesen som refusjon for den dokumentavgift HAV Eiendom AS må betale. Det forutsettes at Oslo Havnevesen låner ut beløpet til HAV Eiendom AS for at selskapet skal kunne betale inn dokumentavgift. Dersom den beregnede dokumentavgift blir lavere enn 50,1 mill. kroner skal Oslo Havnevesen betale tilbake differansen.

Post 36 Kunstnerisk utsmykking, kan overføres

Bevilgningen skal nyttes til kunstnerisk utsmykking av statlige bygg. Siden midler til kunstnerisk utsmykking ikke gjøres til gjenstand for husleieberegning, gjelder bevilgningen også byggeprosjekter finansiert over kap. 2445 Statsbygg.

Post 38 Avslutning av byggeprosjekter

Posten gjelder avsetning av eventuelle ubenyttede bevilgninger etter at byggeprosjektene går inn i sitt tredje garantiår. Posten kan benyttes til intern

omdisponering innenfor kapitlet for å forenkle oppfølgingen av byggeprosjektene. Det føres ikke opp forslag til bevilgning under posten.

mune og private gårdeiere for å ruste opp Oslo sentrum frem mot markeringen av unionsoppløsningen i 2005. Tilsvarende beløp ble bevilget i 2003 og 2004.

Post 70 Tilskudd til hovedstadsaksjonen

Bevilgningen gis som tilskudd til Hovedstadsaksjonen, som er et samarbeidsprosjekt med Oslo kom-

Kap. 1581 Eiendommer til kongelige formål, jf. kap. 4581

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 2003	Saldert budsjett 2004	Forslag 2005
01	Driftsutgifter	20 379	19 205	19 814
30	Ekstraordinært vedlikehold, Bygdø kongsgård, <i>kan overføres</i>		36 000	43 400
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	10 111	11 943	12 158
	Sum kap 1581	30 490	67 148	75 372

Allmenn omtale

Statsbygg ivaretar statens eieransvar for Stiftsgården i Trondheim, Gamlehaugen i Bergen, Det Kgl. Slott, Bygdø Kongsgård og Oscarshall. For eiendommene i Trondheim og Bergen har Statsbygg ansvaret for bygninger, interiører og utomhusarealer. For eiendommene i Oslo har Statsbygg ansvaret for ytre vedlikehold, tekniske installasjoner og større vedlikeholdsarbeider. Det er inngått skriftlige avtaler mellom Statsbygg og Det Kgl. Hoff som skal sikre klare ansvarsforhold innenfor eiendomsforvaltningen.

Budsjett

Post 01 Driftsutgifter

Bevilgningen skal dekke Statsbyggs kostnader til forvaltning, drift og vedlikehold av de statlige eiendommer til kongelige formål.

Post 30 Ekstraordinært vedlikehold Bygdø kongsgård, kan overføres

Prosjektet består av tre elementer; restaurering, fornyelse og reparasjon. Styringsrammen utgjør 168 mill. kroner og kostnadsrammen 200,7 mill. kroner i prisnivå per 01.07.2005. Forprosjekt er ferdig og reparasjonsarbeidene ble igangsatt våren 2004. Oppstartsbevilgning ble gitt i 2004 og restaurering og fornyelsen vil bli igangsatt høsten 2004. I følge planen avsluttes hele prosjektet ved årsskiftet 2006/2007.

Post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, kan overføres

Bevilgningen skal dekke større vedlikeholds-, rehabiliterings- og ombyggingsarbeider av investeringsmessig karakter. Prioriterte tiltak for perioden vil være etablering av ny trapp og heis i nordre sidefløy, samt restaurering av utvendig takflate ved Det Kgl. Slott og fasadearbeider ved Oscarshall.

Kap. 4581 Eiendommer til kongelige formål, jf. kap. 1581

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2003	Saldert budsjett 2004	Forslag 2005
01	Ymse inntekter	204	108	112
18	Refusjon sykepenges	396		
	Sum kap 4581	600	108	112

Post 01 Ymse inntekter

Posten omfatter inntekter fra husleie og omvisning ved Stiftsgården og Gamlehaugen.

Kap. 1582 Utvikling av Fornebuområdet

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2003	Saldert budsjett 2004	Forslag 2005
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	6 670	2 692	
30	Investeringer, Fornebu, <i>kan overføres</i>	103 889	108 945	81 000
	Sum kap 1582	110 559	111 637	81 000

Allmenn omtale

Kapitlet omfatter bevilgninger til Statsbyggs administrative håndtering av investeringer i infrastruktur, opprydding i forurenset grunn og makeskifte eller bortfeste av de statlige eiendommene.

Rapport

Staten er inne i en avsluttende fase med hensyn til salg av gjenværende boligtomter og avslutning av opprydding i forurensninger. Utbyggingen av teknisk infrastruktur og grøntområder videreføres etter planene.

Ny Snarøyvei blir ferdigstilt i løpet av 2004. Reguleringsplaner for sentralområdet og indre hovedveier er godkjent av Bærum kommune og en arkitektkonkurranse for sentralparken avgjøres i løpet av 2004. Landskapsarbeider og beplantning på Storøya pågår og deler av dette ferdigstilles i 2004. Arbeidene er planlagt å pågå frem til 2010 i takt med utviklingen av boligområdene. Prosjektstyret har lagt til grunn en samlet ramme for utbyggingen på 1,780 mrd. kroner inklusiv en margin på 60 mill. kroner i prisnivå 2004. Budsjettet ble nedjustert i mai 2004 etter de siste usikkerhetsanalysene som viste betydelig redusert usikkerhet sammenlignet med opprinnelige analyser. Denne reduksjonen har naturlig sammenheng med at pro-

sjektet nå er kommet lenger i gjennomføringen. Det følger av foreløpige beregninger at staten totalt skal dekke 44,2 pst. og Oslo kommune 55,8 pst. av de samlede utgiftene. Som en følge av usikkerhet rundt fremdriften til de største utbyggerne på Fornebu, er det utredet alternative fremdriftsmodeller.

Funn av bomber fra 2. verdenskrig har medført en midlertidig stans i arbeidene med opprydding i forurenset grunn. Det er likevel ventet at tiltak kan slutføres som planlagt i 2004, mens overvåkingen vil pågå ut 2005. Dersom hittil ukjente forurensninger dukker opp under utbyggingen, vil Statsbygg håndtere disse inntil 2008.

Aktørene på Fornebu har fortsatt ikke kommet i gang med utbyggingen av boligområdene, men mot slutten av 2003 inngikk Fornebu Boligsparene en utbyggingsavtale med Bærum kommune om første utbyggingsfase. Denne omfatter 2500 boliger med oppstart i 2005 og med en varighet på ca. fem år. Utbyggingsavtalen innebærer at utbygger påtar seg å dekke halvparten av kommunens kostnader for etablering av skoler, barnehager, kulturtilbud med mer, samt stiller en del av tomtene til disposisjon for utbygging av et sosialt boligtilbud på Fornebu. Forventingen til avkastning av statens boligeiendommer på Fornebu er betydelig redusert som følge av denne avtalen.

Det er arbeidet med å sikre Fornebu en god kollektivbetjening for reiser til og fra området. Akershus fylkeskommune har vedtatt at det skal bygges en automatbane på Fornebu. Fylkeskommunen skal være byggherre for prosjektet og driftsansvarlig for banen når den står ferdig. Det tas sikte på byggestart i 2007. Akershus fylkeskommune har beregnet kostnadene for prosjektet til 970 mill. kroner (prisverdi 2004) basert på 85 pst. sannsynlighet for at rammen holder. Baneløsningen er forutsatt finansiert gjennom grunneierbidrag og bevilgninger over statsbudsjettet. Oslo kommune og Statsbygg er samlet innstilt på å dekke i størrelsesorden 450 mill. kroner og med det 5/11 av de totale kostnadene for banen. En forutsetning for grunneierbidraget er at det foreligger godkjent kostnadsramme og finansieringsplan for

prosjektet. Det vises for øvrig til omtale i St.prp. nr. 1 (2004–2005) for Samferdselsdepartementet.

Budsjett

Post 21 Spesielle driftsutgifter, kan overføres

Posten dekker Statsbyggs administrative utgifter i forbindelse med arbeidet med etterbruk av Fornebu. Det foreslås ikke bevilgning på posten for 2005.

Post 30 Investeringer på Fornebu, kan overføres

Den foreslåtte bevilgningen skal dekke Statsbyggs oppryddingstiltak, nødvendige investeringer i infrastruktur i området, samt utgifter til drift og forvaltning av statens eiendommer på Fornebu.

Kap. 1583 Utvikling av Pilestredet Park, jf. kap. 4583

Post	Betegnelse	(i 1 000 kr)		
		Regnskap 2003	Saldert budsjett 2004	Forslag 2005
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	447	4 550	2 000
30	Investeringer, Pilestredet Park, <i>kan overføres</i>	28 217	21 588	25 000
	Sum kap 1583	28 663	26 138	27 000

Allmenn omtale

Kapitlet ble opprettet for å gi oversikt over statens investeringer og driftsutgifter ved utvikling av Pilestredet Park, jf. St.prp. nr. 1 (1999–2000).

Tidshorisonten for hele prosjektet var beregnet til fem år, regnet fra Statsbyggs overtagelse av det gamle Rikshospitalet i 2000. Utviklingen i eiendomsmarkedet har ført til at utbyggerne har utsatt igangsetting av sine prosjekter. Som følge av dette har Statsbygg måttet tilpasse sin utbygging av infrastruktur og utomhusarealer til fremdriften til de øvrige utbyggere. Det kan derfor ikke påregnes ferdigstilling av prosjektet innenfor den opprinnelige tidsrammen.

Rapport

Miljøriktig riving og opprydding av forurensninger er avsluttet. Utbyggingen av infrastruktur og uteområdene ferdigstilles i takt med den øvrige utbygging i området. Miljøoppfølgingsprogrammet for området ligger til grunn for utbyggingen. Pro-

grammet utgjør et rammeverk for miljøbevisst satsing og ligger til grunn for så vel planlegging, som bygging og drift. De to siste feltene er lagt ut for salg i 2004.

Budsjett

Prosjektets kostnadsramme utgjør 148,0 mill. kroner pr. 01.07.2005.

Post 21 Spesielle driftsutgifter, kan overføres

Denne posten skal dekke kostnader til forvaltning og drift av Pilestredet Park.

Post 30 Investeringer i Pilestredet Park, kan overføres

Bevilgningsforslaget skal dekke nødvendige investeringer og oppryddingsarbeider og inkluderer ikke uforutsette prosjektkostnader.

Kap. 4583 Salg av eiendom i Pilestredet Park, jf. kap. 1583

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2003	Saldert budsjett 2004	Forslag 2005
39	Salg av eiendom	152	140 000	
	Sum kap 4583	152	140 000	

Post 39 Salg av eiendom

Alle salgene er forutsatt gjennomført i 2004, og det er derfor ikke foreslått bevilgning i 2005. Usikkerheten i eiendomsmarkedet er ytterligere forster-

ket. Dette medfører at det er knyttet usikkerhet til både anslagene og tidspunktene for gjennomføring av salgene.

Kap. 2445 Statsbygg, jf. kap. 5445

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2003	Saldert budsjett 2004	Forslag 2005
24	Driftsresultat	-575 313	-179 602	-179 602
30	Igangsetting av byggeprosjekter, <i>kan overføres</i>	194 421	66 100	77 100
31	Videreføring av byggeprosjekter, <i>kan overføres</i>	431 335	1 160 000	1 649 700
32	Prosjektering av bygg, <i>kan overføres</i>	71 265	55 030	55 030
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	48 643	72 154	79 154
49	Kjøp av eiendommer, <i>kan overføres</i>	67 077	40 030	40 030
	Sum kap 2445	237 429	1 213 712	1 721 412

Allmenn omtale

Kap. 2445 omfatter Statsbyggs driftsbudsjett, utgifter til drift og vedlikehold av Statsbyggs eiendom-

mer, i tillegg til investeringsbudsjett med bevilgninger til byggeprosjekter som inngår i den statlige husleieordningen.

Budsjett**Post 24 Driftsresultat**

		(i 1 000 kr)		
Underpost	Betegnelse	Regnskap 2003	Saldert budsjett 2004	Forslag 2005
24.1	Driftsinntekter, <i>overslagsbevilgning</i>	-2 338 854	-2 310 674	-2 139 674
24.2	Driftsutgifter, <i>overslagsbevilgning</i>	778 422	958 306	958 306
24.3	Avskrivninger	484 858	459 402	288 402
24.4	Renter av statens kapital	29 093	3 113	3 113
24.5	Til investeringsformål	647 717	710 000	710 000
24.6	Til reguleringsfondet	-176 549	251	251
	Sum post 24	-575 313	-179 602	-179 602

Statsbyggs resultatregnskap omfatter bare den del av driften som kommer inn under eget kapittel (kap. 2445) i statsregnskapet. På samme måte omfatter balansen bare egne bygg, hvor majoriteten er inntektsgivende eiendommer og inngår i statens husleieordning.

Post 24.1 Driftsinntekter, overslagsbevilgning

Inntektene kommer hovedsakelig fra statlige leietakere og salg av tilleggstjenester til disse. Tilleggstjenester gjelder i det vesentlige renhold og energi. I tillegg kommer inntekter fra salg av Statsbyggs eiendommer. Det vil bli lagt til grunn en realrente på 6 pst. p.a. ved fastsettelse av kostnadsdekkende husleie for 2005.

Post 24.2 Driftsutgifter, overslagsbevilgning

Driftsutgiftene dekker utgifter til drift, løpende og periodisk vedlikehold, samt administrasjon og forvaltning av Statsbyggs eiendomsmasse. Reduksjonen i driftutgiftene skyldes reduserte administrasjonsutgifter og at saneringen av PCB-holdig lysarmatur i statlige bygg er avsluttet.

Post 24.3 Avskrivninger

Avskrivninger beregnes første gang året etter at et bygg er ferdigstilt.

Post 24.4 Renter av statens kapital

Bevilgningen er i samsvar med gjeldende retningslinjer for beregning av renter i statens forvaltningsbedrifter.

Post 24.5 Til investeringsformål

Posten dekker foreslått avsetning til investeringsformål.

Post 24.6 Til reguleringsfondet

Fondet nyttes til å kompensere eventuelle avvik i driftsinntekter og driftsutgifter. Videre skal fondet nyttes til dekning av skadetilfeller på de eiendommene Statsbygg eier og forvalter. I henhold til de foreslåtte fullmakter, jf. forslag til vedtak, kan Statsbygg også anvende midler fra fondet til å utvide rammen for investeringsbudsjettet under kap. 2445 Statsbygg. I tillegg kan fondet benyttes til å dekke uforutsette utgifter som følge av de årlige lønnsoppgjørene.

Post 30 Igangsetting av byggeprosjekter, kan overføres

Bevilgningen omfatter midler til byggestart av enkeltprosjekter som skal eies og forvaltes av Statsbygg. Bevilgningen omfatter dels midler til oppstart av prosjekter der leietaker eller overordnet departement ikke har behov for husleiekompensasjon (kurante byggeprosjekter) og dels midler øremerket prosjekter hvor det er behov for husleiekompensasjon.

Post 31 Videreføring av byggeprosjekter, kan overføres

Bevilgningen omfatter oppfølgingsbevilgning til prosjekter som Stortinget tidligere har vedtatt igangsatt. Byggene skal eies og forvaltes av Statsbygg. Bevilgningen for 2005 skal sikre fremdriften i følgende prosjekter:

Tabell 3.11 Igangsatte byggeprosjekter under kap. 2445

Prosjekt	Kostnadsramme 01.07.05	Styringsramme 01.07.05	Bevilget tidligere	(i mill. kroner)	
				Forslag 2005 ¹	Gjenstår av styringsrammen
Bygg under UFD					
UNIS-Svalbard	419,3	347,1	189,1	129,1	28,9
Villa Grande	77,8	72,6	52,5	13,4	6,7
Høgskolen i Østfold, Remmen	647,8	592,5	160,2	335,7	96,6
Høgskolen i Stavanger	384,6	345,8	96,0	178,7	71,1
Høgskolen i Nesna	147,7	137,1	45,0	72,9	19,2
Norges musikkhøgskole	299,3	284,2	43,5	121,4	119,3
Høgskolen i Bodø, btr. IV B	156,9	148,3	112,0	36,3	0
Bygg under FIN					
Statlig kontrollområde Svinesund	323,0	302,1	195,0	80,0	27,1
Bygg under MOD					
Fredssenteret	113,9	89,8	62,2	27,8	0
Regjeringskvartalet – fellesarbeider		Årlig vurdering		9,0	
Falstadsenteret	76,2	68,7	26,6	15,0	27,1
Ny statsministerbolig ²	254,0	231,8	5,0	25,0	
Oppfølging av fullmaktsprosjekter ³				150,0	
Oppfølging av kurante prosjekter ⁴				455,4	
Sum samlet forslag under post 31				1.649,7	

¹ Budsjettforslaget er basert på at sluttbevilgning i byggeprosjekter gis i første garantiår. Dette for å oppnå større sikkerhet ved beregning av sluttbevilgning.

² I forbindelse med Stortingets behandling av St.meld. nr. 22 (2003-2004), jf. Innst.S. nr. 153 (2003-2004) ble rammene oppdatert. Rammene er i prisnivå pr. november 2003 og er inkluderer kunstnerisk utsmykking.

³ Fullmaktsprosjekter er mindre prosjekter begrenset oppad til 25 mill. kroner, hvor brukerne kan dekke husleie innenfor egen bevilgning.

⁴ Kurantprosjekter er større prosjekter hvor brukerne kan dekke husleie innenfor egen bevilgning. Normalt legges disse frem for Stortinget året før igangsetting, jf. omtale under post 30 over.

Kostnadsrammene for nye prosjekter fastsettes etter gjennomført forprosjekt der det vil være 85 pst. sannsynlighet for at kostnadsrammen holdes. Gjennomføringen av prosjektene skal imidlertid baseres på en styringsramme som gir 50 pst. sikkerhet mot overskridelser. Differansen mellom kostnadsrammen og styringsrammen utgjør prosjektets usikkerhetsavsetning.

Ny statsministerbolig

Ved stortingsbehandlingen av St.prp. nr. 63 (2003–2004) ble det bevilget 5 mill. kroner til oppstart av detaljprosjektering av ny statsministerbolig. Det

anslås at bevilgningsbehovet for 2005 er på 25 mill. kroner for å videreføre prosjektet.

Nobels Fredssenter

Den gamle stasjonsbygningen på Vestbanen i Oslo er under ombygging til Nobels Fredssenter, jf. blant annet St.prp. nr. 65 (2002–2003). Senteret skal åpne i juni 2005. I tillegg til å presentere prisvinnere, Alfred Nobel og Nobelsystemet, har senteret som målsetting å gi informasjon og skape engasjement rundt temaet fred og konfliktløsning. Det legges stor vekt på å ta i bruk moderne metoder for formidling, såvel teknologisk som design-

messig. Staten tar ansvar for byggeprosjektet og den bygningsmessige drift, mens Nobelinstituttet, Den Norske Nobelkomité og stiftelsen Nobels Fredssenter tar ansvar for driften av senteret og tilhørende installasjoner. I tillegg til husleietilskudd, legger Regjeringen opp til at det fra og med 2005, bevilges driftstilskudd til senteret, jf. Kultur- og kirkedepartementets budsjettproposisjon, kap. 320, post 82. Prosjektets framdrift er i henholdt til planene, både tidsmessig og økonomisk.

Falstadsenteret

Det vises til omtalen av opprettelsen av Falstadsenteret og rehabiliteringen av Falstadbygningen i St.prp. nr. 1 (2003–2004) for Arbeids- og administrasjonsdepartementet. I foreliggende forprosjekt for rehabilitering av bygningen er kostnadsrammen beregnet til 71,6 mill. kroner. Detaljprosjekteringen er gjennomført og byggearbeidene startet opp i september 2004. Byggeprosjektet på Falstad forventes ferdigstilt i november 2005. Formell åpning av Falstadsenteret er planlagt våren 2006.

Post 32 Prosjektering av bygg, kan overføres

Forslaget gjelder midler til prosjektering av høyt prioriterte byggesaker uten egen bevilgning, dvs. prosjekter uten øremerket planleggings-/prosjekterings-, start- eller oppfølgingsbevilgning.

Vestbanen

Utviklingen av Vestbanetomten skal realisere Vestbanens potensial som attraksjon for hovedstaden

og sikre kultur, arkitektur og miljø. Utviklingskostnadene vil bli dekket av fremtidig salg.

Forslaget til reguleringsplan sikrer varierte bymessige funksjoner og tilrettelegger blant annet for et større kulturbygg. På grunn av innsigelser til planforslaget forventes ikke planvedtak før ultimo høsten 2004. Statsbygg har igangsatt forhandlinger med tanke på salg.

Post 38 Avslutning av byggeprosjekter

Posten gjelder eventuelle ubenyttede bevilgninger etter at byggeprosjektene går inn i sitt tredje garantiår. Posten vil kun bli benyttet til intern omdisponering innenfor kapitlet for å lette oppfølgingen av byggeprosjektene. Posten er således budsjettert med 0 kroner.

Post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, kan overføres

Bevilgningen skal dekke kostnader til mindre ombygginger, utvidelser, brukertilpasninger og installering av tekniske anlegg av investeringsmessig karakter. Bevilgningen omfatter tiltak på alle eiendommer Statsbygg forvalter innenlands og utenlands.

Post 49 Kjøp av eiendommer, kan overføres

Bevilgningen benyttes til kjøp av eiendommer og tomter i tilknytning til aktuelle byggeprosjekter.

Tabell 3.12 Statsbyggs balanse

	Regnskap 2002	Regnskap 2003	Anslag 2004	Anslag 2005
Eiendeler:				
Omløpsmidler	557 470	391 109	474 290	474 290
Sum omløpsmidler	557 470	391 109	474 290	474 290
<i>Inntektsgivende eiendommer:</i>				
Bygg under arbeid	2 018 239	2 007 649	3 106 492	4 497 876
Ferdigstilte bygg/eiendommer	14 215 801	14 570 756	14 742 757	15 282 787
Sum inntektsgivende eiendommer	16 234 040	16 578 405	17 849 249	19 780 663
<i>Ikke inntektsgivende eiendommer¹</i>				
Bygg under arbeid	86 103	82 010	82 010	82 010
Ferdigstilte/bygg eiendommer	82 976	73 355	73 355	73 355
Obligasjoner/leieboerinnskudd	32 722	31 750	31 750	31 750
Sum ikke inntektsgivende eiendommer	201 801	187 115	187 115	187 115
Sum anleggsmidler	16 435 841	16 765 520	18 036 364	19 967 778
Sum eiendeler	16 993 311	17 156 629	18 510 654	20 442 068
Gjeld og egenkapital				
Kortsiktig gjeld	82 947	93 133	93 133	93 133
Rentebærende gjeld – staten	647 856	331 663	535 529	1 890 545
Ikke rentebærende gjeld – staten	245 685	242 046	238 407	238 407
Sum langsiktig gjeld	893 541	573 709	773 936	2 128 952
Reguleringsfond	474 522	297 974	12 974	131 872
Egenkapital for øvrig	15542 301	16 191 813	17 630 611	18 088 111
Sum egenkapital	16 016 823	16 489 787	17 643 585	18 219 983
Sum gjeld og egenkapital	16 993 311	17 156 629	18 510 654	20 442 068

¹ Ikke inntektsgivende eiendommer omfatter: Regjeringens representasjonsbolig, Grotten – Wergelandsveien 2, Bygdøy Kongsgård, Munkholmen, Austrått-borgen, Håkonshallen, Stavern Fort Citadelløya, Minnehallen Stavern og Bjørgan Prestegård, Siccajavre fjellstue, Jotkajavre fjellstue, Mollisjok fjellstue, Ravnstua fjellstue og Bæivasgjedde ødestue.

Kap. 5445 Statsbygg, jf. kap. 2445

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 2003	Saldert budsjett 2004	Forslag 2005
39	Avsetning til investeringsformål	647 717	710 000	710 000
	Sum kap 5445	647 717	710 000	710 000

Post 39 Avsetning til investeringsformål

Bevilgningsforslaget er på 710 mill. kroner, jf. kap. 2445, underpost 24.5 Til investeringsformål.

Kap. 5446 Salg av eiendom, Fornebu

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2003	Saldert budsjett 2004	Forslag 2005
01	Leieinntekter, Fornebu	2 889	2 241	
02	Refusjoner og innbetalinger – Fornebu	49 417	4 690	
40	Salgsinntekter, Fornebu	67 104	327 520	33 920
	Sum kap 5446	119 410	334 451	33 920

Post 40 Salgsinntekter, Fornebu

På posten føres inntekter fra salg av eiendommer.

Moderniseringsdepartementet

tilrår:

1. I St.prp. nr. 1 om statsbudsjettet for år 2005 føres opp de summene som er nevnt i et framlagt forslag:

a. Sum utgifter under kap 1–2, 1500–1583, 2445 og 2470	kr	11 914 866 000
b. Sum inntekter under kap 4500–4583, 5445–5446, 5470 og 5607	kr	1 333 465 000

**Forslag
til vedtak om bevilgning for budsjetterminen 2005,
kapitlene 1–2, 1500–1583, 2445 og 2470, 4500–4583,
5445–5446, 5470 og 5607**

I
Utgifter:

Kap.	Post	Kr	Kr	Kr
Det kongelige hus				
0001	H.M. Kongen og H.M. Dronningen			
	01 Apanasje	7 454 000		
	50 Det Kgl. Hoff	103 633 000	111 087 000	
0002	H.K.H. Kronprinsen og H.K.H. Kronprinsessen			
	01 Apanasje	5 005 000		
	50 H.K.H. Kronprinsens og H.K.H. Kronprinsessens stab mv.	10 367 000	15 372 000	
	Sum Det kongelige hus		126 459 000	
Administrasjon mv.				
1500	Moderniseringsdepartementet, jf. kap. 4500			
	01 Driftsutgifter	146 031 000		
	21 Spesielle driftsutgifter	76 925 000		
	22 Klagenemnda for offentlige anskaffelser, <i>kan overføres</i>	2 668 000	225 624 000	
1502	Tilskudd til kompetanseutvikling			
	70 Tilskudd, <i>kan overføres, kan nyttes under post 01</i>	12 500 000	12 500 000	
1503	Midler til opplæring og utvikling av tillitsvalgte			
	70 Tilskudd	106 218 000		
	71 Bidrag fra arbeidstakerne	29 959 000	136 177 000	
1506	Norge.no, jf. kap 4506			
	01 Driftsutgifter	11 200 000	11 200 000	
1507	Datatilsynet, jf. kap. 4507			
	01 Driftsutgifter	21 923 000	21 923 000	

Kap.	Post	Kr	Kr	Kr
1508	Spesielle IT-tiltak			
	21 Senter for informasjonssikring, <i>kan overføres</i>		1 965 000	
	22 Samordning av IT-politikken, <i>kan overføres</i>		8 375 000	
	50 Tilskudd til høyhastighetskommunikasjon, <i>kan overføres</i>		69 092 000	
	70 Tilskudd til elektronisk samhandling og forenkling av forretningsprosesser		1 400 000	80 832 000
1509	Internasjonalt samarbeid og utviklingsprogrammer			
	70 Tilskudd, <i>kan overføres</i>		7 500 000	7 500 000
	Sum Administrasjon mv.			495 756 000
Fylkesmannsembetene				
1510	Fylkesmannsembetene, jf. kap. 4510			
	01 Driftsutgifter		1 012 810 000	
	21 Spesielle driftsutgifter		13 782 000	1 026 592 000
	Sum Fylkesmannsembetene			1 026 592 000
Fellestjenester				
1520	Statskonsult, jf. kap. 4520			
	70 Tilskudd til restrukturering		8 000 000	8 000 000
1522	Statens forvaltningstjeneste, jf. kap. 4522			
	01 Driftsutgifter		194 681 000	
	21 Spesielle driftsutgifter		37 626 000	
	22 Fellesutgifter for R-kvartalet		53 899 000	
	45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>		16 285 000	302 491 000
	Sum Fellestjenester			310 491 000

Kap.	Post	Kr	Kr	Kr
Partistøtte				
1530	Tilskudd til de politiske partier			
	70 Tilskudd til de politiske partiers sentrale organisasjoner	154 087 000		
	71 Tilskudd til kommunepartiene, <i>overslagsbevilgning</i>	24 575 000		
	72 Tilskudd til kommunestyregruppene, <i>overslagsbevilgning</i>	19 360 000		
	73 Tilskudd til fylkespartiene, <i>overslagsbevilgning</i>	56 330 000		
	74 Tilskudd til fylkestingsgruppene, <i>overslagsbevilgning</i>	7 515 000		
	76 Tilskudd til de politiske partiers sentrale ungdomsorganisasjoner	5 700 000	267 567 000	
	Sum Partistøtte		267 567 000	
Pensjoner m.m.				
1541	Pensjoner av statskassen			
	01 Driftsutgifter, <i>overslagsbevilgning</i>	16 800 000	16 800 000	
1542	Tilskudd til Statens Pensjonskasse			
	01 Driftsutgifter, <i>overslagsbevilgning</i>	5 065 000 000		
	70 For andre medlemmer av Statens Pensjonskasse, <i>overslagsbevilgning</i>	67 200 000	5 132 200 000	
1543	Arbeidsgiveravgift til folketrygden			
	01 Driftsutgifter, <i>overslagsbevilgning</i>	270 600 000		
	70 For andre medlemmer av Statens Pensjonskasse, <i>overslagsbevilgning</i>	5 400 000	276 000 000	
1544	Boliglån til statsansatte			
	90 Lån, <i>overslagsbevilgning</i>	1 200 000 000	1 200 000 000	
1546	Yrkesskadeforsikring, jf. kap. 4546			
	01 Driftsutgifter, <i>overslagsbevilgning</i>	62 700 000	62 700 000	
1547	Gruppelivsforsikring, jf. kap. 4547			
	01 Driftsutgifter, <i>overslagsbevilgning</i>	80 500 000	80 500 000	
2470	Statens Pensjonskasse, jf. kap. 5470			
	24 Driftsresultat			
	1 Driftsinntekter, <i>overslagsbevilgning</i>	-324 839 000		

Kap.	Post	Kr	Kr	Kr
	2 Driftsutgifter, <i>overslagsbevilgning</i>	254 444 000		
	3 Avskrivninger	16 020 000		
	4 Renter av statens kapital	1 127 000		
	5 Til investeringsformål	16 000 000		
	6 Til reguleringsfond	-10 000 000	-47 248 000	
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>		35 352 000	-11 896 000
	Sum Pensjoner m.m.			6 756 304 000
Konkurransen- og prispolitikk				
1550	Konkurransetilsynet			
	01 Driftsutgifter		75 975 000	
	22 Flyttekostnader, <i>kan overføres</i>		27 918 000	103 893 000
	Sum Konkurransen- og prispolitikk			103 893 000
Statsbygg				
1580	Bygg utenfor husleieordningen			
	31 Videreføring av byggeprosjekter, <i>kan overføres</i>		829 400 000	
	32 Prosjektering av bygg, <i>kan overføres</i>		65 500 000	
	36 Kunstnerisk utsmykking, <i>kan overføres</i>		13 120 000	
	70 Tilskudd til Hovedstadsaksjonen		15 000 000	923 020 000
1581	Eiendommer til kongelige formål, jf. kap. 4581			
	01 Driftsutgifter		19 814 000	
	30 Ekstraordinært vedlikehold, Bygdø kongsgård, <i>kan overføres</i>		43 400 000	
	45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>		12 158 000	75 372 000
1582	Utvikling av Fornebuområdet			
	30 Investeringer, Fornebu, <i>kan overføres</i>		81 000 000	81 000 000
1583	Utvikling av Pilestredet Park, jf. kap. 4583			
	21 Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>		2 000 000	

Kap.	Post		Kr	Kr	Kr
	30	Investeringer, Pilestredet Park, <i>kan overføres</i>		25 000 000	27 000 000
2445		Statsbygg, jf. kap. 5445			
	24	Driftsresultat			
	1	Driftsinntekter, <i>overslagsbevilgning</i>	-2 139 674 000		
	2	Driftsutgifter, <i>overslagsbevilgning</i>	958 306 000		
	3	Avskrivninger	288 402 000		
	4	Renter av statens kapital	3 113 000		
	5	Til investeringsformål	710 000 000		
	6	Til reguleringsfondet	251 000	-179 602 000	
	30	Igangsetting av byggeprosjekter, <i>kan overføres</i>		77 100 000	
	31	Videreføring av byggeprosjekter, <i>kan overføres</i>		1 649 700 000	
	32	Prosjektering av bygg, <i>kan overføres</i>		55 030 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>		79 154 000	
	49	Kjøp av eiendommer, <i>kan overføres</i>		40 030 000	1 721 412 000
		Sum Statsbygg			2 827 804 000
		Sum departementets utgifter			11 914 866 000

Inntekter:

Kap.	Post		Kr	Kr	Kr
Samlede inntekter					
4500		Moderniseringsdepartementet, jf. kap. 1500			
	02	Ymse inntekter		180 000	180 000
4506		Norge.no, jf. kap 1506			
	01	Salg av informasjonstjenester		20 000	20 000
4510		Fylkesmannsembetene, jf. kap. 1510			
	01	Inntekter ved oppdrag		2 112 000	
	02	Ymse inntekter		11 637 000	13 749 000
4522		Statens forvaltningstjeneste, jf. kap. 1522			
	03	Driftsvederlag, Akademika		259 000	

Kap.	Post	Kr	Kr	Kr
	04	Inntekter, Norsk lysingsblad	16 069 000	
	05	Inntekter fra publikasjoner	851 000	
	06	Brukerfinansierte tjenester	153 000	
	07	Parkeringsinntekter	1 252 000	18 584 000
4546		Yrkesskadeforsikring, jf. kap. 1546		
	01	Premieinntekter	180 500 000	180 500 000
4547		Gruppelivsforsikring, jf. kap. 1547		
	01	Premieinntekter	34 400 000	34 400 000
4581		Eiendommer til kongelige formål, jf. kap. 1581		
	01	Ymse inntekter	112 000	112 000
5445		Statsbygg, jf. kap. 2445		
	39	Avsetning til investeringsformål	710 000 000	710 000 000
5446		Salg av eiendom, Fornebu		
	40	Salgsinntekter, Fornebu	33 920 000	33 920 000
5470		Statens Pensjonskasse, jf. kap. 2470		
	30	Avsetning til investeringsformål	16 000 000	16 000 000
5607		Renter av boliglånsordningen til statsansatte		
	80	Renter	326 000 000	326 000 000
		Sum Samlede inntekter		1 333 465 000
		Sum departementets inntekter		1 333 465 000

Moderniseringsdepartementets alminnelige fullmakter*Fullmakter til å overskride gitte bevilgninger*

II

Merinntektsfullmakter

Stortinget samtykker i at Moderniseringsdepartementet i 2005 kan:

Overskride bevilgningen under	Mot tilsvarende merinntekter under
kap. 1510 post 21	kap. 4510 postene 01 og 02
kap. 1522 post 01	kap. 4522 postene 01, 02 og 06

III

Omdisponeringsfullmakter

Stortinget samtykker i at Moderniseringsdepartementet i 2005 kan overskride bevilgningen under kap. 2470 Statens Pensjonskasse, post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, med inntil 3 mill. kroner mot dekning i reguleringsfondet.

Andre fullmakter

IV

Stortinget samtykker i at Moderniseringsdepartementet i 2005, på bakgrunn av valgresultatet ved kommune- og fylkestingsvalget i 2003 og endelig bevilgning på kap. 1530 Tilskudd til de politiske partier, postene 71, 72, 73 og 74, kan beregne nye satser for 2005 for:

1. støtte pr. stemme til de politiske partiers kommuneorganisasjoner.
2. grunnbeløp til kommunestyregruppene.
3. representanttillegg til kommunestyregruppene.
4. støtte pr. stemme til de politiske partiers fylkesorganisasjoner der det ikke foreligger søknad fra ungdomsorganisasjoner.
5. grunnbeløp til fylkestingsgruppene.
6. representanttillegg til fylkestingsgruppene.

V

Fullmakt til nettobudsjettering

Stortinget samtykker i at:

1. det enkelte departement som et ledd i ordningen med bonus og rabatter, i 2005 kan nettoføre som utgiftsreduksjon på vedkommende utgiftspost tilbakebetalt bonus og rabatt, også om tilbakebetalingen refererer seg til kjøp i tidligere år.
2. Moderniseringsdepartementet i 2005 kan nettoføre som utgiftsreduksjon under kap. 1510 Fylkesmannsembetene, post 21 Spesielle driftsutgifter, refusjoner av utgifter til fellestjenester der fylkesmannen samordner utgiftene.

Bygge- og eiendomsfullmakter*Fullmakter til å overskride gitte bevilgninger*

VI

Fullmakter til å overskride

Stortinget samtykker i at Moderniseringsdepartementet i 2005 kan:

1. avvike Statsbyggs driftsbudsjett mot dekning i reguleringsfondet.

2. overskride kap. 2445 Statsbygg, postene 30–49, med inntil 175 mill. kroner, mot dekning i reguleringsfondet.
3. overskride kap. 2445 Statsbygg, postene 30–49, med beløp som tilsvarer inntekter fra salg av eiendommer, samt medregne ubenyttede inntekter fra salg av eiendom ved beregning av overført beløp.

VII Omdisponeringsfullmakter

Stortinget samtykker i at Moderniseringsdepartementet i 2005 kan omdisponere:

1. mellom postene 30–38 under kap. 1580 Bygg utenfor husleieordningen.
2. mellom postene 01, 30 og 45 under kap. 1581 Eiendommer til kongelige formål.

3. mellom postene 30–49 under kap. 2445 Statsbygg.
4. fra post 21 Spesielle driftsutgifter til post 30 Investeringer, Fornebu under kap. 1582 Utvikling av Fornebuområdet.
5. fra post 21 Spesielle driftsutgifter til post 30 Investeringer, Pilestredet Park under kap. 1583 Utvikling av Pilestredet Park.

Fullmakter til å pådra staten forpliktelser utover gitte bevilgninger

VIII Fullmakter til å igangsette eller utvide byggeprosjekter

Stortinget samtykker i at Moderniseringsdepartementet i 2005 kan iverksette nye prosjekter eller utvide igangsatte prosjekter der bruker/fagdepartement har nødvendige leiemidler innenfor eget budsjett på følgende vilkår:

1. for prosjekter inntil 25 mill. kroner (fullmaktsprosjekter) er fullmakten begrenset til å inngå forpliktelser innenfor en samlet ramme på 150 mill. kroner til igangsetting av prosjekter utover

bevilgningen under kap. 2445 Statsbygg, postene 30–49.

2. for kurante prosjekter er fullmakten begrenset til å inngå forpliktelser innenfor en samlet ramme på 1 000 mill. kroner til videreføring/ferdigstilling av prosjekter som igangsettes innenfor bevilgningen under kap. 2445 Statsbygg, post 30 Igangsetting av byggeprosjekter.

Andre fullmakter

IX Diverse fullmakter

Stortinget samtykker i at:

1. Moderniseringsdepartementet i 2005 kan:
 - a) godskrive det enkelte bygge- og eiendomsprosjekt med innbetalt dagmulkt, konvensjonalbot og erstatning for misligholdt entrepriser, ved at innbetalingen blir postert i statsregnskapet på vedkommende investeringspost som en utgiftsreduksjon.
 - b) godkjenne salg, makeskifte og bortfeste av statens eiendom på Vestbanetomten i Oslo.
 - c) godkjenne salg, makeskifte og bortfeste av eiendom som forvaltes av Statsbygg eller av andre statlige etater som ikke har egen fullmakt til å avhende eiendom, til en verdi av 250 mill. kroner i hvert enkelt tilfelle og for inntil 800 mill. kroner totalt i terminen.
 - d) godkjenne kjøp av eiendom finansiert ved salgsinntekter, innsparte midler eller midler fra reguleringsfondet for inntil 150 mill. kroner i hvert enkelt tilfelle, og for inntil 300 mill.

kroner totalt, utover bevilgningen på kap. 2445 Statsbygg, post 49 Kjøp av eiendom.

- e) overdra til underpris eller vederlagsfritt eiendommer og bygninger som har vært disponert av statlige spesialskoler, grunnskoler og videregående skoler, til kommuner og fylkeskommuner. Fullmakten gjelder kun når ansvaret for virksomheten overtas av kommunen/fylkeskommunen eller det ikke er mulig å oppnå full pris.
- f) foreta bortfeste, salg og makeskifte av eiendommer som er nødvendig ved disponering av statens eiendommer på Fornebu for inntil 500 mill. kroner
- g) foreta de salg og makeskifter som er nødvendig ved disponering og avvikling av statens eiendommer i Pilestredet Park.
2. Kongen i 2005 kan avhende statlig eiendom til lavere pris enn markedspris der særlige hensyn tilsier det.

